

Israelia ko Judabar Atriviba, Men Akinafarir Faragha Zuim

O 1 Atriviba Akar faragha zuim

Akinafarir kam, a Samuelin Akinafarir Namba 2in eghaghanibar gin otivizir bizibagh eghari. An Atrivim Devitin ikirimirir abuananam geghari. An Atrivim Solomonin ikirimirim ko ingangaribagh eghara, egha uaghan, Israelia uan kantri abigha kantrin pumuningin otozimin dughiamin, an aning gativazir atrivibagh eghari. Egha uaghan Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazir mabar eghaghaniba uaghan an iti. Me Godin akaba isa atriviba ko gumazamiziba tuavir aghuimin gin mangasa, men akakagha me migei. Godin akam inigha izir gumazibar mav, a Elaija.

Akinafarir kam, mati Samuelin Akinafarir Namba 1 ko Namba 2. A pura eghaghanir kinim puvati. An atriviba amizir bizibagh eghara uaghan men araziba tuisisi. Atrivir Ikiavira Itir Godin apengan itiba, me ziar aghuiba iti, egha me atrivibar itir dughiaabar, Israelia men apengan ikia deraghavira iti. Ezi atrivir Godin akaba batoziba, me ziar kuraba iti. Egha me atrivibar itir dughiaabar, Israelian dabirabim ikufi. Atriviba arazir kurar kam gami. Me asebar ziaba fasa tintinibar mighsiabar ghuavanadi. Men arazir kam God gamima, a bar men osemi.

Solomon Israelian atrivimîn iti

(Sapta 1--11)

Atrivim Devit bar ghuri

¹ Atrivim Devit bar ghurizi, an mîkarzim zurarama arugharusi. Ezi me inir mîtiar avagha akuiba isava anevema, da tong fefem a ganidir puvati.

² Kamaghîn amizi, an ingangarir gumazir dapaniba a miġia ghaze, “Atrivim, en gumazir ekiam, e ti nî bagh guivir igiatam inighti, a nî ko iki nîn akurvagh deragh nîn ganam. Egh a nî muigh daku egh nîn mîkarzim fefem a danîngam.”

³ Kamaghîn amizi, me kantri Israelin danganiba bar, dar amizir igiar bar diriba bagha ruiagha arui. Egha Sunemîn nguibamîn amizim, Abisak, an apigha, a inigha atrivim bagha ize.

⁴ Amizir bar igiar dirir kamîn ganganiba bar dera, a bar deraghavira atrivimîn akurvagha an gara a geghufi. Ezi Atrivim Devit tong poroghamiba uari ko akuava amir arazitamîn a gamizir puvati.

Adoniya atrivimîn otivasa

⁵⁻⁶ Adoniya, a Devit ko Hagitîn otarim. Hagit Ap-salom bategha, an ġirara Adoniya bate. Adoniyan ganganiba bar dera, ezi an afeziam bar fomîra iza datirighîn, dughiatamîn tong an arazir kuratam bagha an azangsigha kamaghîn a mikemezir puvati, “Nî manmaghsua arazir kabagh ami?” Egha datirighîn Adoniya uabi, uabi fa ghaze, an atrivimîn otivam. Kamaghîn amizi, a mîdorozir

karisba ko hoziaba ko 50plan gumazir a geghuv an faragh mangamiba ini.

⁷ Egha a ghua Seruian otarim Joap, ko ofa gamir gumazim Abiatar, aning ko mikemezima, aning an akuraghti an atrivimın otivasa aning ifonge.

⁸ Ezi ofa gamir gumazim Sadok, ko Jehoiadan otarim Benaia, ko akam inigh izir gumazim Natan, ko Simei, ko Rei, ko atrivimın midorozir gumazir gavgaviba, me Adoniyān nighnizim ko itir puvati.

⁹ Dughiar mamın. Adoniya ofa damuasa danganir mamın ghu, danganir kam, me kamaghın a dibora ghaze, Kuruzibar Dagiam, a Enrogelin nguazimın aven anadir dipar atuimın boroghın iti. A sipsipba ko bulmakaun apuriba ko bulmakaun igiar mikarziba sara itibav suegha ofa gami. A izasa atrivimın otarir igharaziba, ko Judan atrivimın ingangarir gumazir dapaniba, ko atrivimın ingangarir gumazir igharaziba me bagha akam amada.

¹⁰ Egha an akam inigha izir gumazim Natan, ko Benaia, ko atrivimın midorozir gumaziba, ko an aveghbuam Solomon, a me bagha akatam amadazir puvati.

Solomon atrivimın oto

¹¹ Ezi akam inigha izir gumazim Natan, a Solomonın amebam Batseba bagha ghua kamaghın a migei, “Ni kamaghın oraghiz, o puvati, Hagitın otarim, Adoniya, Atrivim Devitın danganim inigh atrivimın otivasava ami. Ezi en gumazir ekiam Devit, bizir kam gifozir puvati.

12 Kamaghin, ni uan otarim Solomon ko, gua uaghara aremeghan koghsi, ki gua mikimamin akabar girara mangi dar amuam.

13 Ni bar zuamira Atrivim Devit bagh mangi kamaghin a mikim suam, 'Atrivim, nan gumazir ekiam, ki nin ingangarir amizim. Ni na ko faragha akam akira kamaghin mikeme, nin otarim Solomon gin nan danganim inigh atrivimin otogh, nan atrivir dabirabim dapiam. Ezi manmaghin amizi, Adoniya datirighin atrivimin oto?'

14 Dughiar ni mangi Atrivim Devit ko mikimvira ikiamimin, ki aven izi gavgavim nin akam daning, ni migei moghira mikimam."

15 Ezi Batseba atrivimin ganasa atrivim akui naghin a gatin aven ghu. Atrivim Devit bar ghuri, ezi Sunemian amizim Abisak, a geghuva deragha an gari.

16 Ezi Batseba atrivimin guamin uan tevimning apirigha guam avirazi, atrivim an azara, "Ni bizir tizim gifongegha na bagha izi?"

17 Ezi Batseba a ikaragha ghaze, "Nan gumazir ekiam, ki nin ingangarir amizim. Ni fomira akar mam Ikiavira Itir God, a nin God, an ziamin na koma anekira ghaze, nan otarim Solomon nin danganim inigh atrivimin otogh, nin atrivir dabirabim dapiam.

18 Ezi ni oragh! Atrivim, nan gumazir ekiam. Adoniya datirighin atrivimin oto. Ezi ni ti tong kamaghin fozir puvati.

19 A bulmakaun apuriba ko, bulmakaun igiar mikarziba sara itiba ko, sipsipin aviribav suegha ofa gami. Egha nin otariba ko ofa gamir gumazim

Abiatar ko midorozir gumazibar faragha zuir gumazim Joap, a me bagha akaba amangizi me ghue. Egha nin ingangarir gumazim Solomon, an a bagh akatam amadazir puvati.

²⁰ O atrivim, nan gumazir ekiam, Israelian gumazamiziba bar nırara gara ni mızua iti, ni uabi gumazir manatam amiseveghti, a nin danganim inigh atrivimin otogh, egh atrivir dabirabim dapiam.

²¹ Puvatighti, ni aremegh mangi uan inazir afeziaba iti naghin me ko ikiti, gumazamiziba ki uan otarim Solomon ko kamaghin ga mikimam, ga gumazim ko amizir kuramning. Egh me ga misueghti ga aremegham.”

²² Egha Batseba migiavira itima, akam inigha izir gumazim Natan iza atrivimin dipenimin oto.

²³ Ezi Atrivim Devitin ingangarir gumaziba ghua a migia ghaze, “Akam inigha izir gumazim Natan izegha nin ganasa.” Ezi atrivim an amangatizi, Natan atrivim akui naghin a gatin aven ghugha, uan tevimning apirigha dapanim avira.

²⁴ Egha Natan Devit migia ghaze, “O atrivim, nan gumazir ekiam, ni ti kamaghin mikeme, Adoniya nan danganim inigh atrivimin ikiva nan atrivir dabirabim dapiam?

²⁵ E orazi, a datirighin ofa damuasa ghua bulmakaun apuriba ko, bulmakaun igiar mikarziba sara itiba ko, sipsipin aviribav suegha ofa gami. Egha nin otariba ko ofa gamir gumazim Abiatar ko midorozir gumazibar faragha zuir gumazim Joap, a me bagha akaba amangizi me ghue. Me datirighin dagheba ko dipaba a koma ada apava

an gun tiariba akara ghaze, ‘Adoniya datirighin dughiar ruarimin atrivimin iki mamaghira ikiam.’

²⁶ Ezi a, na ko, ofa gamir gumazim Sadok ko, Jehoiadan otarim Benaia ko, nin ingangarir gumazim Solomon, an e bagha akatam amadazir puvati.

²⁷ Atrivim, nan Ekiam, manmaghiram ami? Me amir bizir kam, ni an amamangati me a gami o? Ni ti, gumazir nin danganim inigh, atrivir dabirabim dapiamim, ni an gun uan ingangarir gumazibav kemezir puvati.”

²⁸ Ezi Atrivim Devit ingangarir gumazibav gia ghaze, “Ia Batseban diaghti a ua izi.” Ezi Batseba ua iza atrivimin boroghin tu.

²⁹ Ezi atrivim a ko akam akira ghaze, “Ikiavira Itir God zurara ikia, egha nan akuragha nan osimtizir guar aviribar aven ua na ini.

³⁰ An ziamin, ki guizbangira ni migei, datirighin aruer kamra, ki fomira Ikiavira Itir God, a Israelian God, an ziamin, ni ko akar dikirizim gamizi moghin, ki a damighti, an otivam. Ki kamaghin akar dikirizim gamua ghaze, nin otarim Solomon, nan danganim inigh nan atrivir dabirabim dapiam.”

³¹ Ezi Batseba akar kam baregha, uan tevimning apirigha, aviragha kamaghin migei, “Atrivim, ni nan gumazir ekiam. Ni zurara iki mamaghira ikiasa, ki ifonge.”

³² Ezi Atrivim Devit kamaghin ingangarir gumazibav gei, “Ia mangiva, ofa gamir gumazim, Sadok ko akam inigha izir gumazim Natan, Jehoiadan otarim Benaia, me mikemeghti, me atrivimin guamin izi.” Ezi me aven ize.

³³ Ezi atrivim kamaghin me migei, “Ia nan ingangarir gumaziba inigh mangi, nan otarim Solomon inigh a isi nan donki datighti, an a daperaghti, ia a inigh Gihonin Dipar Atuir Emimirimin mangi.

³⁴ Egh danganir kamın, ofa gamir gumazim Sadok, ko akam inigha izir gumazim Natan, Solomon Israelian atrivimin otivsi, aning borem isi an dapanim gingegh. Ia kamaghin damigh givagh, sigham givi kamaghin araghasi suam, ‘Atrivim Solomon dughiar ruarimin atrivimin ikivira ikiam.’

³⁵ Egh ia an girara izitima, a ua nan dipenimin aven izi nan atrivir dabirabim dapiam. Ki Israelia ko Judabar atrivimin ikiasa anemisefe. Ezi kamaghin, a nan danganim inigh atrivimin ikiam.”

³⁶ Ezi Jehoiadan otarim Benaia, kamaghin atrivimin akam ikaragha ghaze, “Bar guizbangira. Atrivim, ni nan gumazir ekiam. E kamaghsua, Ikiavira Itir God, a nin God, a mikemezi moghin, a bizir kabar amighti da otivam.

³⁷ Ikiavira Itir God ni gamizi moghin, a Solomon ko ikiva an akurvagham. Egh uaghan, Ikiavira Itir God Solomon damighti, an atrivir gavgavir aghuimin otoghti, an ziar ekiam nin ziar ekiam gafiragham.”

³⁸ Kamaghin amizi, ofa gamir gumazim Sadok, ko akam inigha izir gumazim Natan, ko Jehoiadan otarim Benaia, ko Keretia, ko Peletian adarasi, me bar ghua Solomon inigha, Atrivim Devitin donki gafagha an akua Gihonin Dipar Atuir Emimirimin uaghiri.

³⁹ Ofa gamir gumazim Sadok ghua Ikiavira

Itir Godin Purirpenimin sipsipin komin borem aven itim ini. Me Gihonin itima, a komin kam inigha borer maba isa Solomonin dapanim ginga atrivimin otivasa anemisefe. Me sighthabagh ivima, gumazamiziba bar kamaghin araghasi, “Solomon a dughiar ruarimin atrivimin iki mamaghira ikiam.”

⁴⁰ Gumazamiziba bar, me bar akongegha diava, marvibagh iviava, Solomonin gin uamategha Jerusalem zui. Men dimdiam bar gavgavigha, nguazim gamima a ivazvasi.

Adoniya Atrivim Solomonin atiatingi

⁴¹ Adoniya uan adarazi ko amegha givagha, niginir ekiam barasi. Ezi Joap sighthabar ararem baregha kamaghin migei, “Kar niginir ekiar manam Jerusalem oto?”

⁴² Joap migiavira itir dughiamin, ofa gamir gumazim Abiatarin otarim Jonatan, iza me bato. Ezi Adoniya kamaghin a migei, “Ni izi. Ni gumazir aghuim, ni ti akar aghuitam inigha e bagha izi.”

⁴³ Ezi Jonatan kamaghin Adoniyen akam ikaragha ghaze, “Noki, en gumazir ekiam Atrivim Devit, a Solomon gamizima an atrivimin oto. Kamagh amizi, ki akar aghuitam inigha izir puvati.

⁴⁴ Atrivim Devit, ofa gamir gumazim Sadok, ko akam inigha izir gumazim Natan ko, Jehoiadan otarim Benaia, ko Keretia, ko Peletian adarasi, bar me amadazi, me Solomon ko zui. Me zuir dughiamin, me Solomon isa Atrivim Devitin donki gisin anefazi, an aperagha zui.

⁴⁵ Me Gihonin Dipar Atuir Emimirimin ghua, ofa gamir gumazim Sadok ko akam inigha izir

gumazim Natan, aning borem isa Solomonin dapanim gingegha, a gamizi an atrivimin oto. Ezi kamaghin me bar akongegha araghasa uamategha Jerusalem in izi, ezi datirighin Jerusalem in itir gumazamiziba bar dia niginir dafar kam gami. Niginir kamra ia datirighin a barasi.

⁴⁶ Ezi Solomon datirighin atrivimin dabirabim gapera.

⁴⁷ Ezi atrivimin ingangarir gumazir dapaniba ghua Atrivim Devitin gara, uan naviba a ganiga kamaghin a migei, 'Ni datirighin bizir bar aghuim gami. Ikiavira Itir God Solomon damighti, an atrivir gavgavir aghuimin otoghti, an ziar ekiam nin ziar ekiam gafiragham.' Ezi Atrivim Devit uan dakozimin ikia uan dapanim aviragha ziar ekiam God ganidi.

⁴⁸ Egha a kamaghin migei, 'God datirighin nan otaribar tongin mav amisevezi, a nan danganim inigha atrivimin iti. God na ataghizi, ki uabi bizir an amizir kam in gari. Kamaghin amizi, e Ikiavira Itir God, a Israelian God, e a bagh, bar akongegham.'"

⁴⁹ Gumazir Adoniya koma apiagha ameziba akar kam baregha, me bar atiatigha agoi. Kamaghin amizi, me dikavigha Adoniya ategha tintinibar ghue.

⁵⁰ Ezi Adoniya, Solomonin atiatigha ara ghua, Ikiavira Itir Godin Purirpenimin aven ghua, ofa gamir dakozimin mikebabar itir bulmakaun kom-

bar m̄in garir bizibar suiragha gavgafi.*

⁵¹ Ezi gumazir maba ghua Atrivim Solomon miġia ghaze, “Adoniya n̄in atiatigha ghua, Ikiavira Itir Godin Purirpenim̄in aven ghua ovengan atiatigha, ofa gamir dakozim̄in miġebabar itir bulmakaun kombar m̄in garir bizibar suiki. Adoniya kamagh̄in miġei, ‘Ki ofa gamir dakozim̄in suiraghvira iki mangiti, Atrivim Solomon, na misueghti ki aremeghan koghsi a Ikiavira Itir Godin damazim̄in akar dikirizir gavgavitam damuam.’”

⁵² Ezi Solomon kamagh̄in men akam ikaragha ghaze, “An arazir aghuim damighti, bizir kuratam a batoghan kogham. Eghti an arazir kuram damighiva, an ovengam.”

⁵³ Egha Atrivim Solomon gumaziba amadazima, me ghua ofa gamir dakozim̄in Adoniya inigha Solomon bagha ize. Ezi Adoniya atrivim̄in borogh̄in tevimning apirigha avirazi, Atrivim Solomon kamagh̄in a miġei, “Ni uamategh uan dipenim̄in mangi.”

2

Devit akar abuananabar Solomon miġei

¹ Devit fo, an ovengamin dughiam bar roghira ize, kamagh̄in amizi, an akar kaba uan otarim Solomon gan̄idi.

² A kamagh̄in miġei, “Ki kiran oveghangin are-

* **1:50:** Israelia kamagh̄in nighnigh suam, gumazitam me misueghti me aremeghsi damuti, me ari mangi, Godin Dipenim̄in aven mangi ofa gamir dakozim̄in miġebam̄in itir bulmakaun kom̄in suiragh ikiam. Me kamagh̄ nighnisi, me an suiragh deravira ikiam. Ni Ua Me Ini 21:13-14in gan. **2:2:** Josua 23:14

megham. Ni guizın gumazimın mın tugh gavgav-igh, uan ingangarım damu.

³ Ni Ikiavıra Itir God, nın God ni mikemezır bizıba ni dar amu. Egh ni tuavır aghuir an e bagha inabazıbar gın mangı, egh arazır a ifongezıba, ko an Akar Gavgavıba, ko bizır a damuasa e mikemezıba, ko a mıgeır akaba, ni bar dar gın mangı. Kamaghın God nın akuraghtı, danganır manam ni an itı, nın ingangarım bar deraghvıram otıvam.

⁴ Ikiavıra Itir God fomıra akar dıkırızır mamın na gamıgha ghaze, ‘Devit, nın ovavır borıba zurara uan navır averıaba ko duabar, bar deravıra nan damazımın daru mangıti, kı zurara nın adarazır gumazıtım damıghtı, a Israelian atrıvımın otıvam.’ Kamaghın amızı, Solomon, ni guızbangıra bar deraghvıra an akabar gın mangı, eghtı a na gamızır akar dıkırızır kam abıghan kogham.

⁵ “Ezi Solomon, ni oragh. Ni fogha gıfa, Seruian otarım Joap, an arazır kurar kam, an osımtızır ekıam na ganıngı. A Israelian mıdorozır gumazıbar dapanır faragha zuımning mısoğhezi, anıng areme. Kar, Nerın otarım Apner ko Jeterın otarım Amasa. A mıdorozımın dughıamın anıng mısoğhezi anıng aremezır puvatı. Bar puvatı. A pura gumazır kamning mısoğhezi anıng areme, ezi anıngın osımtızım an ikiavıra itı.

⁶ Ni uan nıghnızır aghuımın gın mangıva, an arazır kuram uam a ikaragh. Ni aneteghtı a

2:3: Josua 1:7; 1 Eghaghanıba 22:12-13 **2:4:** 2 Samuel 7:12-13; 7:25; 2 Atrivıba 20:3 **2:5:** 2 Samuel 3:27; 20:10

pura iki ghurigh uabi aremegh Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamın magıran marki.

⁷ “Ni uaghan Barsilain otaribar apangkuvigh deraghvıra me damu, kar Gileatin Distrighın gumazim, ni me ateghti me izi nın adarazi ko dapiagh damı iki. Ki fomıra nın aveghbuam Apsalomın aravghuzir dughiamın, me arazir aghuimın na gamı.

⁸ “Ezi Geran otarım Simei, a Bahurımın nguıbar ekiamın gumazim, a Benjaminın anabamın mav, a uaghan iti. Ki tıghar Mahanaimın mangamin dughiamın, aruer kamra a bar akar kuraba na ganıga, egha na gasighasighasa Godın azangsisi. Egha a ua iza Jordanın Fanemın na batozıma, ki İkiavıra İtir Godın ziamın akar dikırızim gamua ghaze, ki a misueghti an aremeghan kogham.

⁹ Ezi puvati, ni mızazitam a gasegh. Ni kamaghın nıghnıghan marki, a gumazir osımtızıba puvatızim. Ni nıghnızir aghuim iti. Ni tuavir manatamın mangıva, a misueghti an aremegh Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamın magıram.”

Devit areme

¹⁰ Egha gın Devit uan inazir afeziabar mın aremezıma, me Jerusalemın anefa. Nguıbar ekıar kam, me kamaghın a dıbori, “Devitın Nguıbar Ekıam.”

¹¹ Devit kantri İsrailın 40plan azenıbar atrivimın ike. A faragha Hebronın nguıbar ekiamın 7plan azenıbar atrivimın ike, egha 33plan azenıbar Jerusalemın atrivimın ike.

12 Ezi Devitin otarim Solomon an danganim inigha atrivimin oto. Solomon atrivir gavgavimin otozi, bizitam anebirazir pu. Bar puvati.

Adoniya ovevem

13 Dughiar mamın, Hagitin otarim Adoniya iza Solomonın amebam Batseba bato. Ezi Batseba an azara, “Ni akar aghuitam mikimasa izi, o?”

Ezi Adoniya kamaghın a ikaragha ghaze, “Are, ki akar aghuimra mikimasa izi.”

14 Egha a kamaghın miği, “Ki akar bar muziarir mam iti.” Ezi Batseba a miği ghaze, “A dera, ni na mikim.”

15 Ezi Adoniya ghaze, “Ni fo, Israelian gumazamiziba bar kamaghın fo, ki atrivimin otivasava ami. Ezi puvati. Ikiavira Itir Godin ifongiamın nan aveghbuam atrivimin otozima, ki puvati.

16 Egha ki datirighın azangsızir vamira iti. Ki kamaghın ifonge, ni nan azangsızir kamın amamangatigh.”

Ezi Batseba ghaze, “Ni mikimti ki oragham.”

17 Ezi Adoniya kamaghın a miği, “Ga uaning, ki kamaghsua, ni mangi Atrivim Solomonın azaraghtima, a nan amamangati, ki Sunemin nguibamın amizir kam Abisak, ki an ikiasa. Ki fo, atrivim nin akam batueghan kogham.”

18 Ezi Batseba kamaghın Adoniya miği, “A dera, ki mangi ni bagh atrivimin azangsigham.”

19 Egha Batseba, Adoniya bagha Atrivim Solomon mikimasa zuir dughiamın, atrivim dikavigha, ziar ekiam uan amebam daningasava uan tevimning apirigha uan dapanim avira. Egha

a ua uan atrivir dabirabim gaperagha, egha ingangarir gumazibav geima, me dabirabir mam inigha iza Atrivim Solomonin dabirabimin vongin an agharir guvimin anetizi, Batseba a gapera.

²⁰ Egha Batseba kamaghin migei, “Ki azangsizir bar muziarir mam iti. Ki kamaghsua, ni an aghuaghan marki.”

Ezi Solomon kamaghin a ikaragha ghaze, “Amebam, ni purama azaragh. Ni fo, ki nin azangsizimin aghuaghan kogham.”

²¹ Ezi Batseba ghaze, “Ki kamaghsua, ni uan aveghbuam Adoniyam amamangatighi, a Sunemin amizim Abisakin ikiam.”

²² Ezi Atrivim Solomon azangsizir kam baregha atara kamaghin migei, “Ni tizim bagha Adoniya, Abisakin ikiasa nan azangsisi?*” Egh ni ti uaghan, a nan danganim inigh atrivimin ikisi ni nan azangsigham. A nan avebamra. Egh ni uaghan ofa gamir gumazim Abiatar ko Seruian otarim Joap bagh azangsiziba inigh izam.”

²³ Egha Atrivim Solomon, Ikiavira Itir Godin ziamin akar dikirizim gamua ghaze, “Adoniya amizir akar kam, an osimtizim iti. Kamaghin amizi, ki a misueghti an aremegham. Ki kamaghin damighan koghti, God na misueghti ki aremegham.

²⁴ Ikiavira Itir God nan akuragha gavgavim na ganingi. Ezi kamaghin, ki uan afeziam Devitin danganim inigha atrivimin oto, mati Ikiavira Itir God fomira akar dikirizir mamın e gamua ghaze,

* **2:22:** Gumazitam atrivimin amuim inighi, kamaghin gumazir kam atrivimin ikiasa. Ni 2 Samuel 3:6-11 ko 16:21-22in gan.

gin Israelian atriviba nan ovavir boribar tongin aven otivigham. Kamaghin amizima, Ikiavira Itir Godin ziamin bar guizbangira, Adoniya datirighin aremegham.”

²⁵ Egha Atrivim Solomon akar gavgavimin Benaia mikemezi, a ghua Adoniya misoghezima, an areme.

Solomon ofa gamir gumazibar ingangarimin Abiatar agifa

²⁶ Atrivim Solomon kamaghin ofa gamir gumazim Abiatarin migia ghaze, “Ni uamategh uan nguibam Anatotin mangi uan nguazimin iki. Ni osimtizim iti, ezi ki ni misueghan koghti ni aremeghan kogham. Ki fo, ni fomira nan afeziam Devit ko ikegha, Ikiavira Itir God, en Ekiamin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam gisaghpu. Ezi Devit osimtizir aviriba aterima, ni a ko ikia uaghan da ateri. Kamaghin amizi, ki ni misueghan koghti, ni aremeghan kogham.”

²⁷ Egha ofa gamir gumazim Abiatar, Solomon an ingangarimin anegifa. Kamaghira, Ikiavira Itir God fomira Silon nguibamin mikemezir akam, Solomon a gamizi an oto. Akar kam kamakin, ofa gamir gumazim Elin adarasi, men ofa gamir gumazibar ingangarim givagham.†

Me Joap misoghezi an areme

²⁸ Joap, fomira Apsalomin roroam gamizir pu-vati, an Adoniyam akurvasi. A datirighin Adoniyam ovevem in migirigiam baregha, atiatigha ara ghua Ikiavira Itir Godin Purirpenimin aven ghua, uabin

2:26: 1 Samuel 22:20-23; 2 Samuel 15:24 † **2:27:** Ni 1 Samuel 2:27-36in gan.

akurvaghasa ofa gamir dakozimîn mîkebabar itir bulmakaun kombar mîn garir biziba pamtemîn dar suiragha iti.‡

²⁹ Ezi gumazir maba ghua kamaghîn Atrivim Solomon mîgei, “Joap ara ghua Ikiavîra Itir Godîn Purirpenimîn aven ofa gamir dakozim pamtemîn an suiragha iti.”

Ezi Solomon Jehoiadan otarim Benaian mîgia ghaze, “Nî mangîva Joap misueghti an aremegh.”

³⁰ Ezi Benaia Ikiavîra Itir Godîn Purirpenimîn aven ghua kamaghîn Joap mîgei, “Atrivim ghaze, nî danganir kam ategh azenan mangî.”

Ezi Joap ghaze, “Puvati. Kî azenan mangîghan kogham. Nî kaghîra na misueghti, kî aremegham.” Ezi Benaia uamategha atrivim bagha ghua, Joapîn akamîn gun a mîgei.

³¹ Ezi atrivim kamaghîn Benaian akam îkaragha ghaze, “A dera, nî an nîghnîzimîn gîn mangîva a misueghti, an aremegh. Egh an kuam inigh mangî anefagh. Joap gumazir osimtîziba puvatîziba pura me misoagharîghîzî me ariaghîre. Ezi an osimtîzir kam, na ko nan afeziamîn adarazir iti. Nî a misueghti, an aremeghti, an osimtîzir kam uam en îkian kogham.

³² Ikiavîra Itir God, Joap amizir arazir kurar kaba îkarvagh, ivezir kuram a danîngam. Joap Nerîn otarim Apner ko Jeterîn otarim Amasa, a mîdorozir sabamîn puram aning misoghezî aning areme. Aning an mîn gumazir kuramning puvati. Apner, a Israelian mîdorozir gumazibar dapanim,

‡ **2:28:** Nî akar 1 Atriviba 1:50în itimîn gan.

ezi Amasa, a Judabar midorozir gumazibar dapanim. Nan afeziam Devit fozir puvatizi, Joap arazir kam gami.

³³ Ikiavira Itir God, Joap amizir osimtizir kam ginighnigh, zurara mizazim Joap ko an adarazir aningam. Egh Ikiavira Itir God, zurara dabirabir aghuim ko navir amirizim isi, Devit ko an ovavir boriba, ko an adarasi, ko an ikizimin otivamin atrivibar aningam.”

³⁴ Ezi Jehoiadan otarim Benaia akar kaba baregha, uamategha Ikiavira Itir Godin Purirpenimin aven ghua, Joap misoghezima an areme. Me an kuam inigha ghua an dipenimin boroghin anefa, a gumazamiziba puvatizir danganimin boroghin iti.

³⁵ Ezi atrivim, Jehoiadan otarim Benaia amisevezima, a Joapin danganim inigha midorozir gumazibar dapanimin oto. Egha atrivim, Abiatarin danganim iniasa, ofa gamir gumazim Sadok amisefe.

Me Simeis misoghezi an areme

³⁶ Joap aremegha givazima, Atrivim Solomon Simein diagha kamaghin a migei, “Ni Jerusalem dipenitamin ingarigh, egh dipenir kamra iki. Egh ni bar Jerusalem ategh igharagh mangan marki.

³⁷ Ni Kidronin Fanem girigh vongin Jerusalem nguibar ekiamin mitaghniamin ikiavkinighti, ki bar zuamira aruer kamra ni misueghti ni aremegham. Ni kamaghin fogh, ni uabi uan osimtizim bagh aremegham.”

³⁸ Ezi Simeis kamaghin a ikaragha ghaze, “Atrivim, nin akam bar dera, ezi ki ni mikemezi

moghin damuam.” Kamaghin amizi, Simei dughiar ruarimin Jerusalem in iti.

³⁹ Ezi azenir 3pla ghua givazi, Simein ingangarir gumazir kinir pumuning ara ghua, Getin nguibar ekiamin Atrivim Akis ko iti, a Makan otarim. Ezi gumazir maba kamaghin Simei migei, “Nin ingangarir gumazir kamning ghua Getin iti.”

⁴⁰ Ezi Simei zuamira dikavigha uan donki gaperagha, uan ingangarir gumazimning buriasa Atrivim Akis bagha Getin ghu. An aningin apigha, aning inigha uamategha Jerusalem in ize.

⁴¹ Ezi Solomon kamaghin oraki, Simei Jerusalem ategha Getin ghugha uamategha ize.

⁴² Kamaghin amizi a Simein diazima a izima, a kamaghin a migei, “Ki ni gamizima, ni Ikiavira Itir Godin damazimin akar dikirizim akirigha ghaze, Ni Jerusalem ategh tintinibar daruan kogham. Egha ki kamaghin pamtemin ni migia ghaze, Ni nguibar ekiam ateghti, ki zuamira aruer kamra ni misueghti ni aremegham. Ezi ni kamaghin na ikara, A dera, ki nin akamin gin mangam.

⁴³ Egha ni bizir tizim bagha, Ikiavira Itir Godin ziamin amizir akar dikirizim abigha, uaghan nan akam batoke?”

⁴⁴ Egha atrivim ua kamaghin migei, “Arazir kurar ni nan afeziam Devit gamiziba, ni bar adagh fo. Ezi datirighin ni amizir arazir kurar kaba bagh, Ikiavira Itir God, mizazim ni gasam.

⁴⁵ Egh Ikiavira Itir God deraghvira na damuva, egh zurara Devitin ovavir boribar amuti, me atrivibar otivam.”

⁴⁶ Ezi Simei ghuzima, Atrivim Benaia a migia ghaze, “Ni mangiva Simei misueghti an aremegh.”

Ezi Benaia atrivim ategha ghua Simeï misoghezi an areme.

Solomon datirighin atrivir bar gavgavimîn otozi, gumazitam anebinan ibura.

3

Solomon nighnizir aghuim bagha

God ko migei

(2 Eghaghaniba 1:3-12)

¹ Egha Solomon, Isipian atrivimîn guivir mamîn ikia, egha arazir kamîn a Isipian atrivim ko akam akiri, eghti kantrining deraghvira iki, uaning misoghan kogham. Solomon uan amuim inigha Devitîn Nguibar Ekiam Jerusalemîn ize. Amizim danganir kamîn ikiavira itima, Solomon uan dipenim ko Ikiavira Itir Godîn Dipenim ko divazir Jerusalem avinizimîn ingari.

² Israelia tighar Ikiavira Itir God bagh Dipenir tamîn ingaram. Kamaghîn amizi, me tintinibar mighsiabar ghuavanaga an ziam fasa ofabagh ami.

³ Ezi Solomon Ikiavira Itir God gifuegha, uan afeziam Devitîn mîn arazir God ifongezibar gin zui. Egha an arazir mam ikufi, an asiziba ko pauran mughuriar aghuim zuim isa Ikiavira Itir God bagha mighsiabar dar ofabagh ami.

⁴ Nguibar ekiam Gibeon, a mighsiamîn pin ikia egha ofa gamir danganir ekiam iti, egha ofa gamir danganir igharazibagh afira. Ezi me kagh ghuegha Ikiavira Itir Godîn ziam fe. Kamaghîn amizi, dughiar kamîn Solomon ofa damuasa Gibeonîn ghu. Solomon 1,000plan asiziba inigha

ofan bar isia mighiriba tuasa Gibeonin ofan dakozir kamın ghua da tue.

⁵ Dimagarir mam, Solomon Gibeonin nguibamın ikia akua irebamın garima, Ikiavira Itir God uabi an akagha a migia ghaze, “Ni bizir tizim gifongegh, nan azaraghti, ki ni daningam.”

⁶ Ezi Solomon kamaghın an akam ikaragha ghaze, “Nan afeziam Devit, nın damazimın zurara guizin araziba bar deraghavira dar gın ghua, egha arazir aghuir voroghira itim gami. Ezi kamaghın amizi, ni zurara bar an apangkuvigha, bar deraviram a gami. Egha datirighın ni uaghan kamaghın amuavira iti, ezi ki an otarim, ni na ataghizi, ki an danganim inigha atrivimın iti.

⁷ O Ikiavira Itir God, ni nan God. Ki nın ingangarir gumazim, ni na gamizi, ki uan afeziam Devitin danganim inigha atrivimın iti. Ki igiamra ikia ingangarir kam damuamin fofoziba puvati.

⁸ Nın ingangarir gumazim datirighın, ni ua baghavira misevezir gumazamizibar tongin iti. Me bar avirasemezi, gumaziba me mengani ibura.

⁹ Kamaghın amizi, ni nighnizir aghuim ko fofozim na danighti, ki deraghvira nın gumazamizibagh ativagh men ganam. Egh ki fogham, arazir manam a dera, manam ikufi. Puvatighti, ki manmaghira nın gumazamizir avirir kam gativagh men ganam? Guizbangira, gumazitam uabi me gativan iburagham. Ki uabi ki fofoziba bar puvati.”

¹⁰ Ezi Ekiam Solomonin azangsizir kam baregha, Solomon bagha an navim bar dera.

¹¹ Egha God Solomon miġia ghaze, “Ni dughiar ruarimin nguazir kamın ikiasa, nan azangızir puvati, egha dagıar avırıba iniasa nan azai puvati, egha uan apanibagh asıghasıghasa nan azai puvati. Ni Israelia gativagh deraghvıra men ganamin niġhnızir aghuim ko fofozim iniasa nan azai.

¹² Kamaghın amizi, ki guizbangıra, bizir ni uabi danıngasa nan azangızim, ki a isi ni danıngam. Ki datırıġhın niġhnızir aghuim ko fofozir aghuim ni danıngam. Gumazitam fomıra fofozir kamagh garitam itir puvati, egh uaghan ġin gumazitam fofozir kamagh garitam ikian kogham.

¹³ Guizbangıra, ni ziar ekiam ko dagıar avırıba uabi danıngasa nan azarazir puvati. Ezi ki bizir kaba bar ni danıngam. Dughiar ni atrivimin iki-amim, atrivir ıgharazitam ni itir ziar ekiam kam itir puvati.

¹⁴ Egh ni uan afeziam Devitin mın nan tuavıba ko arazir ki ifongezıba ko nan Akar Gavgavıbar ġin mangiti, ki ni damuti ni dughiar ruarimin nguazir kamın ikiam.”

¹⁵ Ikiavıra Itir God mikemegha ġivazi, Solomon osegha dikavıgha fo, a irebamın gani. Egha ġin a uamategha Jerusalemın ġhugha, Ekiamın Akar Dikirızir Gavgavir Boksiamın boroghın tu. Egha ofan bar isia miġhirıba ko ofan God ko navir vamıran ikiamim gami. Egha bizir kamın ġin, a uan ingangarir gumazıba bagha isar ekiam gami.

Niġhnızir aghuim Solomonın akurazi a deravıra

kotiam gami

¹⁶ Dughiar mamın, tuavimın amizimning uan osimtızim akirasa atrivim bagha ize.

¹⁷ Amizir mam kamaghın mıgei, “Nan gumazir ekiam, ga uaning, nı oragh. Kı amizir kam ko ga uaning inigha dipenir vamıran ikia, kı otarir mam bate. Egha kı borir kam batir dughiamın, amizir kam uaghan na ko dipenimın iti.

¹⁸ Aruer pumuning gıvazi, mıkezim otozi, a uaghan otarir mam bate. Ga uaningra dipenimın iti. Ezi igharazitav ua ga ko dipenir kamın itir puvati.

¹⁹ Ezi dimangan, an akuav onganigha iragha iza uan borim gisın mıtozi an areme.

²⁰ Ezi dimangan kı akuavıra itima, a nan borim inigha uan misiamın ghu, egha uan borir kuar kam inigha iza nan boroghın aneti.

²¹ Kı mizaraghara dikavigha otem uan borim daningasa amua garima, an aremegha gifa. Egha kı deraghavıra an namnamın gara anesavsuigha ghaze. Kar borir kı otezim puvati.”

²² Amizir kam mikemegha gıvazi, amizir igharazim kamaghın mıgei, “Puvati. Borir aremezim, a nın borim. Ezi borir angamıra itim, a nan borim.”

Ezi amizir faragha mikemezim kamaghın an akam ikaragha ghaze, “Bar puvati. Borir aremezim, a nın borimra. Ezi borir angamıra itim, a nan borim.” Aning atrivimın damazimın uaning adosi.

²³ Ezi atrivim kamaghın aning mıgei, “Gua uaghara akar vamıra bagha uaning adosi. Mav ghaze, ‘Otarir angamıra itim a nan borim.’ Ezi

igharazitav uaghan ghaze, ‘Bar puvati. A nan otarim.’”

²⁴ Ezi atrivim kamaghin uan ingangarir gumazibav gia ghaze, “Ia midorozir sabatam inigh izi.” Ezi me ghua midorozir sabam inigha atrivim bagha ize.

²⁵ Ezi a kamaghin me migei, “Ia otarir angamira itir mam, inigh izi tongiram anebigh, egh an akuar vuem isi amizitam daningigh, egh an akuar vuem isi amizitam daningigh.”

²⁶ Ezi guizin borir kamın amebam bar uan borimın apangkuvigha kamaghin atrivim migei, “Nan gumazir ekiam, marki. Ga uaning! Ni borim amizir munam daningigh. Ni a misueghti an aremeghan marki.”

Ezi amizir igharazim ghaze, “Puvati. Ni gan tav daningan kogham. Ni pura tongiram anebikigh.”

²⁷ Ezi atrivim kamaghin migei, “Ia borim misueghti an aremeghan marki. Ia borim isi amizir borir angamira ikiasa migeim daningigh. E fo, anarira guizin borir kamın amebam.”

²⁸ Ezi gin Israelian gumazamiziba bar, Atrivim Solomon kotiamın aven amizimning gamizir nighnizir aghuir kam baregha, dikavir kuram gamigha ziar ekiam a ganıdi. Egha me kamaghin fo, God uabira, guizin arazimın gin mangi osımtıziba akıramın fofozim ko nighnizir aghuim a ganıngi.

4

Atrivim Solomonın ingangarir gumazir dapaniba

¹ Atrivim Solomon Israelian danganiba bar a dagh atifa.

² Ezi an ingangarir gumazir dapanibar kara:

Sadokin otarim Asaria, an ofa gamir gumazim.

³ Sisan otarir pumuning, Elihorep ko Ahiya, aning atrivimın akınafariba osirir gumazimning.

Ahilutin otarim Jehosafat, an atrivim amir biziba bar, a dar eghaghaniba osirir gumazim.

⁴ Jehoiadan otarim Benaia, a midorozir gumazibar dapanim.

Sadok koma, Abiatar, aning ofa gamir gumazimning.

⁵ Natanın otarim Asaria, a distrighbar garir gumazir dapanibar dapanim.

Natanın otarim Sabut, a ofa gamir gumazim, egha a gumazir guizin nighnızir aghuiba atrivim ganıdim.

⁶ Ahisar an atrivimın dipenimın ingangaribar garir gumazir dapanim.

Apdan otarim Adoniram, an atrivimın ingangarir gumazir kinibar dapanim.

⁷ Ezi Solomon uaghan 12plan gumazir dapanibav sefe. Eghti me Israelin distrighın 12pla gativagh dar dagheba iniva, egh atrivim ko gumazimizir a ko an dipenimın itiba bagh da amangiti, me dar amam. Azeniba bar zurara, 12plan iakinibar tongın, iakinir vamıra, distrighın kaba vaghvagh men iakinimra, me dagheba isi atrivim ko an dipenimın itir adarasi, me daghebar men akurvagh.

⁸ Ingangarir gumazir dapanir distrighın kabar garibar ziabar kara:

Benhur, a Efraimın anabamın mighsiaba itir danganımın garir gumazim.

⁹ Bendeker, a nguibar ekiar kabar gari: Makas, Salbim, Betsemes ko Elon Bethanan.

¹⁰ Benheset, a nguibar ekiar kabar gari: Arubot, Soko ko, Heferın nguibar ekiamın nguaziba.

¹¹ Ben Abinadap, Dorın nguibar ekiam ko an boroghın itir mighsiabar itir danganım gari. A Solomonın guivir mamın iti, an ziam Tafat.

¹² Ahilutın otarım Bana, a nguibar ekiar kabar gari: Tanak, Megido, ko Betsanın nguibar ekiam ko an boroghın itir nguazim. Nguazir kam a Saretanın nguibar ekiamın boroghın, Jesrılın nguibar ekiamın Sautın amadaghan iti. Distrighın kamın mitaghniyam, aruem anadi naghın Abel Meholan ikegha ghua, Jokmeamın nguibar ekiamın aruem uaghiri naghın tu.

¹³ Bengeber, a Gileatın Distrighın itir Ramotın nguibar ekiamın gara, egha uaghan gumazir kam Jair, an nguibabar gari, a Manasen anabamın gumazir mam. Nguibar kaba uaghan Gileatın nguazımın iti. A uaghan Argopın danganımın gari, a Distrik Basanın iti. Distrighın kam a 60plan nguibar ekiaba iti, da bar divazir gavgaviba ko tiar akar gavgaviba iti. Tiar akar kaba, me brasın ingarizir igugunir gavgavibar da asi.

¹⁴ Idon otarım Ahinadap, a Mahanaimın nguibar ekiamın gari.

¹⁵ Ahimas, a Naptalin anabamın nguazımın gari. A Solomonın guivir igharazim Basematın iti.

¹⁶ Husain otarım Bana, an Aserın anabamın nguazımın gara, egha uaghan Bealotın nguibar ekiamın gari.

17 Paruan otarim Jehosafat, a Isakarın anabamın nguazımın gari.

18 Elan otarim Simei, a Benjaminın anabamın nguazımın gari.

19 Urin otarim Geber, a Gileatın Distrighın gari. Fomıra distrighın kam, Amorian Atrivim Sihon ko Basanın Atrivim Ok, aning an ikia an gari.

Ezi gumazir dapanir vamıra, a Judan Distrighın ikia distrighın kabar gumazir kaba bar adar gari.*

Solomon atrivimın itima kantri bar deraghavıram oto

20 Juda ko Israelın gumazamiziba bar avıraseme, mati ongarir gigim. Me dagheba ko dipaba apava bar akonge.

21 Solomon kantrin kaba bar dar atrivimın iti, da Yufretisın Fanemın aruem anadi naghın ikegha ghua, Filistiabar nguazımın aruem uaghiri naghın otogha ghua, sautın amadaghan, Isipın mitaghniamın tu. Kantrin kaba bar Solomonın apengan ikia, egha dughiabar uan takisba isa a bagha iza ghua, dughiar an aremezimın tu.

22 Arueba bar vaghvagha Solomon kamaghın dagheba isi, 6,000 kilogrem plaua ko 3,000 kilogrem plauan aghuiba,

23 ko 20plan bulmakauba, ko 10plan bulmakaun me akuaghafir mikarziba sara itiba, ko 100plan sipsipba, ko dian ruarımın itiba, ko tuarir mikarziba sara itiba ini.

* **4:19:** Hibrun akam kagh deragha bigha miğeir puvati. **4:21:** Genesis 15:18; 2 Eghaghaniba 9:26

²⁴ Solomon Israelin boroghin itir kantriba bar adar gara ghua, aruem anadi naghin Yufretisin Fanemin tu. An nguazir mitaghnam, Yufretisin Fanemin boroghin itir nguibar ekiam Tipsan ikegha, bar ghua aruem ghuaghiri naghin itir nguibar ekiam Gasan tu. Danganir kabar itir atriviba bar an apengan iti, ezi kantrin igharazir an boroghin itiba, me an apanim gamir puvati.

²⁵ Solomon atrivimin itir dughiamin, Juda ko Israelin nguaziba bar dar gumazamiziba, me Danin nguibar ekiamin ikegha ghua Berseban nguibar ekiamin tu, me bar deraghavira uan wainin azeniba ko fighin temebar boroghin apiav iti. Ezi bizir kuratam me batozir puvati.

²⁶ Solomon hoziabar arighamin dipenir aviriba iti, kar hoziar midorozir karisba mikirvaziba. Ezi a 40,000plan hoziaba dipenir kabagh arisi. Solomon uaghan 12,000plan midorozir gumaziba iti, me hoziabagh apia misozir gumaziba.

²⁷ Distrighin kaba vaghvagha dar 12plan gumazir dapaniba, me Atrivim Solomon bagha iakinir a me bagha inabazimin dagheba iniasa zui. Dagher kaba, da atrivim ko gumazamizir an dipenimin ikia a ko apibar dagheba. Gumazir dapanir kaba, me bar deraghavira uan ingan-garim gami, ezi atrivim dughiar tamın daghebar otevezir puvati.

²⁸ Iakinir atrivim inabazimin, me uaghan, hoziar karisbagh etuiba ko hoziar igharaziba bagha, baliba ko graziba isa izi. Me hoziaba bagh

dagher kaba inigh, vaghvagh danganir hoziaba iti naghin mangam.

²⁹ God, nighniziba ko fofozir aghuir aviriba isa Solomon ganingi. A fofozir bar aghuiba iti, mati ongarimin gigim, ezi gumazitam da mengan iburagham.

³⁰ An fofozim ko nighnizir aghuim, aruem anadi naghin itir fofozir gumaziba ko, Isipin itir fofozir gumazibar fofoziba bar dagh afira.

³¹ Solomonin fofozim, a nguazir kamın fofozir gumazibar fofoziba bar dagh afira. Solomonin fofozim, uaghan Etanin fofozim gafira. Etan a Esran adarazir fofozir gumazir mam. Solomonin fofozim uaghan Maholin otaribar fofozim gafira, Maholin otaribar izibar kara, Heman, Kalkol ko Darda. Kamaghin amizi, Israelin boroghin itir kantriba bar, dar gumamaziziba, an ziar ekiamin akam barasi.

³² Solomon, 3,000plan aghuzir akaba osirigha, egha uaghan 1,005plan ighiaba osiri.

³³ An akaba, biziba bar dav gei, mati Lebanonin sidan temer ekiam ko, hisopin min garir temer dagiar divazir miriabar aghuibav gei. A uaghan asizir aviriba ko, kuaraziba ko ipeba ko, osiriba sara migei.

³⁴ Kantriba bar dar atriviba, Solomon barazi, a nighnizir aghuim ko fofozir aghuim itima, ezi me gumaziba amadima me iza an akar aghuiba barasi.

5

Solomon Ikiavira Itir God bagha Dipenimin ingarasa bizibar kiri

(2 Eghaghaniba 2:1-18)

¹ Fomira Hiram Tairin atrivimin ike, a fomira Atrivim Devitin namakar aghuim. Egha Hiram kamaghin oraki, Solomon, Devitin danganim inigha atrivimin oto, ezi a uan ingangarir gumazir dapniba Solomonin ganasa me amada.

² Ezi Solomon, Hiram bagha akam amaga ghaze,

³ “Ni fo, nan afeziam Devit atrivimin itir dughiamin, apaniba zurara izava a ko misosi. Kamaghin a Ikiavira Itir God, uan Godin ziam famin Dipenimin ingaramin dughiba puvati. A kamaghin nighnisi, Ikiavira Itir God apanir kaba abinighti, ki uan Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingaram.

⁴ Ezi datirighin, Ikiavira Itir God, nan God, kantrin igharazibagh amizima, me e ko deraghaviram apia. Kantrin kaba datirighin uam en apanim gamir puvatizi, arazir kuratam e batozir puvati.

⁵ Kamaghin amizi, ki datirighin Ikiavira Itir God, nan God, an ziam famin Dipenimin ingarasa ifonge. Ikiavira Itir God fomira nan afeziam ko akar kam akirigha ghaze, ‘Ki nin otaritam amiseveghti, a nin danganim inigh atrivimin ikiam. Egh a na bagh Dipenimin ingaram, eghti gumazamiziba Dipenir kam in na bagh roghira izi nan ziam fam.’ Kamaghin amizi, ki datirighin a bagh Dipenimin ingaram.

⁶ Kamaghin amizi, ni uan ingangarir gumaziba,

amadaghtima me sidan temeba okisi, Lebanonin Mighsiabar mangi, eghti ki dar Dipenir kamın ingaram. Ni fo, Saidonia temeba oka bar fo, ezi nan ingangarir gumaziba fozir puvati. Kamaghın amizi, ki uan ingangarir gumaziba amadaghtima, me puram men akurvaghsi izam. Eghti ni manmaghın dagiaba, uan ingangarir gumazibagh ivesi ifueghti, ki pura ni danıngam.”

⁷ Ezi Hiram, Solomonın akar kam baregha, an navim bar dera, ezi a kamaghın miğei, “E datirighın Ikiavıra Itir Godın ziam fam. Guizbangıra, an otarir aghuim isa Devit ganıngizima, an an danganım inıgha, atrivimın otogha kantrin gavgavir kamın gari. Devitın otarir kam, a bar nıghnızir aghuıba ko fofozıba iti.”

⁸ Egha Hiram kamaghın Solomon bagha akam amaga ghaze, “Ki nın akam baregha gıvagha, an amamangati. Ki ni bagh temer sidaba ko painın temeba amangam.

⁹ Nan ingangarir gumazıba Lebanonın temeba okegh, da inıgh ongarir dadarımın mangam. Me da akuvagh, pamtemın da ikegh, dar ikızıba inıgh ongarımın izi, ongarir dadarır ni mısevezımın dar arıgham. Danganır kamın, nan ingangarır gumazıba dar benıba fırighti, nın ingangarır gumazıba da inıam. Bizır vamıra ni na bagh a damuasa ki ifonge, ni na ko nan dipenımın iti darazi bagh dagheba amang.”

¹⁰ Kamaghın amizi. Hiram Solomon bagha temer sidaba ko painın temer avırıba oke, ezi da Solomon dıborozır dıbobonımın tu.

¹¹ Ezi zurara azeniba vaghvagha Solomon 2,000 tan witba ko, 4,000 litan* olivin borer aghuiba isa, Hiram uan adarazi ko damasa me bagha da amadi.

¹² Ikiavira Itir God, akar dikirizir amizimin girara ghua fofozim ko nighnizir aghuiba Solomon ganingi. Ezi Hiram ko Solomon, namakar aghuimningin oto. Aning deraghavira ikiasa, akar dikirizir gavgavir mam gami.

¹³ Atrivim Solomon 30,000plan gumaziba, Israelian danganibar bar me inigha uan ingangarir kam damuasa me migei.

¹⁴ Egha an okoruar 3plan me abiki, ezi okoruaba vaghvagha 10,000plan gumaziba iti. Eghti iakiniba vaghvagh, gumazir okoruar tam mangi Lebanon kantrin ingangaribar amu ua izam. Eghti iakinir igharazimin okoruar igharazim mangi ingaram. Ezi okoruar 3plan kaba kamaghin ami, tam mangi Lebanonin kantrin iakinir vamiran ingarigh, egh ua izi iakinir pumuningin nguibamin ikiti, igharazim mangam. Me kamaghin uarigh itavragha ingari. Ezi Adoniram a ingangarir gumazir kabar gari.

¹⁵ Ezi Solomon uaghan 80,000plan dagiaba aghorir gumaziba ini, ezi me mighsiabar dagiabar ghoru. Egha dagiaba aterasa 70,000plan gumaziba ini.

¹⁶ Egha a uaghan ingangarir gumazir kabar ganasa gumazir dapanir 3,300plan maba amisefe.

* **5:11:** Gumazir fomira itir maba akar kam gira, egha me ghaze, akar kam 400,000 litan migei. Ni 2 Eghaghaniba 2:10in gan. **5:14:** 1 Atriviba 12:18

17 Ezi ingangarir gumazir kaba Solomonin akamin gin ghua, danganir dagiar bar aghuiba iti naghin dagiabar ghora, dagiar dafar bar dirir pin koziba aghora, egha deravira dar kiri. Egha me da atera Jerusalem ghua da arisi, eghti gin me Godin Dipenimin ingarsi, dagh isin Dipenim asam.

18 Ezi dipenimin ingarir fofozir gumaziba uaghan Solomon ko Hiramın ingangarir gumazibar tongin iti. Egha me Gebalin nguibar ekiamın ingangarir gumaziba ko ingara, Godin Dipenimin ingaramin dagiaba akira temeba abisi.

6

Solomon Ikiavira Itir God bagha Dipenimin ingari

1 Israelia Isip ataghizir dughiamın ikegha iza datirighin, kar 480plan azeniba. Ezi azenir kam kar namba 4in azenir Solomon Israelian atrivimin itim. Ezi azenir kamın namba 2in iakinim, kar iakinir me kamaghin diborim Siv,* Solomon Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingari.

2 Dipenir Atrivim Solomon Ikiavira Itir God bagha ingarizir kam, an ruarim 30 mitan tu, ezi an arozim 10 mitan tu, ezi an tuirivim, a 15 mita ko akuamin tu.

3 Ezi azuarir mam Dipenimin guamin iti. An ruarimin ababanim, mati Dipenimin arozimin ababanimın min 10 mitan tu. Ezi an ruarim 5 mitan tu.

4 Dipenir kamın biriba winduaba iti, ezi winduan kaba dipenimin aven ekevegga, azenan

* **6:1:** Israelian iakinir kam Siv, an Epril ko Mein dughiamın otifi.

bar sufi. Me winduan kaba, bizir torir muziarir aviriba itibar da ave, eghti angazangarim Dipenimin aven izam.†

⁵ Ezi danganir muziarir aviriba, Dipenimin miriar 3pla, bar da ekiarugha gavgavim Dipenimin biribagh anidi.

⁶ Danganir muziarir kaba, da uarigh isin ikia ghuava anaga 3plan ghuriaba iti. Me ghuriar kabar ingarasa, ghuriar 3plan apengan iti akoribar arighasa, me Dipenimin biribar toribar amuan aghua. Kamaghin amizi, me ghuriar namba 2 bagha dipenir akoriba arighasa, an birim gekuigha mong aven ghu, eghti dipenir akorir kam arighamin danganim ikiam. Me kamaghira namba 3in ghuriam uaghan a gami. Kamaghin amizima, ghuriar namba 1, a suvizi an arozinin ababanim, 2 mita ko 28 sentimitan tu. Ezi an pin itir ghuriar namba 2, a mong ekevezi, an arozinin ababanim 2 mita ko 74 sentimitan tu. Ezi ghuriar namba 3, an ekevezi an arozinin ababanim 3 mita ko 20 sentimitan tu.

⁷ Me dagiaba inizir danganimin, me bar deraghavira dagiaba inizir danganimin dar ghora da avisi. Egh me gin ada inigh izi, Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingaram. Kamaghin amizi me dipenimin ingarir dughiamin, hamaba ko, sobiaba, ko ainbar ingarir bizir igharaziba, dar niginiba puvati.

⁸ Ghuriar pin itimningin ghuavanadir adiriziam iti, a Dipenimin sautin amadaghan iti.

† **6:4:** Hibrun akam, danganir kamın deragha bigha a migei puvati. **6:7:** Ua Me Ini 20:25; Godin Araziba 27:5; Josua 8:31

⁹ Ezi Solomonin ingangarir gumaziba, me Dïpenimîn miriabar itir ghuriar kabar ingari, egha sidan temer arariba inigha dïpenir siriamîn ingari.

¹⁰ Dïpenim avinizir danganir kam, a ghuriar 3pla iti. Ezi ghuriar kabar tuirivimîn ababaniba da bar 2 mita ko 28 sentimitan tu. Me sidan temeba inigha Dïpenimîn biribar poghezi, da dïpenir akoribar mîn ikia ghuriar kaba gavgavim dagh anidi.

¹¹ Ezi Ikiavira Itir God gîn kamaghîn Solomon migei.

¹² “Dïpenir ni datirighîn na bagha ingarir kam, ki akam nîn iti. Ni deraghvira arazir ki ifongeziba, ko bizir ki damuasa ia mikemeziba, ko nan Akar Gavgavibar gîn mangitima, ki deraghvira ni damuam, mati ki fomira nîn afeziam Devit bagha akam akirizi mokin.

¹³ Egh ia Israelia, ki ian tongîn ikiam, ia nan gumazamiziba. Egh ki ia ateghan kogham. Bar puvati.”

Me Ikiavira Itir Godin Dïpenimîn danganiba asingi

(2 Eghaghaniba 3:8-14)

¹⁴ Ezi Solomon uan ingangarir gumaziba ko me Ikiavira Itir Godin Dïpenimîn ingarigha gifa.

¹⁵ Me Dïpenimîn aven itir biriba avasa sidan temer arariba inigha da ave, an ghuriar aruir danganimîn ikegha, ghua an siriamîn tu. Egha me painîn temer arariba inigha an ghuriar vazimîn itimîn da ghuani.

16-17 Me Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven danganir ekiar mam abigha, birimin ingari. Danganir bar aven itim, me kamaghin a dibori, Danganir Bar Anogoroghezim, ezi an ruarimin ababanim 10 mitan tu. Ezi danganir igharazim, me kamaghin a dibori, Anogoroghezir Danganim, ezi an ruarimin ababanim 20 mitan tu. Birir aning abighizir kam, me temer sidan araribar an ingari. Ezi birir kam ghuavanaga dipenir siriamin tu.

18 Me sidan temer arariba inigha biriba bar da ave. Eghti gumaziba biribar dagiabar ganan kogham. Egha me seviba ko akimarir onezibar nedazir aghuariba ter ararir kabar dar ghore.

19 Me Ikiavira Itir Godin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam arighasa, Dipenir kamın aven Bar Anogoroghezir Danganimin ingari.

20 Bar Anogoroghezir Danganimin ababaniba, bar voroghira ghue, an ruarim 10 mitan tuzi, an arozim uaghan 10 mitan tu, ezi an tuirivim uaghan 10 mitan tu. Me golin aghuiba inigha danganir kamın biriba ave. Danganir kamın tiar akamın boroghın, me temer sidan ofa gamir dakozir mamın ingari. Egha me uaghan ofa gamir dakozir kam golin da ave.‡

21 Me golin aghuim inigha Anogoroghezir Danganimin aven an biriba bar a da ave. Me uaghan sen golin ingarigha Danganir Bar Anogoroghezimin tiar akamın da agui. Me danganir kamın biriba golin da ave.

22 Kamaghin amizi, Ikiavira Itir Godin

6:16-17: Ua Me Ini 26:33-34 ‡ **6:20:** Hibrun akam danganir kamın deragha bigha a migeir pu. **6:22:** Ua Me Ini 30:1-3

Dipenimîn averiam ko ofa gamir dakozir Danganir Bar Anogoroghezimîn aven itim, me golin aghuimîn bar da ave.

²³⁻²⁶ Me olivîn temeba inigha enselin bar gavgavir pumuningîn nedazimningîn ingari, egha aning isi Bar Anogoroghezir Danganimîn aven aning asam. Aningîn ruarimningîn ababanim 5 mitan tu. Enselning bar uaghara gari. Aningîn avizimning kuigha voroghira iti. Ezi aningîn avizimningîn ruarimîn ababanim vaghvagha 2 mita ko 50 sentimitan tu. Kamaghîn amizi, enselin bar gavgavir mamîn avizimningîn ruarimningîn ababanim 5 mitan tu.

²⁷ Me enselin bar gavgavir kamningîn ingarigha givagha, aning isa Bar Anogoroghezir Danganimîn aning asara. Enselin mam agharir guvimîn tughav itima, an avizim agharir guvimîn itir birimîn poro. Ezi enselin igharazim, an agharir kiriamîn tughav itima, an avizim agharir kiriamîn itir birimîn poroghav iti. Ezi aningîn avizir igharazimning iza Bar Anogoroghezir Danganimîn tongîn, uaningîn akuigha uaning bira.

²⁸ Me uaghan golin enselin kamning avara.

²⁹ Egha me Bar Anogoroghezir Danganim ko, Anogoroghezir Danganim, aningîn biriba, enselin bar gavgavibar nedaziba, ko akimarir onezibar nedaziba, ko detin tememîn nedaziba, dar kira dar ghorî.

³⁰ Egha me gol inigha an ghuriar aruir danganimning avara.

³¹ Egha me Bar Anogoroghezir Danganim bagha olivın temer arariba inigha, tiar akar pumuningın ingari. Egha me tiam asir danganimın ter akinir 5plan mıkebaba itimningın aning agura. Egha dughiar me tiam asim, tiar kamning iza uaghara uaning dukua.

³² Tiar akar kamning, me enselin bar gav-gavibar nedaziba ko detin temebar nedaziba ko akımarir onezibar nedazibar, aningın dar kira dar ghore. Egha me gol inigha tiar akamning ko, nedazir kaba saram avara.

³³ Kamaghıra, me Dipenimın Danganir Anogoroghezimın aven zuir tiar akamningın ingarasa, olivın temer ararimning inigha guarir akinimning tiar kamning arıghamimın ingari. Ezi guarir akinir kamning, vaghvagha 4plan mırıaba iti.

³⁴ Egha me painın temer ararir ruarir 4pla inigha tiar akar pumuningın ingari. Tiar akar kamning vaghvagha akuar pumuning iti, ezi me ainsisbar da isav suiki. Pumuning vongın itima, pumuning vongın iti. Da kuamin dughiamın da isıvagh isıvagh mangı uarigh puegham. Egha me tiar akar kamning isa, tiar akamın danganimın aning asara, mati me Bar Anogoroghezir Danganimın tiar akam gamizi mokın.

³⁵ Egha me enselin bar gav-gavibar nedaziba, ko detin temebar nedaziba ko akımarir onezibar nedazibar, aningın dar kira dar ghore. Egha me gol inigha tiar akamning ko, nedazir kaba saram avara.

³⁶ Egha me Dipenim boroghın itir danganir arozim avinizir divazimın ingarasa, dagiar der-agma dıghoregha dikırıziba inigha, 3plan bızibar

da arisi, me da uarigh isin arisi. Egha me sidan temer arariba dagiar kabagh isin arisi. Egha me ua dagiar 3plan bizibar uarigh isin arigha, temer araribar bizir mam dagiabagh isin ati, me kamaghira amua ghua divazir kam agifa.

³⁷ Solomon namba 4in azenimin atrivimin itir dughiamin, an iakinir namba 2in, me Ikiavira Itir Godin Dipenimin apengan itir mingarir gavgavim ati. Iakinir kam me kamaghin a dibori, Siv, iakinir kam in me dipenim asasa dagiaba isa bizibar da arisi.

³⁸ Ingangarir gumaziba 7plan azenibar Dipenir kam in ingari, egha Solomon atrivimin itir azenir namba 11, an iakinir namba 8in aven, me Dipenimin ingangariba bar da agifa. Me iakinir kam kamaghin a dibori, Bul.Ş Solomon mikemezi moghira, me ingangariba bar deraghavira dagh amizi, Dipenimin ingangariba bar deraghaviram oto.

7

Me Solomon bagha dipenir ekiamin ingari

¹ Solomon ua bagha atrivimin dipeniba itir danganir mam in dipenimin ingari, ezi an ingangarir gumaziba ingara ghuavira itima, 13plan azeniba givazi, danganir kam in dipenir kaba gifa.

² Solomon in ingangarir gumaziba, dipenir ekiar mam in ingari, egha ziam a garigha ghaze, Lebanonin Ruarir Pizimin Dipenim. Dipenir kam in ruarimin abanim, 50 mitan tu, ezi an

Ş 6:38: Israelian iakinir kam Bul, a en iakinir Oktoba ko Novemban dughiamin otifi.

arozimın ababanım, 25 mitan tu, ezi an tuirivimın ababanım, 15 mitan tu. Dıpenir kamın, me temer sidan dıpenir akıniba isa 4plan bızibar da ase. Egha me dıpenimın tuirivimın pın, sidan ter ararir ruariba inigha akoribar mın dıpenir akınibagh isın da arıki.

³Egha dıpenimın arozimın gın ghua, me akoriba isa 3plan bızibar gın ghua dıpenir akınibagh isın da tuamraki. Akorir kabar dıbobonım, 45ın tu, ezi bıziba vaghvagma 15plan akoriba iti. Egha me sidan temer bighızibar arariba inigha an siriameın ingari.

⁴Dıpenimın birir vong ko vongın itiba uaghara winduan bızir 3pla iti. Me winduaba deraghavıra dar abaragma dar ingarizi, da birimningın vong ko vongın ikia, bar voroghıra gara iti.

⁵Dıpenir kamın tiar akaba, da 4plan mırıaba iti. Egha tiar akar kaba, da bızibar aven itima, bıziba vaghvagma tiar akar 3pla iti.

⁶Egha me dıpenir mamın ingarigha kamaghın a dıbora ghaze, Dıpenir Akınir Ekiar Avırıba Itir Dıpenim. Dıpenir kamın ruarımın ababanım, 25 mitan tu, ezi an arozimın ababanım, 15 mitan tu. Dıpenir kamın azuarımın akıniba, da azuarir kamın isiriam gisaghpu.*

⁷Egha me uaghan Atrivimın Dabirabımın Dıpenimın ingari. An ziar igharazir mam Dıpenir Kotıaba Barazim. Kar dıpenir Solomon gumazamızibar osımtızıba baraghamim. Me sidan temeba abıgha dar arariba inigha, dıpenir

* **7:6:** Hibrun akam, deragma akar kamın mınгарım abıghızir puvati.

kamın biriba apıra, ghuriamın arui naghın ikegha, ghuavanaga an siriāmın tu.†

⁸ Egha me arazir kamın gin ghua Solomonın dipenir a uabi ikiamim bagha, me divazir igharazimın aven, Dipenir Kotiaba Barazimın girakirangın an ingaravıra iti. Egha me uaghan dipenir igharazibar mın an ingari. Solomon uaghan dipenir kamaghıra garim uan amuim bagha an ingari. A Isipın atrivimın guivim.

⁹ Dipenir kaba bar, me dagiar bar aghuibara inigha dipenir kabar ingara, dar ghuriabar arui naghın ikegha ghua dar siriabar tu. Egha uaghan danganir uari akuvamim avinizir divazimın ingari. Dagiar kaba, me dar ghora, egha soba ko siselba isa deravıra dar mırıabar kiri.

¹⁰ Egha dipenir kabar apengan itir mingariba bagha, me dagiar aghuir bar pın koziba ini. Dagiar kaba, da bar ekefe, dar mabar ababanim, 3 mita ko akuamın tu, ezi mabar ababanim 5 mitan tu.

¹¹ Me dagiar ekiar kaba arigha gıvagha, dagiar dirir me deragha dıghora dikırıziba inigha, uaghan sidan temeba isa dipenibar ingari.

¹² Egha dipenir kaba itir danganir kam, me anevinizir divazim bar an ingarava aneghui. Divazir kam, me an ingara, dagiar aghuir me deragha dıghora dikırıziba inigha 3plan bizibar da arigha, uarigh isın arisi. Egha me sidan temer arariba dagiar kabagh isın arisi. Egha me ua dagiar 3plan bizibar uarigh isın arigha, temer araribar bizir mam dagiabagh isın arisi, me kamaghıram amua zuima divazir kam gifa. Me

† **7:7:** Hibrun akam, deragha akar kamın mingarim abıghızir puvati. **7:8:** 1 Atriviba 3:1

faragha Ikiavira Itir Godin Dipenimin guamin danganir uari akuvimin divazimin ingarizi moghira, divazir kamın ingara ghuavti a gifa. A Ikiavira Itir Godin Dipenimin guamin itir azuarimin min gari.

Huram iza Atrivim Solomonin ingangaribagh ami

¹³⁻¹⁴ Tairin nguibar ekiamin gumazir mam, an ziam Huram. Gumazir kam, brasin bizibar ingarir fofozir gumazir ekiam. An afeziam Tairin gumazim, a uaghan brasin bizibar ingarir fofozir gumazim, ezi an aremegha gifa. Huramin amebam, a Naptalin anabamin amizir mam. Solomon Huram bagha akam amadazi, a iza Solomon a mikemezi moghin, brasin biziba bar dar ingari.

Huram brasin guarir akinir ruarir pumuningin ingari

(2 Eghaghaniba 3:15-17)

¹⁵ Huram guarir akinir ekiar ruarir pumuning brasin aningın ingari. Ezi aningın ruarimning virara 9 mitan tu, ezi aningın arozimning 6 mitan tu.

¹⁶ Egha uaghan a guarir akinir ruarir kamning gisin darighasa brasin dapanimningın ingari. Guarir akinir kamningın dapanimningın guarimin ababanim, 2 mita ko 28 sentimitan tu.

¹⁷ Egha a sen brasbar ingarigha ivemin min da ikegha guarir akinimningın dapanimning adia da agui. Guarir akinimning adiarir kabar, 7plan ikiziba vaghvagha aningın iti.

¹⁸ Egha a bras inigha pomigranetin temer ovizir aviribar nedazibar ingarigha, da isa brasin guarir

akimningin dapanimning gisin arigha ghu. Guarir akimning vaghvagha pomigranetin ovizibar nedazir bizir pumuning iti.

¹⁹ Guarir akinir dapanimning vaghvagha aning ganganim mati akimarir dirim oneghirigha iti. Aningin ruarimin ababanim, 2 mitan tu.

²⁰ Guarir akinir kamningin dapanimningin apengan, aning gighuizir mizimning iti. Ezi Huram ivemin min irighizir sen bras inigha, mizir kamning gisin da ike. Egha aning gisin a pomigranetin temer ovizibar nedaziba bizir pumuning dagh itui. Ezi dipenir akimning vaghvagha 200plan pomigranetin ovizibar nedaziba iti.‡

²¹ Huram guarir akimningin ingangariba agivagha, aning isa Ikiavira Itir Godin Dipenimin azuarimin tiar akamin boroghin aning asara. Egha guarir akinir sautin amadaghan tughav itim, kamaghin a dibori, Jakin. Egha notin amadaghan tughav itim kamaghin a dibori, Boas. §

²² Guarir akinir kamningin dapanimning gisin, me akimarir dirir onezimin mirara ingarizir bizimning aningin iti. Ezi guarir akinir kamningin ingangariba bar gifa.

*Huram tengin dipar ekiam
brasin an ingari
(2 Eghaghaniba 4:2-5)*

‡ **7:20:** Hibrun akam, deragha akar kamın mınгарim abıghizir puvati. § **7:21:** Hibrun akamın ziar kam Jakin, a mong akar otevir kamın mın ghu, “God a gamizi an oto.” Hibrun akamın ziar kam Boas, a mong akar otevir kamın mın ghu, “Godin gavgavim.”

²³ Ezi Huram brasin aviriba inigha da tuezî da isia amerezi, a bras tengin bar ekiamin ingarigha, a dibora ghaze, Ongarim. Tengin kamîn arozimîn ababanim, 4 mita ko 57 sentimitan tu, ezi an tuirivimîn ababanim, 2 mita ko 28 sentimitan tu, ezi an akam gighuizir ababanim, 13 mita ko 71 sentimitan tu.

²⁴ Egha a kerbezbar nedaziba tengin kamîn dapanimîn miriaba, bar bizir pumuningin da arigha a gighui. Ezi tengin kamîn dapanim gighuizir nedazibar tiziba, a 1 mita 1 mita, a kerbezbar nedazir 20pla iti. Egha a tengin ingarigha givagha nedazir kaba tengin azenan da poghezir puvati. Puvati, a tengin ingarava nedazir kaba sara ingari.

²⁵ Egha Huram 12plan bulmakaun apuriba brasin dar ingara, uaghan maghira tengin kam dar ogabagh isin an ingari. Ezi bulmakaun kabar 3plan guaba, aruem anadi naghin gari, ezi 3pla aruem uaghiri naghin gari, ezi 3pla notin amadaghan gari, ezi 3pla sautin amadaghan gari. Ezi dar ogaba tengin dikinimîn apengan ikia, egha uarir akuighav iti.

²⁶ Tengin kamîn brasin mitiam, azenan ikegha ghua averiamîn tuzim, a bar mitemegha, an ababanim, 8 sentimitan tu, mati gumazimîn dafarimîn ababanim. Tengin kamîn miriam mati kavin akam, egha akimarir aghuarir onezir mamîn min oneghirigha iti. Tengin kam 40,000 litan dipam an aven ikiam.

Huram brasin wilkarbar ingari

²⁷ Egha Huram itarir ekiabar afasa 10plan wilkarba brasin dar ingari. Wilkarin kabar 4plan miriabar ababanim magh ghuegha, 1 mita ko 82

sentimitan tu, ezi dar tuirivibar ababanim, 1 mita ko 37 sentimitan tu.

²⁸⁻²⁹ A kamaghin wilkarbar ingari. Wilkarba da boksiabar min, miriar 4pla iti. Huram faragha dar agharibar ingari. Egha gin a brasin maba inigha laionin nedaziba ko, bulmakaun apuribar nedaziba ko, enselin bar gavgavibar nedazibar ingari. A brasin nedazir kaba inigha wilkarin 4plan miriabar poke. Egha bar dar aghariba avezir puvati. Ezi wilkarin aghariba adiarir ababaniba iti, dagh aghuizir adiariba iti. Ezi adiarir kaba laionin nedazim ko bulmakaun nedazir itibar apengan ikia, egha uaghan dar pin iti.

³⁰ Wilkarin kaba vaghvagha brasin ingarizir wilin 4pla iti, egha wilningin suizir ighuvir brasin aghariba iti. Wilkarin kabar pin, da mikebar 4pla iti, ezi mikebar kabar pin, brasin akinir 4pla iti, mati dipenir akinir itarir ekiam aterim. Ezi akinir kabagh aghuizir adiariba iti.

³¹ Brasin bizir mam, a ringin ekiamin min gari, ezi 4plan akinir kaba ringin kamın suiragha ikia aneteri. Ezi itarir ekiam ringin kam gisin aperaghav iti. Wilkarin kamın siriamın ikegha pin ghuanaga ringin apebamin ababanim, a 50 sentimitan tu. Ezi wilkarin siriamın ikegha pin ghuanaga ring gisin tuzir ababanim, a 68 sentimitan tu. Nedazir aghuiba ringin kam gighui. Ezi wilkarin apebam, a ringin min gari puvati, a boksiamın min ikia miriar 4pla iti.**

³² Wilkarin kaba, da vaghvagha 4plan wilba ikia nedaziba itir miriabar apengan iti. Ezi wilkarin

** 7:31: Hibrun akam, deragha akar kamın mingarim abighizir puvati.

wilningin suizir ighuvir brasin agharir kamning, Huram dar ingarizir puvatigha wilkar gatizir pu. Puvati. Agharir kamning, wilkarin poroghav ikia bizir vamiran min oto. Ezi wilbar arozibar ababanim, da 68 sentimitan tu.

³³ Wilin kaba, mati midorozir karisbar wilba. Ezi Huram bizir kaba bar brasin amerezimin dar ingari, kar wilin suizir ighuvir aghariba ko, spokba ko, wilin suizir bizir igharaziba sara.

³⁴⁻³⁵ Ezi ringin kaba ko akinir teng ateramiba, Huram dar ingarizir puvatigha wilkar gatizir pu. Puvati, da wilkarin poroghav ikia bizir vamiran min oto. Ringin tuirivimin ababaniba, da 25 sentimitan tu.

³⁶ Huram akinir kaba ko wilkarbar miriaba, a bar dar enselin bar gavgaviba, ko laionba, ko detin temebar nedazibar ghore. Danganir maba pura itima, ana da sara gighuizir adiaribar ghora, nedazir igharazir kabar dagh ighuagharui.

³⁷ Kamaghira, Huram wilkarin 10plan kabar ingarizi, da bar voroghira ghue. Ezi dar ababaniba bar voroghira ghu.

³⁸ Ezi Huram vaghvagha wilkarin kabar afasa 10plan itarir ekiabar ingari. Tengin dipar kabar arozibar ababaniba, vaghvagha 1 mita ko 80 sentimitan tu. Ezi itarir ekiar kaba, 800 litan dipam dar aven ikiam.

³⁹ Egha Huram bizir kabar ingarigha givagha, a wilkarin 5pla sautin amadaghan Godin Dipenimin boroghin da ati, egha 5pla isa notin amadaghan Dipenimin boroghin da ati. Egha a tengin dipar ekiar kam isa Dipenimin mikebamin boroghin

aruem anadi nagh ko sautin amadaghan aningın tizimın aneti.

*Huram Godın Dıpenim bagha
ingarizir bizibar ziaba
(2 Eghaghaniba 4:11-18)*

⁴⁰ Egha Huram uaghan ruamin mineba, ko savolin muziariba, ko ghuziba kavamadir itariba sara ingari. Egha datirighın, Huram Atrivim Solomon a ganıngizir ingangariba bar ada agıfa. Kar Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın ingangariba.

⁴¹ Bizir Huram ingarizibar kara: Brasın ingarizir guarir akınir ruarir pumuning ko, aningın pın itir dapanimning ko, a sen brasba ivemın mın dar ingarigha, a da isa guarir akınimningın dapanimningın asuamning asıngi.

⁴² A uaghan 400plan temer pomigranetin ovızibar nedazibar ingarigha da isa guarir akınir dapanimning garuzur ivemın mın garir bizim gike. Guarir akınimningın dapanimningın asuamning vaghvagha pomigranetin ovızir bizir pumuning aningın iti.

⁴³ A uaghan 10plan wilkarbar ingari, egha 10plan itarir ekiar dagh isın itibar ingari.

⁴⁴ Egha uaghan tengin dipar bar dafar kamın ingari, me a dibora ghaze, Ongarim. Egha uaghan 12plan bulmakaun apuribar nedazir tengin kam ateramibar ingari.

⁴⁵ Egha a uaghan ruamin mineba, ko savolin muziariba, ko ghuziba kavamadir itariba, a brasın bar dar ingari. Huram, Solomonın akamın gın ghua, Ikiavıra Itir Godın Dıpenim bagha biziba bar adar ingari. An adar ingarigha gıvagha, iniba

inigha bar deraghavıra da isa dagh amizi, da bar deragha taghtasi.

⁴⁶ Atrivim Solomon Saretan nguibar ekiam ko, Sukotın nguibar ekiamningin tızimın, Jordanın Faner danganir zarimın, a bizir kabar amuasa Huram mikeme. Danganir kam, a bizir kabar ingaramin nguazir gavgavir aghuim iti. Huram brasba inigha, da tuezı da isigha ameregha dipamin mın oto. Ezi ana da isa mozir me bizir kabar nedazibar mın nguazir kuizibagh fugha dar ingari.

⁴⁷ Solomon Huram mikemezi, a brasin bizir kaba bar dar ingari. Da bar aviraseme, ezi me brasin kabar osımtızim mengezir puvati. Ezi gumazitam brasin kabar osımtızim gifozir puvati.

Me Ikiavıra Itir Godın Dipenim darıghasa golin bizibar ingari

(2 Eghaghaniba 4:19--5:1)

⁴⁸ Solomon Ikiavıra Itir Godın Dipenimın bizibar ingarasa, ingangarir gumazibav keme. Ezi me gol inigha, ofa gamir dakozim ko, God ganıdir bret arızir dakozimın ingari.

⁴⁹ Egha me Anogoroghezir Danganımın birimningin boroghın darıghasa golin bar aghuim inigha 10pla lamba afamin aghoribar ingari, 5pla birir agharir guvimın tughav itima, 5pla agharir kırıamın itir birimın tuivighav iti. Me uaghan golin bar aghuim inigha akımariba ko, lamba ko, bizir akamımın mın garir avımın suighamibar ingari.

⁵⁰ Egha me golin bar aghuim inigha, ofan ghuziba arighamin itariba ko, itarir igharaziba ko, bizir lamba amungamiba ko, itarir paura tutima migharir mughuriar aghuim mangamiba, ko itarir avim ateramiba, me bar dar ingari. Me uaghan gol inigha, Bar Anogoroghezir Danganim ko Danganir Anogoroghezim ko Godin Dipenimin guamin itir tiar akabar ainsisbar ingari.

⁵¹ Atrivim Solomon, uan ingangarir gumaziba ko, me Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingangariba bar ada agifa. Egha Solomon, an afeziam Devit Ikiavira Itir God baghavira inabazir bizir kaba, silva ko gol ko itarir aghuiba, an ada inigha iza Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven itir danganir biziba arizimin da ariki.

8

*Me Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam inigha
Godin Dipenimin ize
(2 Eghaghaniba 5:2--6:2)*

¹ Egha Atrivim Solomon Israelian gumazir aru-aba ko, men anababar gumazir dapaniba ko, men inazir afeziabar dakozibar gumazir ekiaba bagha akam amaga ghaze, me bar izi Jerusalem a bativam. A kamagsua, me Atrivim Devitin Nguibar Ekiam Saonin Mighsiamin mangi, Ikiavira Itir Godin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam inigh izi, Ikiavira Itir Godin Dipenimin mavanang, danganir igiam darigham.

² Ezi Israelian gumamaziziba bar, namba 7in iakinimın iza Atrivim Solomonın boroghın uari akufa, kar iakinir me kamaghın dıborim, Etanim.* Kar Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiam.

³ Israelian gumazir aruaba bar otivigha gıvazi, ofa gamir gumaziba, Akar Dikirizir Gavgavimın Boksiam gisaghpu.

⁴ Ofa gamir gumaziba ko Livaiba, Ikiavıra Itir Godın Boksiam ko, God bativamin Purirpenim ko, an biziba bar ada inigha, Ikiavıra Itir Godın Dipenimın boroghın zui.

⁵ Me ghua otivigha gıvazıma, Solomon Israelian gumamaziziba ko me bar iza Akar Dikirizir Gavgavimın Boksiamın guamın uari akuvagha iti. Egha me God bagh ofa damuasa sipsipba ko bulmakaun apurir avıribav soke. Egha me God bagh ofa damuasa sipsipba ko bulmakaun apurir bar avıribav soghezi, gumaziba da mengan ibura.

⁶ Me ofaba bar dagh amigha gıvazıma, ofa gamir gumaziba Ikiavıra Itir Godın Akar Dikirizir Gavgavimın Boksiam inigha, Ikiavıra Itir Godın Dipenimın aven itir Danganir Bar Anogoroghezimın ghua, enselin bar gavgavimningın avızimningın apengan aneti.

⁷ Enselin kamningın avıziba kuiagherigha ikia, Akar Dikirizir Gavgavimın Boksiam ko iter otevir Boksiam aterimning sarama avara.

⁸ Boksiam aterir iter otevir kamning bar ruara. Ezi aningın ruaghatevimning, tiar akamın inir ekiamın porozı, aningın

8:2: Ofa Gami 23:34 * **8:2:** Israelian iakinir kam Etanim, a en iakinir Septemba o Oktoban otifi.

otevir pumuning mong fighav iti. Eghti gumazim Danganir Anogoroghezimin tugh, aningın ruaghatevimningın inim fighav itir danganimningın ganam. Gumazim Danganir Anogoroghezir kamın azenan ikıva, aningın ganıghan kogham. Iter otevir kamning, datırighın ikia kamaghıra iti.†

⁹ Akar Dikirizir Gavgavimın Boksiamın aven bizir avıritaba itir puvati. Godın Akar Gavgavıba itir dagıar akuamningra, an aven iti. Israelia fomıra Isip ategha iza Sainain Mighsiamın itima, Ikiavıra Itir God me ko Akar Dikirizir Gavgavim akiri. Ezi Akar Dikirizir Gavgavir kam, a dagıar akuar kamningın iti, ezi Moses fomıra aning isa Boksıar kam garu.

¹⁰ Ezi ofa gamir gumazıba Bar Anogoroghezir Danganim ategha azenan izimrama, ghuariam Ikiavıra Itir Godın Dipenim avara.‡

¹¹ Ikiavıra Itir Godın angazangarım ghuariamın aven ısırigha, bar angazangarigha Dipenim bar anevara. Kamaghın amizi, ofa gamir gumazıba uan ingangarım damuan ibura.

† **8:8:** Migirıgiar otevir kam, aghorıba iti moghıra iti, e itir dughiar kam migeir puvati. A gumazir akınafarır kam osirizir dughiar migei. **8:9:** Godın Arazıba 10:5 ‡ **8:10:** Ikiavıra Itir God ghuariamın aven Israelia batifi, eghti me ganıgh fogh suam, a me ko iti. Ikiavıra Itir Godın ghuariar kam, gumazamizıba puvatızir danganımın tuavımın men akakasi. (Ni Ua Me Ini 13:2in gan.) Egha Ikiavıra Itir God ghuariamın aven ikia, akam Moses ganıngi, (Ni Ua Me Ini 19:9 ko 20:21in gan.) Israelia zurara Ikiavıra Itir Godın Purırpenimın, gumazamizıba puvatızir danganır kamın, an asara, ezi Ikiavıra Itir Godın ghuariar kam Purırpenim ave. (Ni Ua Me Ini 40:34 ko Ofa Gami 16:2in gan.)

¹² Ezi Solomon kamaghin Ikiavira Itir God ko migia ghaze, “O Ikiavira Itir God, ni ghaze, ni ghuariar bar mitarmemin aven ikiam.

¹³ Ezi ki datirighin ni bagha Dipenir bar aghuir mamın ingari, kar dipenir ni zurara ikivira iki-amim.”

Solomon gumazamizibav gei
(2 Eghaghaniba 6:3-11)

¹⁴ Atrivim Solomon God ko mikemegha givagha, raghirigha Israelian gumazamizibar gara, deragh me damuasa Godin azangsisı.

¹⁵⁻¹⁸ Egha a kamaghin migei, “E Ikiavira Itir Godin ziam fam, a Israelian God. An akar dikirizir nan afeziam Devit bagha amir kam, deraviram an gin ghu. Devitin nighnizim kamakin, a Dipenitamın ingarighti, gumazamiziba Ikiavira Itir God, Israelian Godin boroghın izıva an ziam fam. Ezi Ikiavira Itir God kamaghın a migei, ‘Ki Isipın kantrin uan gumazamiziba inigha izir dughamın iza datirighın, ki Israelia nan ziam fasa ua bagh Dipenitamın ingarasa, ki nguibar ekiatam ginabazir puvati. Egha Devit, ki uan gumazamizibar ganasa ni a misefe. Ni na bagh Dipenimın ingarasava amir nighnizir kam, a dera.

¹⁹ Egh ni uabi na bagh Dipenimın ingaran kogham. Nin otarir nin otoghamimra, gin na bagh Dipenimın ingaram, eghti gumazamiziba an mangıva nan ziam fam.’

²⁰ “Ikiavira Itir God, akar dikirizir kam gamizi, a datirighın guizbangıram oto. Ezi Ikiavira Itir God

8:12: Onger Akaba 18:11; 97:2 **8:15-18:** 2 Samuel 7:1-11; 1 Eghaghaniba 17:1-10 **8:19:** 2 Samuel 7:12-13; 1 Eghaghaniba 17:11-12

akam akirizi moghin, ki uan afeziam Devitin danganim inigha Israelian atrivimin otogha iti. Egha ki Ikiavira Itir God, Israelian God bagha Dipenir mamın ingari, eghti Israelia an boroghin mangi an ziam fam.

²¹ Egha ki Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam arighasa, Dipenir kamın aven danganir mamın ingari. Boksia kamın aven, dagiar akuar pumuning iti, Akar Dikirizir Gavgavim aningın iti. Ikiavira Itir God fomira en inazir afeziaba inigha Isipin kantri ategha azenan izezir dughiamın, a me koma Akar Dikirizir Gavgavir kam gami.”

Solomon God ko migei
(2 Eghaghaniba 6:12-42)

²² Egha Solomon Israelian gumazamizibar damazimin, Ikiavira Itir Godın ofa gamir dakozimin boroghin tugha uan dafarimning fegha overiamın aka.

²³ Egha a kamaghın God ko migei, “O Ikiavira Itir God, Israelian God, godın tam nın mın overiam ko nguazimin itir puvati. Ni zurara, uan Akar Dikirizir Gavgavir kamın gin ghua, uan ingangarir gumazamizir uan navir averiabar aven ni baghavira itiba, apangkuvir ekiam men ikiavira iti.

²⁴ Nan afeziam Devit, a nın ingangarir gumazim, ni fomira a ko amizir akar dikirizir kam deraghaviram an gin ghua, datirighın a gamizi a guizin oto.

²⁵ Kamaghın amizi, O Ikiavira Itir God, Israelian God, ki datirighın nın azai, ni nan afeziam Devit

ko dikirizir akar igharazim uaghan a ginighnigh. Ni a migia ghaze, 'Devit, nin ovavir boriba nin min zurara nan gin izi, deraghvira nan damazimin daruti, ki zurara nin adarazir aven gumazitam amiseveghti, a Israelin kantrin atrivimin iki mamaghira ikiam.'

²⁶ O Israelian God, ki kamaghsua, ni nan afeziam Devit, a nin ingangarir gumazim, ni a ko dikirizir akar kam damighti an daghem guizin otogh.

²⁷ "O God, guizbangira ni ti izi nguazir kam in ikiam o? E fo, overiar bar pin itim a bar ekefe, ezi ni an ikiamin danganiba ti puvatighama! Eghti dipenir ki ni bagha ingarizir kam, a manmaghin nin tughatigham?

²⁸ O Ikiavira Itir God, nan God, ki nin ingangarir gumazim, ni datirighin nan ararem ko azangsizim barakigh.

²⁹ Ni kamaghin migia ghaze, 'Dipenir kam kar nina, eghti gumazamiziba an aven iziva nin boroghin izam.' Ki kamaghin ifonge, Ni arueba ko dimagaribar zurara damazim Dipenir kam gasaragh mamaghira iki. Eghti ki Dipenir kam in ganiva ni ko mikimamin dughiabar, ni nan migirigiaba baragh.

³⁰ O Ikiavira Itir God, ni uan Nguibamin pin iti. Ki Israelia ko, e nin gumazamiziba e nin Dipenimin ganiva ni ko mikimamin dughiabar, ni en migirigiaba baragh en arazir kuraba gin amang.

31 “Gumazitam, arazir kuratam gumazir igharazitam damighti, an namakaba a inigh nın Dıpenimın aven izi, egh nın ofa gamir dakozimın boroghın mangi, egh pazi gumazir kam damusi nın azangam.

32 O Ikiavıra Itir God, ni uan nguibamın iki, uan ingangarir gumamazibar akaba baragh, deraghvıra men kotiam akırigh. Egh ni mızazim isi gumazir osımtızim gamızim gasi, egh osımtızir kuramın uam a ikaragh. Egh ni deraghvıra osımtıziba puvatızir gumazim damighti, gumamazıba bizir kamın ganigh fogh suam an arazir kuram gamızir puvatı.

33 “E Israelia, nın gumamazıba e arazir kurabar amuti, bizir kam bangın en apanıba e misoghti, ni apanıbar amamangatıghti me e abıragham. Eghti e ti ua uan navıbagh iragh, uan arazir kuraba gın amangisi, nın Dıpenimın izi nın ziam fı nın azangsıghti,

34 ni uan Nguıbamın iki e Israelia nın gumamazıba en azangsıza baragh, en arazir kuraba gın amang. Egh en apanıba e inigh kantrin ıgharazımın mangıghti, ni uam e inigh izi kantrin ni fomıra en inazir afeziabagh anıngızımın e atıgh.

35 “Eghti e nın gumamazıba arazir kurabar amuti, ni en arazir kuraba ikarvagh amozımın anogoregham. Eghti, e uan navıbagh iragh Dıpenir kamın gan nın ziam fı, nın azangsıghti,

36 ni uan Nguıbamın iki, e Israelia, nın ingangarir gumamazıba, en azangsıza baragh, en arazir kuraba gın amang. Egh ni uan arazir

aghuibar en sure damu. Egh amozim amadaghti a nguazir ni fomira e ganingizim giri.

³⁷ “Eghti dagheba otevir dughiam en kantri batogham, o arimariar kurar ekiatam otogham, o aminir avimin min isitam izi azenibagh asighasigham, o azenibar itir dagheba pura kuram, o odezir aviriba daghebar ami da agivam, o apaniba izi en nguibar ekiabar e korogh e misogham, o arimariar igharagha garir aviriba e gasighasigham,

³⁸ bizir kaba otivti, e Israelia nin gumazamiziba, en tav osimtizir kabar tamin mizazim baragh, uan aghariba fegh nin azangsighti,

³⁹ Ikiavira Itir God, ni uan Nguibamin ikiva en azangsizim baregh en akuragh, en arazir kuraba gin amadagh. Nirara gumazamizibar nighniziba bar dagh fo, kamaghin, ni uabi vaghvagh en arazir kurar e amiziba ikarvagh ivezir kuram e daning.

⁴⁰ Ni kamaghin damightima, e nin gumazamiziba zurara nin apengan iki, egh nguazir ni en inazir afeziabagh aningizir kamin ikiam.

⁴¹⁻⁴² “Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, me nin adarazi Israelian aven itir puvati, egh me nin ziam bangin, uan nguibar saghon itiba ategh kagh izam. Guizbangira, me nin ziar ekiam ko, ingan-garir bar ekiam ni en gumazamizibar akurvaghasa amiziba, me da baraki. Egh men tarazi, nin ziam fisi, nin Dipenir kamin boroghira izi, egh ni ko mikimam.

⁴³ O Ikiavira Itir God, ni uan Nguibamin iti, egh

ni men dimdiam baragh, egh bizir me damuasa nin azangsizibar amu. Kamaghin amizi, e Israelia, nin gumazamiziba, e ami moghin, nguazir kamın gumazamiziba bar ni gifogh egh nin atiating nin apengan ikiam. Egh me fogh suam, Dipenir ki ingarizir kam, kar nin Dipenimra, eghti an aven nguazir kamın gumazamiziba me nin boroghira izam.

⁴⁴ “Egh danganir manamin ni uan gumazamiziba amadaghti, me mangi uan apanibav soghsi, nin nguibar ekier ni ua bagha misevezir kam ko Dipenir ki ni bagha ingarizir kam, guam a mituagh ni ko mikimti,

⁴⁵ Ikiavira Itir God, ni uan Nguibamin iki, e uarir akurvaghasa ni ko migeir migirigiaba baragh en apangkufigh.

⁴⁶ “Gumazamiziba bar moghiram arazir kurabagh ami. Eghti e arazir kurabar amighti ni en atar en apanibar amamangatighti, me izi e ko misogh e abinigh e inigh mangi, kantrin saghon itim o roghira itimin e isi kalabuziabar min e arigham.

⁴⁷⁻⁴⁹ Eghti e men kantrin kamın aven kalabuziar gumazamizibar min ikiva, uan arazir kuraba bagh nighnigh navibagh iraghti, Ikiavira Itir God, ni e uarir akurvaghamin azangsiziba baragh. Guizbangira, e uan apanibar kantrin ikiva nighnizir gavgavim nin iki, uan navir ave-riabar aven ni baghvira iki guizbangira navibagh iragh, egh e nguazir ni en ovavibagh aningizir kam ko, nguibar ekier ni ua baghvira inabazir kam ko, gumazamiziba ni bagh izamin Dipenir ki ni bagha ingarizir kamın ganiva guam a mituagh

kamaghin ni ko mikim suam, 'E arazir kurabar tuavimin ghua arazir kurar aviribagh amigha gifa.' Eghti ni uan Nguibamin iki, e ni ko migeir migirigiaba baragh, e nin gumazamiziba, ni en kuarkuvigh en akuragh, en arazir kuraba gin amadagh.

⁵⁰ Egh e nin gumazamiziba, en nin akaba batozir arazim ko, en arazir kurar avirir e amiba, ni da gin amadagh, egh en apanibar amighti me en kuarkufigh.

⁵¹ E Israelia guizin nin gumazamiziba. Ni Isipin kantrin e inigha azenan ize, kantrin kam avir fefer ekiar mamın min iti, ezi ni an e inigha ize.

⁵² "O Ikiavira Itir God, e nin gumazamiziba ko en atrivim, a nin ingangarir gumazim, e ni ko migeir migirigiaba ni zurara da baraghsi oragh iki.

⁵³ Ni akam akirizim moghin, e Israelia, ni kantrin igharazibar tongin e amisevezi e nin gumazamizibar otifi. O Ikiavira Itir God, ni en Ekiam, ni en inazir afeziaba Isipin me inigha izir dughiamin, ni uan ingangarir gumazim Moses, an akatorimin aven, ni akar dikirizir kam gami."

God deragh gumazamizibar amuasa, Solomon an azangsi

⁵⁴ Solomon Ikiavira Itir God ko mikimasa, ofa gamir dakozimin boroghin tevimning apirigha agharimning fuegha a ko migei. Egha an a ko mikemegha gifa.

⁵⁵ Egha Solomon dikavigha tugha gumazamizibar damazimin tiarir ekiamin, God deragh Israelia damuasa a ko migei.

⁵⁶ A ghaze, “E Ikiavira Itir Godin ziam fam, a uan akar dikirizimin gin ghua, navir amirizim ko dabirabir aghuim isa Israelia ganingi. A uan ingangarir gumazim Moses ko dikirizir akatam, pura ghuzir puvati.

⁵⁷ Ikiavira Itir God, a en God, a faragha en inazir afeziaba ko ikezi moghin, datirighin an e ko ikiam. An e ateghti, e pura uarira ikian kogham.

⁵⁸ An e damuti en naviba a baghvira iki, egh an Akar Gavgaviba, ko an arazir a ifongeziba ko, bizir a damuasa en inazir afeziabav kemeziba, e deravira dar gin mangam.

⁵⁹ Ki God ko migeir migirigiaba, ko bizir ki damuasava an azangsiziba, an ada isi bar uan nighnizim darigham. A uaghan, Israelia uan atrivim ko, apangkuvim men iki men akurvagh, dughiabar vaghvagh men akurvaghti, me dagheba ko bizibar oteveghan kogham.

⁶⁰ Eghti nguazir kamın gumazamiziba bar fogh suam, Ikiavira Itir God, a God, ezi godin tam ua itir puvati.

⁶¹ Ia bar moghira uari isi Ikiavira Itir God, en God daning, egh an Akar Gavgaviba ko an arazir a ifongeziba, ia datirighin ami moghin deraghvira dar gin mangi.”

Dipenir kam, me Ikiavira Itir God baghavirama a ginaba

(2 Eghaghaniba 7:4-10)

⁶² Egha Atrivim Solomon uan gumazamiziba ko me bar moghira, Ikiavira Itir God bagha ofabagh ami.

⁶³ Solomon God ko navir vamiran ikiasa 22,000plan bulmakaun apuriba ko 120,000plan sipsipba inigha ofa gami. Arazir kamın atrivim uan gumazamiziba ko me Dıpenir kam gamizıma, a Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın oto.

⁶⁴ Aruer kamra atrivim nguazir Godın Dıpenimın guamın boroghın itir danganir uari akuvim, a Ikiavıra Itir God bagha anemisevezi, an a baghavıra iti. Egha nguazir asızir kamın, an ofan bar isia mıghırıba ko, wit tuamin ofaba ko, God ko navir vamiran ikiamın ofa bagha asızibar ovıba isa ofabagh ami. Ikiavıra Itir Godın damazımın tughav itir ofa gamir dakozir kam, me faragha brasın an ingarızı, a mong suvızı me an ofan avırır kabar amuan iburagha, danganir arozir gumazamiziba uari akuvir kamın ofabagh ami.

⁶⁵ Kar Averpenıbar Ikiamın Dughıar Ekiam. Ezi Atrivim Solomon Israelia ko uari akuvagha Jerusalemın iti. Me Ikiavıra Itir God, en Godın damazımın, 7plan aruebar uari akuvagha ikegha, gın me ua 7plan arueba isafuragha 14plan arueba me bar dar ike. Gumazamızır avırım nguazir kamın danganıba bar dar ikegha ize. Notın amadaghan Hamatın nguıbar ekiamın zuir tuavır akamın ikegha, ghua sautın amadaghan kantri Isipın nguazır mıtaghnıamın tu.

⁶⁶ Aruer ekıar kaba gıvazıma, amımzaraghan Solomon gumazamiziba ua me amadima, me uamategha uan nguıbar zui. Egha gumazamiziba atrivim me ganıngızır bizıba bagha a mınabagha, God deragh atrivim damuasa me an azai. Me fo, Ikiavıra Itir God uan ingangarır gumazım Devıt

ko, dikirizir akamin gin ghua, uan gumamaziba Israelia deraghavira me gami. Egha me uamategha ghua, bizir aghuir kabagh nighnigha bar akongegha uan nguibabar zui.

9

Ikiavira Itir God ua Solomon bato (2 Eghaghaniba 7:11-22)

¹ Solomon Ikiavira Itir Godin Dipenim ko, atrivimin dipenimin ingarigha gifa. A dipenir kamningin ingaramin nighniziba, a bar ada gifa.

² Ezi gin, Ikiavira Itir God faragha Gibeonin nguibar ekiamin irebamin a batozi moghin, uam a bato.

³ Egha Ikiavira Itir God kamaghin a migei, "Ki nin azangsiziba baregha gifa. Egha ni ingarizir Dipenir kam ua bagha a ginabagha gifa, eghti gumamaziba zurara dughiabar Dipenir kam in aven iziva nan boroghin izam. Eghti ki zurara Dipenir kam damazim a gasi, egh uan navir averiamin aven a ginighnigham.

⁴ Eghti ni uan afeziam Devit amizi moghin, ni navir averiamin aven na baghvira nighnigh nan damazimin deravira daru, egh arazir ki ifongeziba ko bizir ki damuasa ia mikemeziba, ki ni mikemezi moghin bizibar amu.

⁵ Ni kamaghin damuti, ki zurara nin ovavir boribar amuti, me Israelin atrivibar iki mangivira ikiam. Egh ki nin afeziam Devit ko amizir akar dikirizir kam damighti, a guizin otivam. Ki kamaghin Devit migia ghaze, 'Devit, ki zurara nin

ovavir boribar amuti, me Israelian atrivibar iki mangivira ikiam.'

⁶ “Egh Solomon, ni uan ovavir borir gin otivamiba ko, ia na ategh nan Akar Gavgaviba ko arazir ki ifongezibar gin mangan kogh, egh asebar gin mangi dar ziaba fiti,

⁷ ki nguazir Israelia ia ganingizimin bar ia batuegham. Eghti ikizir igharazibar gumazamiziba dibovir akabar ia mikim ian ziam gasighasigham. Ki uaghan, akirim ragh Dipenir ki ua bagha inabazim gasaragham, egh uam a ginighnighan kogham.

⁸ Dipenir kam, datirighin ziar ekiam iti. Eghti gin gumazir danganir kamın izamiba me iziva an gan me dipov aki misoribar aning, digavir kuram damigh, egh bar atiatigh, kamaghin mikimam, ‘Ikiavira Itir God, manmaghsuavira nguazir kam gasighasigha, egha Dipenir kam sarama asighasiki?’

⁹ Eghti gumazitaba men akam ikaragh suam, ‘Bizir kamın mingarim kamakin, Israelia Ikiavira Itir God men God, anetaki. A fomira men inazir afeziaba Isipin me inigha nguzir kamın ize. Ezi me God ategha, ragha uan asebar gin ghua dar ziaba fe. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God asighasizir kam gamizima a me bato.’”

*Solomon bizir aghuir mam isa
Atrivim Hiram ganingi
(2 Eghaghaniba 8:1-2)*

¹⁰ Solomon uan ingangarir gumaziba ko, me Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingara anegivagha,

egha gın me Solomonın dipenimın ingari. Ingangarir me amir kaba bar, me 20plan azenibar dar ingari.

¹¹ Tairın nguibar ekiamın Atrivim Hiram, Solomon ifongezı moghın, sidan temeba ko painın temeba ko golin avırıba, ingangarir kabar amuasa Solomon ganıngi. Kamaghın amizi, ingangarir kaba bar gıvazi, Solomon 20plan nguibar ekiaba bizir aghuımın mın da isa Hiram ganıngi. Nguibar ekiar kaba da Galilin Distrighın iti.

¹² Ezi Hiram Tairın nguibar ekiam ategha iza Solomon a ganıngizir nguibar ekiar kabar ganıgha, dagh ifongezir puvati.

¹³ Egha a kamaghın Solomon mıgei, “Nan aveghbuam, kar manmagh garir nguibar ekiaba, ni da isa na ganıngi?” Bizir kam bagha, datırighın gumazamizıba danganir kam ziar kam a garisi, “Kabul.”*

¹⁴ Hiram faragha golin bar avırım isa Solomon ganıngi, ezi dar osımtızim 4pla tanın tu.

*Solomon amizir bizir igharazıba
(2 Eghaghanıba 8:3-18)*

¹⁵ Atrivim Solomon gumazir bar avırım inıgha me mıgıa ghaze, me an ingangaribar amuam. A me mıgeıma, me İkiavıra İtir Godın Dipenimın ingarıgha uaghan an dipenim sara ingarıgha, divazir ekiar Jerusalem avınızımın ingari. Egha me mıkemezi, me Jerusalemın nguazıbagh kua da isa Jerusalemın danganir iraghuezıbav kıra da

* **9:13:** Hibrun akamın ziar kam, “Kabul,” a mong akar kam ko voroghıra ghu, “Nguazir ikuvim.” **9:15:** 2 Eghaghanıba 8:16

apeme. Egha me mikemezi, me nguibar ekiar kaba uam adar kiri, Hasor, Megido ko Geser.

¹⁶ Geserın nguibar ekiam, a fomira Kenanian nguibar ekiam, ezi Isipian atrivim iza me misoghezi me ariaghirezi me a gaborozi a isi. Ezi Solomon Isipin atrivimin guivim inigha an itima, atrivim Geserın nguibar ekiar kam bizir aghuimin min a isa uan guivim ganigi.

¹⁷ Ezi Solomon gin ua Geserın nguibar ekiar kamın ingari. A gin Bethoronın nguibar ekiar vın amadaghan itim ko,

¹⁸ Balat ko Tamarın nguibamningin ingari. Tamarın nguibar ekiam, Judan anabamin gumazamiziba puvatizir danganimin iti.

¹⁹ Egha a uaghan dagheba itir nguibar ekiaba ko midorozir karisba arizir nguibar ekiaba ko, hoziaba arizir nguibar ekiaba ko, Jerusalem ko, Lebanon ko, nguazir an ativagha garibar aven, a bizir igharazir a ingarasa ifongeziba, bar adar ingari.

²⁰ Ezi Israelin kantrin aven, ikizir igharazir mabar gumazamiziba iti. Kar Amoria, Hitia, Perea, Hivia, ko Jebusia, men marazi Israelian tongin ikiavira iti.

²¹ Israelia fomira men aviribav soghezi me ariaghire, egha bar me kuavaremezir puvatizi, men ovavir borir vabara ikiavira iti. Ezi datirighin Solomon me gamizima, me puram an ingangarir gumazir kinibar min otivigha, datirighin ikia kamaghira iti.†

† **9:21:** Migirigiar otevir kam, “datirighin uaghan,” an en itir dughiar kam migeir puvati. A gumazir akinafarir kam osirizimin dughiam migei.

22 Ezi Israelia, Solomon me gamizi me an ingangarir gumazir k̄nibar itir pu. Bar puvati, a me isa midorozir gumaziba ko, gavman̄in ingangarim gamir gumazir dapaniba, ko midorozir gumazibar garir gumazir dapanibar me ar̄iki. Egha marazi isa, karis̄in tuiva ghua misozir ingangarim ko, gumazir hoziabagh apiagha ghua misozibar ingangarim me gan̄ingi.

23 Solomon̄in ingangaribagh amir gumaziba, men garir gumazir dapanibar d̄ibobonim, a 550̄in tu.

24 Solomon̄in amuim, a Devit̄in Nguibar Ekiam ategha ghua Solomon a bagha ingarizir d̄ipenir igiam̄in iti. Amizir kam, a Isipian atrivim̄in guivim. Egha ḡin, Solomon gumazibav mikemezi, me Jerusalem̄in itir danganir iraghueziba apeme.

25 Egha azeniba vaghvagha, Solomon 3plan dughiabar ingarizir ofan dakozir kam̄in Ikiavira Itir God bagha ofa bagh ami. A ofan bar isia m̄igh̄riba ko, Ikiavira Itir God ko navir vam̄iran ikiam̄in ofaba tue. Egha a Ikiavira Itir God̄in damazim̄in ofan m̄igh̄arir mughuriar aghuim zuibagh ami. Kamaghira, Solomon ofan kabagh amua D̄ipenir kam̄in ingangarim gamizi, a guizbangirama oto.‡

26 Atrivim Solomon, a Esiongeber̄in nguibar ekiam̄in kurir av̄iribar ingari. Esiongeber a kantri Idom̄in iti, an Ongarir Aghevim̄in dadarim̄in ikia Elat̄in nguibar ekiam̄in borogh̄in iti.

9:25: Ua Me Ini 23:17; 34:23; God̄in Araziba 16:16 ‡ 9:25: Hibrun akam, deragha akar kam̄in mingarim abighizir puvati.

²⁷ Ezi Atrivim Hiram uan gumazir aghuir kuribar aven ingara ongarimın aruir arazimın bar a gifoziba amadazi, me ghua Solomonın kuribar aven ingarir gumaziba ko me kurir kabar aven ingari.

²⁸ Ezi kurir kaba kantri Ofirın ghua golin aviriba isa Solomon bagha izi. Golin kabar osımtızim 14plan tanbagh afira.

10

Seban kantrin atrivir amizim Solomonın ganasa izi

(2 Eghaghaniba 9:1-12)

¹ Kantri Seban atrivir amizim kamaghın oraki, Ikiavıra Itir God deraghavıra Solomon gamizima a ziar ekiam iti. Kamaghın amizi, atrivir amizim Solomonın fofozim gifofoghasa azangsızir gav-gavibar an azangsıghasa izi.

² Atrivir amizim uan ingangarir gumazir aviriba ko, kamelin bızir aviriba sara iza Jerusalemın oto. Kamelin kaba golin aviriba ko, pauran igharagha garir mughurıar aghuiba itiba, ko dagıar igharagha garir iveziba bar pın koziba inıgha izi. Atrivir amizim izegha gıvagha, uan azangsızir a Solomonın azangsıghasa nıghnıghıziba, a bar dar an azangsısı.

³ Ezi Solomon bar deraghavıra an azangsıziba ikarvaki. An azangsızir an azangsıziba, Solomon tam ikarvaghan iburazir pu. Bar puvatı.

⁴ Seban kantrin atrivir amizim, Solomonın nıghnızir aghuim ko fofozim baraki, egha a uaghan atrivibar dıpenir ekıar a ingarızimın gani.

⁵ Egha atrivir amizim uaghan garima, Solomon dughiabar vaghvagha dagher aghuir aviriba isa, uan ingangarir gumazir dapaniba ko apiav ikia da api. Ezi atrivir amizim uaghan garima, ingangarir gumaziba ko men korotiar aghuir me azuiba ko gumazir wain anidiba, me kurkazir aghuiba iti. Egha a garima, Solomon asizir aviriba inigha Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghua a bagha ofan bar isia mighiribagh ami. A bizir aghuir kabar ganigha digavir kuram gamigha ua mikiman ibura.

⁶ Egha gin, a kamaghin Atrivim Solomon migei, “Ki uan kantrin ikiava bizir ni amibar eghaghaniba ko, nin nighnizir aghuim ko, fofozim barasi. Ezi ki datirighin fo, akar kaba da bar guizbangira.

⁷ Ki faragha nighnizir gavgavim akar kabar itir puvati. Egha datirighin ki uabi iza, uan damazimin bizir kabar ganigha gifa. Guizbangira, bizir ki datirighin gariba, da akar ki oraghiziba bar dagh afira. Nin nighnizir aghuim ko fofozir aghuim bar ekevezi, nin dagiaba bar aviraseme.

⁸ Nin gumazamiziba ti zurara bar akueghama. Ezi nin ingangaribar faragha zuir gumazir ni ko ikia zurara nin nighnizir aghuiba baraziba, me ti bar akueghama.

⁹ Ki Ikiavira Itir God, nin Godin ziam fe. A navir aghuim nin ikia ni gamizi, ni Israelian atrivimin iti. A bar Israelia ia gifongegha, an ifongiar kam ian ikiavira iti. Ni guizin arazim ko arazir aghuimin deraghvira Israelian gan me geghuvam. A kamagsua ni gamizi, ni atrivimin oto.”

¹⁰ Egha Seban atrivir amizim golin bar aviriba

isa Solomon ganingi, ezi golin kabar osimtizim 4 tan gafira. Atrivir amizim uaghan pauran mughuriar aghuiba itir aviriba ko, dagiar igharagha garir iveziba bar pin kozir aviriba a ganingi. Bar guizbangira, bizir kaba bar aviraseme. Dughiar kamın gın, pauran avirir igharagha garitaba ua kantri Israelin aven izezir puvati.

¹¹ Ezi Atrivim Hiramın ingangarir gumaziba, an kuriba ghua kantri Ofirin ghua golin aviriba ko, temer aghuibar bighizir arariba ko, dagiar avirir iveziba bar pin koziba, me da inigha Israelin ize.

¹² Ezi Solomon uan ingangarir gumazibav mikemezi, me temer aghuir kaba inigha Ikiavira Itir Godin Dipenim bagh adiriziar aghuibagh amua an dipenim bagha mabagh ami. Egha a me mikemezi, me temer aghuir kabar arariba inigha gumazir gitabav soziba bagha gitabar ingari. Bar fomira iza datirighin, gumaziba kantri Israelin aven, ua temer kamagh garitabar garir puvati.

¹³ Ezi Atrivim Solomon, bizir aghuir aviriba isa Seban atrivir amizimin ifongiam agivasa a ganingi. Solomon atrivir amizim ganingizir bizir aviriba, da bar bizir atrivir amizim Solomon bagha inigha izezir bizibagh afira. Ezi Seban atrivir amizim, uan ingangarir gumaziba ko me uamategha uan kantrin ghu.

*Solomon dagiar aviriba iti
(2 Eghaghaniba 9:13-28)*

¹⁴ Solomon azenibar vaghvagha 23 tan gol isi.

¹⁵ Egha a uaghan dagiar ingangaribagh amir gumaziba da takis isi. Ezi Arabian atriviba

ko, Israelin distrighbar garir gumazir dapaniba dagiaba isa a ganiidi.

¹⁶ Solomon mikemezima, an ingangarir gumaziba 200plan ter araribar orar misoghamibar ingari. Egha me gol inigha orar kabar pogha da ave. Orar kaba vaghvagha da avezir golin osimtizim, a 7 kilogremın tu.

¹⁷ Egha 300plan ter araribar orar dozir misoghamiba uaghan dar ingari. Egha gol inigha orar dozir kabar pogha da ave. Orar kaba vaghvagha da avezir golin osimtizim, a 2 kilogremın tu. Ezi Solomon mikemezima, me orar kaba bar da inigha dipenir me kamaghın diborimın da ariki, Lebanonın Ruarir Pizimın Dipenim.

¹⁸ Ezi Solomon mikemezi, me atrivir dabirabir ekiar mamın ingari. Egha me golin aghuim ko, elefanın atariba inigha an kurke.

¹⁹⁻²⁰ Atrivimın dabirabim bar pın iti, ezi adiriziar tuiv mavanangamim, a 6plan ighuviba iti. Ezi ighuvir kaba, me 12plan laionın nedazibar ingarigha da asezi da tuivighav iti. Ezi adiriziar ighuvir kaba vaghvagha laionın nedazir pumuning iti, mam vongın iti, ezi mam vongın iti. Ezi atrivimın dabirabir kamın girakirangın, vongın ghuavanabogha ikiragha ua vongın izaghiri. Atrivir dabirabir kam, an agharimning arighamin danganir pumuning iti. Ezi agharimning arighamin danganir kamningın boroghın, me laionın nedazir pumuningın ingarizi, aning vong ko vong sara iti. Kantrin igharazibar atriviba, men atrivibar dabirabitam tong kamaghın garir puvati.

21 Ezi ingangarir gumaziba gol inigha Solomon bagha dipaba apir itaribar ingari. Egha Lebanonin Ruarir Pizimin Dipenimin aven itir itariba bar, me golin aghuimin dar ingari. Solomonin dughiamin, gumazamizibar nighnizim, silva pura bizim, kamaghin amizi, me silvan bizir katamin ingarizir puvati.

22 Solomon kurir aviriba iti, ezi kurir kaba da Atrivim Hiramın kuriba ko, ongarimin arui. Kurir kaba zurara azenir 3pla givaghti, me bizir aghuir kaba ater ua Israelin izam. Kar gol, ko silva, ko elefanin atariba, ko monkiba, ko kuarazir bar diriba.

23 Atrivim Solomon, dagiar aviriba ko bizir aviriba ko nighnizir aghuiba ko fofozir aghuiba ikia, egha kantrin igharazibar atriviba bar me gafira.

24 Kantrin igharazibar atriviba bar, Ikiavira Itir God, Solomon ganingizir nighnizir aghuiba ko, fofozir aghuiba baraghasa Solomon bagha izi.

25 Atrivir kaba azenibar vaghvagha Solomon bagha bizir aghuiba isa izava a ganidi. Me bizir gumaziba silva ko golin ingariziba ko, ko-rotiar aghuiba ko, afuziba ko, pauran igharagha garir mughuriar aghuiba zuiba ko, hoziaba ko, donkiba, a bagha da isa izi.

26 Solomon dughia bar zurara midorozir karisba ko, uan midorozir gumaziba bagha hoziaba isi. Egha a karisba ko hoziaba da ikiasa a inabazir nguibar ekiabar ada ariki, ezi maba a ko Jerusalemın iti. A 1,400plan karisba ikia, egha 12,000pla hoziaba iti.

²⁷ Solomon atrivimîn itir dughiamîn, a temer sidan aviriba ko silvan aviriba inigha Jerusalemîn ize. Ezi dughiar kamîn silvan aviriba ikia, dagiar kinibar mîn pura tintinibar irav iti. Egha uaghan temer sidan bar aviriba iti, mati temer Israelin mighsiar muziaribar izezibar mîn iti.

²⁸ Solomon uan hoziaba, kantri Musri* ko kantri Silisian da ini. A dagiar ingangaribagh amir gumaziba amadima, me Silisian ghua a bagha hoziabagh ivesi.

²⁹ Ezi dagiaba bagha ingangaribagh amir gumazir kaba, Musrin karisba ko hoziabagh ivesi. Karisba vaghvagha dar ivezim 6,000 kinan tu, ezi hoziaba vaghvagha dar ivezim 1,500 kinan tu. Egha dagiar ingangaribagh amir gumazir kaba, me karisba ko hoziaba isa ghua da amadima, Hitia ko Siriabar atriviba dagh ivesi.

11

Solomon akirim ragha God gasara

¹ Solomon kantrin igharazibar amizir avirim gifonge. A faragha Isipian atrivimîn guivimîn ikia, egha uaghan kantri Moapin amizibar ikia, egha kantri Amonin amiziba ko, kantri Idomin amiziba, ko Saidonin nguibar ekiamin amiziba, ko Hitian amizibar iti.

² Nguibar kabar amiziba, Ikiavira Itir God faragha, men ikian Israelian anogoroke. Ikiavira

10:27: Godin Araziba 17:17

10:28: Godin Araziba 17:16

* **10:28:** Kantri Musri, kantri Lebanonin notin amadaghan iti. Ezi gumazir maba ghaze, a kantri Isipin migei. **11:1:** Godin Araziba 17:17 **11:2:** Ua Me Ini 34:16; Godin Araziba 7:3-4

Itir God Israelia miġia ghaze, “Ia Israelin azenan itir amizir kabar ikian bar marki. Ia kamaghin damuti, guizbangira, me ia gekuti ia na ategh men asebar ġin mangam.” Ikiavira Itir God kamaghin mikemegha gifa. Ezi puvati, Solomon amizir kabagh ifongehavira iti.

³ Solomon amuir 700pla ikia, amuir dozir 300pla iti. Ezi amizir kaba an nighnizim ġirazi, an akirim ragha Ikiavira Itir God gasara.

⁴ Solomon ghurizir dughiamin, amizir kaba an navir averiam ġirazi a men asebar ġin zui. Kamaghin amizi, Solomon uan afeziam Devitin araziba ategha, egha Ikiavira Itir God, an Godin ġin zuir puvati. Bar puvati.

⁵ Solomon aser kam Astarten ziam fe, kar Saidonian aser amizim. Egha a uaghan asem Molekin ziam fe, a Amonian asem, ezi an amizir arazim bar ikuvizi, Ikiavira Itir God bar an aghua.

⁶ Solomon kamaghin amua, Ikiavira Itir Godin damazimin arazir kuram gami. A uan afeziam Devitin arazir aghuiba ategha, Ikiavira Itir Godin arazim guizin an ġin zuir puvati.

⁷ A uaghan, aser kam Kemosin ziam fasa danganir mamın ingari, kar Moopian aser arazir bar kurir God bar aghuazibagh amim. A uaghan Molekin ziam fasa danganir mamın ingari, kar Amonian aser arazir bar kurir God bar aghuazibagh amim. Danganir kamning, aning Jerusalemın aruem anadi naghin miġhsiam ġisın iti.

⁸ Egha a uaghan uan amuir azenan itir kaba bagha danganir mabar ingari, eghti me dar mangiva ofan miġharir mughuriar aghuim zuim

ko, ofan igharagha gariba uan aseba bagh dar amuam.

⁹⁻¹⁰ Ikiavira Itir God, a Israelian God, a faragha dughiar pumuningin Solomon batogha aser kabar ziaba fan an anogoroke. Ezi Solomon Ikiavira Itir Godin Akar Gavgavim batuegħa, akirim ragħa a gasara. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God adarim Solomonin ikia,

¹¹ egha kamaghin a migei, “Ni oragh! Ni uan ifongiamin gin ghua, arazir ki ifongeziba ko nan Akar Dikirizir Gavgavim abigha, nan Akar Gavgavimin gin zuir puvati. Kamaghin amizi, ki kamaghin nighnigha givagħa ghaze, ni atrivir ingangarimin givagh, ua kantrin kamın ganan kogham. Ki nin ingangarir gumazitam amiseveghtima an atrivimin otivam.

¹² Ni aremeghti nin otarim atrivimin ikitima, ki a batuegham. Ki nin afeziam Devit ginighnigha, datirighin ni batueghan kogham.

¹³ Egh ki atrivir ingangarimin bar a batueghan kogham. Puvati. Ki uan ingangarir gumazim Devit ko, nguibar ekıar ki ua bagħavira inabazim, ki aning ginighnisi. Kamaghin amizi, ki nin otarim ateghti a Israelian anaba tamın atrivimin ikiam.”

Gumazir pumuning Solomonin apanim gami

¹⁴ Egha Ikiavira Itir God, gumazir mam gamizima, a Solomonin apanimin oto. Gumazir kamın ziam Hadat, a Idomian atrivimin ikizimin gumazir mam.

¹⁵ Atrivim Devit fomira Idomia ko misoke. Ezi Israelian midorozir gumazibar dapanim Joap, a Idomin ghugħa, midorozimin ariaghirezir gumazibar kuaba afe.

16 Joap uan midorozir gumaziba ko me iakinir 6plan Idomin kantrin ikia gumazibav sogha ghua bar me kuavareme.

17 Dughiar kamın Hadat suvighavira ikia, egha Idomin gumazir maba ko ara Isipin kantrin zui. Gumazir kaba, kar an afeziamın ingangarir gumaziba.

18 Me Midianın nguazim ategha ghua Paranın gumazamiziba puvatızir danganimın otifi. Egha Paranın gumaziba inigha, me bar moghira Isipin ghue. Me otivigha givagha, ghua Isipin atrivim batozima a nguazir asızir mam ko, dipenir mam Hadat ganigha, daghebar an akurvasi.

19 Isipian atrivim bar Hadat gifongegha anetaghezima, a Tapenesın afumimın iti. Tapenes, a Isipin atrivimın amuim.

20 Ezi Hadatın amuim otarir mam bate, ezi me ziam Genubat a gati. Ezi Tapenes Genubat inigha Isipian atrivimın boriba sara atrivimın dipenimın men gari.

21 Ezi Hadat Isipin ikia orazi, Devit ko an midorozir gumazibar dapanim Joap, aning areme. A kamaghın oregha ghua Isipian atrivim miġia ghaze, “Ni nan amamangatıghti, ki uamategh uan kantrin mangam.”

22 Ezi atrivim an azara, “Ni manmaghsua uamategh uan kantrin mangasa? Ni na ko ikia bizitabar otevez ti.”

Ezi Hadat a miġia ghaze, “Ki bizitam gasazir puvati. Ki kamaghsua, ni pura na ateghti ki mangam.”

23 God gumazir igharazir mam uaghan a gamizima, a Solomonın apanimın oto. Gumazir

kamın ziam Reson, a Eliadan otarim. Reson a kantri Soban Atrivim Hadateserın ingangarir gumazir mam. An Hadateser ategha arav ghu.

²⁴ Egha a gumazir maba akuvagha men faragha ghua, tintinibar puram arua, gumazamizibav sogha men biziba okei. Ezi Devit fomıra Hadateserın mıdorozir gumazibav sogha me ağıvazi,* bizir kamın gın, Reson uan adarazi ko me ghua Damaskusın nguibar ekiamın iti. Egha an adarazi an akurazi, a Damaskusın atrivimın oto.

²⁵ Ezi Solomon atrivimın itir dughiamın, Reson zurara Israelian apanim gami, Hadat amizi mokın. Egha Reson kantri Sirian atrivimın ikia, Israelia bar men aghua.

Ikiavıra Itir God, Jeroboam bagha akam akiri

²⁶ Solomonın ingangarir gumazir dapanir mam uaghan akirim ragha a gasaragha an apanim gami. An ziam Jeroboam. An afeziamın ziam Nebat, ezi an amebamın ziam Serua. Ezi an afeziam Nebat areme. Jeroboam, a Seredan nguibamın gumazim. Kar Efraimın anabamın nguazimın itir nguibar ekiam.

²⁷ Jeroboam Atrivim Solomon abınasa niğhnisi. Bizir kamın mıngarim kamaghın ghu, Solomon Jerusalemın danganir iraghueziba apeava, Devitın Nguibar Ekiam avınizir divazim akirir dughiamın,

²⁸ Jeroboam bar deraghavıra ingari. Solomon an ingangarir aghuir kabar ganigha anemisevezi

* **11:24:** Ni 2 Samuel 8:3-6 ko 10:15-19in gan.

a Josepın anabamın adarazir gativagha men gari. Ingangarir kaba, atrivim da isa me ganıngi.

²⁹ Dughiar mamın, Jeroboam Jerusalem ategha tuavir mamın zuima, Godın akam inigha izir gumazim Ahiya, a Silon gumazim, a iza tuavimın a bato. Aning uaningra itima, gumazitam uam aning ko itir puvati. Dughiar kamın, Ahiya korotiar igiar mam arugha egha ize.

³⁰ Egha Ahiya korotiar igiar kam suegha, an suiragha 12plan akuabar anebiki.

³¹ Egha a Jeroboamın miğia ghaze, “Ikiavıra Itir God, Israelian God, kamaghın ni miğei, ‘Ni gan! Ki Ikiavıra Itir God, ki atrivir ingangarimın Solomon ağıvasa niğhnigha gıfa. Ki ni damighti ni Israelian anabar 10pla gativagh men ganam. Kamaghın amizi, ni korotiar akuar 10pla ua bagh dar suikigh.

³² Ki uan ingangarir gumazim Devit ko, Israelin anababar tongın Jerusalemın nguibar ekıar ki ua baghavıra inabazim, ki aning giñighnişi. Kamaghın, ki Solomon ateghti, an anabar vamıran ganam.

³³ Israelia akırım ragha na gasaragha Saidonın aser amizim Astarten ko, Moapian asem Kemos, ko, Amonian asem Molek, me men ziaba fe. Me tuavir aghuir ki men akaziba dar giñ zuir puvatıgha, nan arazir ki ifongeziba ko, bizir ki damuasa ia mikemezibar giñ zuir puvati. Egha ki ifongezir puvatızir biziba me dagh ami. Me Solomonın afeziam Devitın arazir aghuiba bar ada ataki. Ezi bizir kam bangın ki arazir kam men akagham.

³⁴ “Egh ki atrivir ingangarimın Solomon da bar anegıvaghan kogham. Ki uan ingangarir gumazir ki ua bagha mişevemiz Devit, a giñighnişi. A nan

Akar Gavgaviba ko arazir ki ifongeziba bar dar gin zuir gumazim. Ki a ginighnigh, Solomon aneteghti an atrivimin iki mangi aremegham.

³⁵ Solomon aremegh givaghti, an otarim an danganim inigh atrivimin ikiti, ki an dafarimin 10plan Israelian anababa inigh ni Jeroboam, nin dafarim darigham.

³⁶ Egh ki Solomonin otarim ateghti, a Israelian anabar vamiran ganam. Eghti nan ingangarir gumazim Devitin lam mungueghan kogham.† Bar puvatigham. An ovavir boriba atrivibar iki mangivira ikiam. Devitin ikizimin adarazir tongin gumazitam zurara Jerusalem in atrivimin ikiam. Nguibar ekiar kam, gumazamiziba an iziva nan boroghin izi nan ziam fasa ki a ginaba.

³⁷ Jeroboam, ki ni damightima ni Israelian atrivimin otogh, nguazir ni ganasa ifongeziba, ni bar dagh ativagh dar ganam.

³⁸ Ni nan Akar Gavgavir ki ni migeiba deragh da baragh, egh deragh tuavir ki nin akaghamibar gin mangi, egh nan damazimin arazir aghuibar amu, egh nan ingangarir gumazim Devit amizi moghin, ni nan Akar Gavgaviba ko arazir ki ifongezibar gin mangiti, ki ni ko ikiam. Egh ki nin ikizimin adarazir amuti, me atrivibar iki mangivira ikiam. Eghti ki Israelian anabar 10pla isi ni daningam.

³⁹ Solomon arazir kuram gami, ezi bizir kam bangin ki ivezir kuram isi Devitin ovavir boribar

† **11:36:** 2 Samuel 21:17in, gumazir maba ghaze, Devit mati lam, angazangarim Israelia ganidi. Gin akar kam, Devitin lam, a Devitin adarazir akar isin zuimin min oto. Akar kam, “Devitin lam mungan kogham,” an mingarim kamaghin, “Devitin ikizim givan marki.”

aningam. Egh ki zurara mizazim me gasivira ikian kogham.’”

⁴⁰ Solomon gin kamaghin fo, Jeroboam anebinasa. Kamaghin amizi, Solomon Jeroboam misueghti an aremeghasa. Ezi Jeroboam ara ghua Isipian Atrivim Sisak ko iti. Egha Isipin ikiavira itima Solomon areme.

Solomon areme
(2 Eghaghaniba 9:29-31)

⁴¹ Solomon amizir bizir igharaziba, ko an nighnizir aghuiba ko fofozim, me bar ada isa, Solomonin Eghaghaniba Itir Akinafarimin ada osiri.

⁴² Solomon 40plan azenibar Jerusalem in atrivimin ikia, egha Israelia bar me gativagha men gari.

⁴³ Egha Solomon uan inazir afeziabar min aremezi, me an kuam isa, an afeziam Devitin Nguibar Ekiam Jerusalem in, anefa. Ezi an otarim Rehoboam an danganim inigha atrivimin iti.

**Israel ko Juda, kantrin
pumuningin oto**

12

(Sapta 12--16)

Anabar notin amadaghan itiba
bigha Judaba ataki
(2 Eghaghaniba 10:1-19)

¹ Israelian notin amadaghan itir anababa bar, me uari bagh Rehoboam amiseveghti, a men atrivimin otivasa me nguibar ekiam Sekemin uari akufa, kamaghin amizi Rehoboam me bagha ghu.

² Nebatın otarim Jeroboam, a fomıra Atrivim Solomonın ara ghua Isipın iti. Ezi Israelia Rehoboam damighti an atrivimın otivasa amima, Jeroboam bizir kamın akam baraki.

³ Ezi Israelian gumazir maba Jeroboam bagha ghua a miġia ghaze, “Ni uamategh Israelin izi.” Ezi a Isip ategha uamategha izegha ġivagha, Israelia ko bar Rehoboam bagha ghua kamaghın Rehoboam miġei,

⁴ “Nin afeziam Solomon osımtızir ekiam e ganıġa, e gamizi e osımtızir ekiam atera pamtemın ingari. Kamaghın amizi ni en asughasugh en osımtızir taba agıfagh. Ni kamaghın damighti, e datırıġhın nin apengan ikiam.”

⁵ Ezi Atrivim Rehoboam akar kam baregha kamaghın me miġei, “İa mangi, 3plan dughiaba ġivaghti ia ua iziti ki uan niġhnizimın ġun ia mikimam.” Ezi me anetegha uamategha ghue.

⁶ Ezi Rehoboam ghua gumazir ghuriba ko miġei. Gumazir kaba, me fomıra niġhnizir aghuiba an afeziam Solomon ganıdi. Rehoboam kamaghın men azara, “İa manmaghın niġhnisi, ki akar manatamin gumazamizir kabav kimam?”

⁷ Ezi me kamaghın a miġei, “Ni arazir aghuimın gumazamizir kabar amuva men akurvaghsi datırıġhın akar aghuitamin me mikimtıma, me zurara nin apengan ikiam.”

⁸ Ezi Rehoboam gumazir ghurir kabar akam baraghizir puvatıġha, ghua gumazir igiabar azangısi. Gumazir kaba me an kuaba, egha me uagharam aġhungi, egha datırıġhın me an ingangarir gumazibar otifi.

9 A kamaghin me migei, “Gumazamizir kaba ghaze, nan afeziam Solomon me gatizir osimtizir kaba, ki dar taba agivam. Ezi ia manmaghin nighnisi, ki akar manatamin me ikarvaghm?”

10 Ezi ingangarir gumazir igiar kaba kamaghin a migei, “Ni men azangsizir nin afeziam me gamizir osimtizir kataba ikarvaghsi, ni kamaghin me mikim, ‘Ia ghaze, nan afeziam paza ia gami, a? Puvati. Kar pura bizim. Nan dafarir tereghiam, bar nan afeziamin gavgavim gafira.

11 Guizbangira nan afeziam osimtizim ia ganingi, ezi ki osimtizir ekiar bar aviriba ia daningam. Nan afeziam benimın ia ifozoroke, ezi ki benir gavgavir atariba itibar ia fozoroghti, ian inivafiziba asighiram.’”

12 Ezi dughiar 3pla givazima, Jeroboam Israelian gumazamiziba bar me ko uamategha, Atrivim Rehoboam mikemezi moghin me izi.

13-14 Ezi atrivim gumazir ghuribar nighnizimin gin zuir puvatigha, a gumazir igiabar nighnizimin gin ghua, pamtemin gumazamizibav gei. A kamaghin me migei, “Guizbangira, afeziam osimtizim ia ganingi, ezi ki osimtizir ekiar aviriba ia darigham. Nan afeziam benimın ia ifozoroke, ezi ki benir gavgavir atariba itibar ia fozoroghti, ian inivafiziba asighiram.”

15 Fomira akam inigha izir gumazim Ahiya, a Silon gumazim, a Ikiavira Itir Godin akar dikirizim Nebatin otarim Jeroboam ganingi. Egha God datirighin uan akar dikirizir kam damuti, a guizin otivasava ami. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir

God uabi Rehoboam gamizi, a gumazamizibar niġnizim in ġin zuir puvati.

16 Gumazamiziba me datirighin fo, atrivim men akam bareghan kogham. Kamaghin amizi, me pamtemin dia kamaghin miġei, “E Devitin adarazir apengan ikian aghua. E Devitin adarazi puvati, e uaghan Devitin otarir kam in adarazi puvati. E Israelin gumazamiziba bar uamategh uan nguibabar mangam. Egħti ia Devitin adarasi, ia uarira uarir gan.” Me akar kam mikemegħa, me tintinibar uan nguibabar ghue.

17 Ezi Israelian marazi uaghan Judan nguibar ekiabar ikia, Judabar tongin iti. Ezi Atrivim Rehoboam men gari.

18 Egħa ġin Atrivim Rehoboam Adoniram amadazima, a Israelia bagħa zui. Adoniram, a fomira gumazir atrivim in ingangaribagh amir gumazibar garir gumazim. An ziar igħarazim Adoram. Dughiar Adoniram ghua Israelia batozim in, me bar mogħira dagħabar a ginivizima an areme. Ezi Rehoboam bizir kam in akam baregħa, zuamira uan karis in għuavanabogħa ara Jerusalem in għu.

19 Dughiar kam in ikegħa iza datirighin,* Israelian not in amadagħan itiba me akaba batoghavira iti, me Devitin ikizim in tav atrivim in otogh men ganan me bar aghua.

20 Ezi Israelian gumazamiziba kamaghin oraki, Jeroboam Isip ategħa ize. Egħa me uari ko

12:16: 2 Samuel 20:1 * **12:19:** Akar kam, “dughiar kam in ikegħa iza datirighin,” a datirighin en dughiar kam miġeir puvati. A gumazir akinafarir kam osirizim in dughiam miġei.

iviriamin ikiasa a bagh akam amada. A izezima, me a gamizima a Israelian ikiziba bar men atrivimin iti. Ezi Judan anabamin adarazira, me Devitin ikizimin otivizir atrivibar apengan iti.

Akam inigha izir gumazim Semaia, Godin akam akuri

(2 Eghaghaniba 11:1-4)

²¹ Ezi Rehoboam ghua Jerusalemın otogha, Juda ko Benjaminın anabamningın midorozir gumazir gavgavibar diazi, me iza uari akufa. Modorozir gumazir kabar dibobonim 180,000ın tu. Rehoboam kamaghsua, me mangi Israelian notin amadaghan itir anababav suegh, me damighti me ua izi an apengan ikiam.

²² Ezi God kamaghın akam inigha izir gumazim Semaia migei,

²³ “Ni Judan Atrivim Rehoboam bagh mangi, egh a ko, Judaba ko Benjaminın anabamningın adarazi ko, gumazamizir igharaziba sara kamaghın me mikim,

²⁴ ‘Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghın migei: Ia mangi Israelia misoghan marki, me ian adarasi. Guizbangira, ki uabi kamaghın amizi, Israelia ian bighiaghiri. Kamaghın ia uamategh uan nguibabar mangi.’” Ezi Semaia Ikiavira Itir Godin akam me mikinizi, me uamategha uan nguibabar ghue.

Jeroboam akirim ragha Ikiavira Itir God gasara

²⁵ Ezi Atrivim Jeroboam, Efraimin anabamin nguazir mighsıaba itibagh isin nguibar ekiam Sekem avinizir divazim, gavgavim a ganiga an ingarigha, egha nguibar kam dughiar mabar an

ike. Egha gin anetegha, Gileatin Distriḡhin itir nguibar ekiam Penuel avinizir divazimın ingara, gavgavim a ganıdı.

²⁶ Jeroboam kamaghın nıḡnıgha ghaze, “Nan gumazamiziba ti na tegh, ua Devitın adarazir apengan mangıgham.

²⁷ Me datırıḡhin Jerusalemın itir Ikiavıra Itir Godın Dıpenim zurarama an ghua, a bagha ofabagh ami. Me ti uan nıḡnızibagh iragh, uamategh uan Ekiam Rehoboam, a Judabar atrivim, me an apengan ikiam. Egh me ti na misueḡhti ki aremeghti, me uamategh Atrivim Rehoboam bagh mangam.”

²⁸ Jeroboam nıḡnızir kam deraghavırama a tuisigha gıvagha, kamaghın bulmakaun apurir pumuning marvir guamningın mın, golin aningın ingari. Egha kamaghın uan gumazamizibav ġia ghaze, “Ia dughiar avıribar Ikiavıra Itir Godın ziam fasa Jerusalemın zui. Ezi datırıḡhin ia ua mangan kogham. Israelia, ia gan, ian godning kara. Aning Isipın ia inıgha, ian akua kagh ize. Ia aningın ziam fı.”

²⁹ Egha a golin bulmakaun mam Betelın nguibar ekiamın anetıgha, ıgharazim Danın nguibar ekiamın aneti.

³⁰ Ezi gumazamiziba bulmakaun kamningın ziamning fe. Me kamaghın amua arazir kuram gami. Dan bar saghon iti, ezi gumazamiziba Danın itir bulmakaun kamın ziam fasa pura Danın zui.

³¹ Ezi Jeroboam uaghan asebar ziaba fasa tintinibar mıḡhsiabagh ısın danganıbar ingari. Egha

dar ofa damuasa gumazir kinir maba pura adav sefe. Me Livain anabamın adarazi puvati.

Ikiavira Itir God, Betelin itir danganir gol bulmakauningın ziamning fem gasighasighasa

³² Egha Jeroboam, gol bulmakauningın ziamning fasa dughiar ekiar mam ginaba, a namba 8ın iakinim an namba 15ın aruem. Kar bulmakaun kamningın ziam fer dughiam, a Judaba Godın ziam fer dughiam ko ekevegħa magħ ghū. Egha a bulmakaun ingarizimning bagħa, asızibav suegħa ofa gamir dakozim gisın da tuegħa ofa gami. A Betelin ofan kabagħ ami. Egha a ofa gamir gumazir a uabi miseveziba bagħa akam amadagħa ghaze, Me Betelin izi danganir ofabagħ amibar ingangarimın faragħ mangi a damuam.

³³ Egha namba 8ın iakinim, an namba 15ın aruer a uabi inabazim, kar Israelian dughiar ekiar me marvir guabar ziaba famim. Ezi Jeroboam, Betelin nguibamın ingarizir ofa gamir dakozimın ghugħa, mughuriar aghuim zuir ofa gami.

13

¹ Atrivim Jeroboam ofa gamir dakozimın tughav ikia ofa gami, ezi Godın akam inigha izir gumazir mam a bagħa izi. Akam inigha izir gumazir kam a Judabar gumazim, ezi Ikiavira Itir God, Juda ategħ Betelin mangasa a mikeme.

² Ikiavira Itir God, an akam ofa gamir dakozir kamın ikia, egha akam inigha izir gumazim migia ghaze, Ni kamaghın ofa gamir dakozir kam mikim: “O ofa gamir dakozim, ki Ikiavira Itir God, ki

akam nın iti. Otarir mam, an ziam Josaiia, a Devitin ikizimin aven otivam. An atrivimin ikiamim dughiamin, a nın ofa gamir gumazir ni gisin ofa gamiba inigh, ni gisin me arigh me misueghti me arimighiregham. Egh a gumazir kabar aghariba ni gisin da tueghti, ni bar mizegham.”

³ Egha akam inigha izir gumazim akar kam kunigha ua kamaghin migei, “Ki datirighin bizitam ni mikimam, Ikiavira Itir God arazitam nın akaghti ni fogh suam, kar guizbangira Ikiavira Itir Godin akamra. A kamakin: Ofa gamir dakozir kam dipirighirighi, an itir averenim tintinibar iregham.”

⁴ Jeroboam ofa gamir dakozimin boroghin mitighav ikia, akar kam baraki. Egha uan dafarim fuegha akam inigha izir gumazimin akuigha ghaze, “Gumazir mamın suiragh.” Ezi Jeroboamin dafarim maghira mineghirigha ikia mamaghira iti, ezi an anepirigh ua izan ibura.

⁵ Ezi ofa gamir dakozir kam, Ikiavira Itir God, uan akam inigha izir gumazimin akamin aven mikemezi moghira, a dipirizi averenim tintinimin nguazim gire.

⁶ Ezi Atrivim Jeroboam kamaghin akam inigha izir gumazim migei, “Nan ifongiam kamakin, ni na bagh uan Ikiavira Itir God, nın God, ni a ko mikimti, a nan akuraghti nan dafarim ua deraka.” Ezi akam inigha izir gumazim Ikiavira Itir God ko migeima, an atrivimin dafarim gamizi, a ua deragha iraghu.

⁷ Egha atrivim kamaghin akam inigha izir gumazim migei, “Ki kamaghin ifonge, ni nan

dipenimîn izi ga damam. Egh ki bizir aghuitam ni daningam.”

⁸ Ezi akam inigha izir gumazim kamaghin a miġei, “Ni uan dagiaba akuar pumuningin da abigh tam na daningisi damuti, ki nin dipenimîn mangan kogham, egh Betelin nguibamîn kagh ni ko dagheba ko dipabar aman kogham.

⁹ Guizbangira, Ikiavira Itir God na miġia ghaze, ki dagheba ko dipatam aman kogham, egh uaghan tuavir ki izezim, ki ua nguibamîn mangisi an mangan kogham. Ki uamategh tuavir igharazitamîn mangam.”

¹⁰ Ezi akam inigha izir gumazim tuavir a izezimîn ghuzir puvati. A Betel ategha tuavir igharazimîn ua ghu.

Akam inigha izir gumazir ghurim, Judan akam inigha izir gumazim gifara

¹¹ Dughiar kamîn akam inigha izir gumazir ghurir mam Betelin nguibamîn iti. Ezi an otariba iza, Judan akam inigha izir gumazim Betelin amizir bizibar gun a miġei. Egha uaghan akam inigha izir gumazim, Atrivim Jeroboam mikemezir akabar gun a miġei.

¹² Ezi afeziar ghurim kamaghin otaribar azara, “Akam inigha izir gumazir kam, tuavir manamra a uamategha an ghu?” Otariba akam inigha izir gumazim ghuzir tuavimîn gani, kamaghin amizi, me uan afeziam mikeme.

¹³ Ezi a kamaghin me miġei, “Ia mangi satel inigh izi nan donki gisin datigh.” Ezi me amigha ġivazi, a donki gaperagha zui.

14 A Judan akam inigha izir gumazimın gın ghua an garima, a temer okın povimın aperaghav iti.

Ezi akam inigha izir gumazir ghurim kamaghın an azara, “Ni akam inigha izir gumazir kam, ni Juda ategha ize?”

Ezi akam inigha izir gumazim a ikaragha ghaze, “Are, kar kirara.”

15 Ezi gumazir ghurim kamaghın a miği, “Ni nan dipenimın izi na ko damasa ki ifonge.”

16 Ezi Judan akam inigha izir gumazim a miği ghaze, “Ki uamateghe ni ko nın dipenimın mangan kogham. Egh ki danganir kamın daghetam ko dipatam ameghan kogham.

17 Guizbangira, Ikiavıra Itir God na miği ghaze, ki dagheba ko dipatam aman kogham, egh uaghan ki tuavir ki izezim, ki ua nguibamın mangisi uam an mangan kogham. Ki tuavir igharazitamın uamateghe mangam.”

18 Ezi akam inigha izir gumazir ghurim kamaghın a miği, “Ki uaghan nın mın akam inigha izir gumazir mam. Ezi Ikiavıra Itir God uan en-sel na bagha anemadagha ghaze, ki ni inigh uan dipenimın mangi dagheba ko dipam ni danıngti, ni dar ami.” Egha gumazir ghurir kam a gifara.

19 Ezi Judan akam inigha izir gumazim, kamaghın oregha, gumazir ghurir kamın gın an dipenimın ghugha dagheba ko dipaba api.

20 Aning dagheba apir dakozimın aperaghav itima, Ikiavıra Itir God, akar mam isa akam inigha izir gumazir ghurir kam ganıngi.

21 Ezi akam inigha izir gumazir ghurir kam, Judan akam inigha izir gumazir kam pamtem a miği ghaze, “Ikiavıra Itir God, nın God kamaghın

miglia ghaze, ni an Akar Gavgavim batuegha, egha a ni mikemezi moghin amizir puvati. Bar puvati.

²² Ni ua iza danganir a dagheba ko dipabar aman nin anogoroghezi, ni da ame. Kamaghin amizi, ni aremeghti me nin kuam isi nin inazir afeziabar mozim in afaghan kogham.”

²³ Ezi Judan akam inigha izir gumazim amegha givazi, akam inigha izir gumazir ghurim, a bagha uan donki akirigha a ganingizi ana gaperagha zui.

²⁴ A ghuavira itima laionin mam iza a batogha a misoghezi an areme. Ezi an kuam irighav itima donki an boroghin tughav itima, laion uaghan an kuamin boroghin tughav iti.

²⁵ Ezi gin gumazir maba tuavir kam in ghua garima, an kuam tuavimin irighav itima, laion an boroghin tughav iti. Ezi me ghua Betelin nguibamin otivigha ganizir bizir kam in gun gumazamizibav gei.

²⁶ Ezi akam inigha izir gumazir ghurim akar kam baregha ghaze, “Mar Judabar akam inigha izir gumazimin kuamra. A Ikiavira Itir God in akam batoke. Ezi Ikiavira Itir God, mikemezi moghiram amua laion amadazi, a iza a misoghezi an areme.”

²⁷ Ezi a uan otaribav gia ghaze, “Ia satel isi nan donki gisin anetigh.” Ezi a mikemezi moghin me ami.

²⁸ Ezi a tuavimin ghua garima akam inigha izir gumazimin kuam tuavimin irighav iti. Ezi donki ko laion an kuamin boroghin tughav iti. Laion in kam, an kuam apir puvatigha, bizitam in donki gamizir puvati.

²⁹ Ezi akam inigha izir gumazir ghurir kam an kuam isa uan donki gati. Egha a inigha Betelin ghugha, an kuam bagha azia, a isa mozimın anefam.

³⁰ Egha akam inigha izir gumazir ghurim an kuam isa uan dagiar torimram anefa. Egha uan otariba ko azia kamaghın miġia ghaze, “O, en aveghbuam! O, en aveghbuam, noki!”

³¹ Me anefagha ġivagha, akam inigha izir gumazir ghurim kamaghın uan otaribav gei, “Ki aremeghti ia nan kuam isi Godın akam inigha izir gumazir kamın kuam itir mozimın boroghın na afagh.

³² Guizbangıra, Ikiavıra Itir God, akar an akam inigha izir gumazim mikemezibar amighti, da bar guizbangırama otivigham. Ikiavıra Itir God, Betelin itir ofa gamir dakozim gasiġhsigh, egh Samarian Distrighın itir nguibabar itir asebar zıaba feir dipeniba bar dagh asiġhasigham.”

Jeroboam arazir kuram gamua ghuavıra iti

³³ Jeroboam bizir kabar gari da otifi, ezi a uan arazir kuraba ataghıraghasa niġhnizir puvati. Bar puvati. An ofa damuamin danganir a uabi ingarizıbar ofa damuasa gumazir kinibav sıva ghuavıra iti. Gumazir manam ofa damuamin ingangarim bagha niġhnisi, Jeroboam puram anemiıseveghti, a ingaram.

³⁴ Jeroboam uan adarazi ko me arazir kurar kabagh amua, men arazir kurar kaba me gamima me osimtızim iti. Arazir kam bangın, Ikiavıra Itir God Jeroboamın adarazi bar me kuavareme.

14

Jeroboamın otarım arımarıam ini

¹ Dughıar kamın, Atrivim Jeroboamın otarım Ahiya arımarıam a ini.

² Ezi Jeroboam kamaghın uan amuımın miğia ghaze, “Ki kamaghın ifonge, ni igharagh kurkeghti, gumazamiziba suam, ni nan amuım puvati. Egh ni Silon mangi. Ni fo, Godın akam inigha izir gumazim Ahiya a nguıbar kamın iti. Gumazir kam na miğia ghaze, ki Israelian atrivimın otivam.

³ Ni 10plan bretiın rubuziba ko, bisketiın taba ko, hanin mınetaın inigh mangi a daningigh. Egh otarımın arımarıam gifofoghsi an azaragh. Eghti a ni mikımam.”

⁴ Ezi Jeroboamın amuım a mikemezi moghın ghua Silon nguıbamın Ahiyan dipenimın zui. Ahiya datırighın bar ghurigha damaziba okafi.

⁵ Jeroboamın amuım izavıra itima, Ikiavıra Itir God Ahiyan miğia ghaze, “Jeroboamın amuım ni bagh izi, uan otarımın arımarıam gifofoghsi nın azangsıghasa izi, a deragham ti. A ifar amizir igharazımın mın gan ni bagh izam.” Egha Ikiavıra Itir God, biziba bar dar gun Jeroboamın amuım mikımasa Ahiya mikeme.

⁶ Ezi Ahiya orazima, Jeroboamın amuımın darıba tiar akamın azenan tıngazima a kamaghın miğei, “Jeroboamın amuım ni aven izi. Ni tizim bagh amizir igharazımın mın uabi garıgha na gifarasa? Ki miğirıgiar mam iti, ki ni mikemeghti nın navim bar ni basemegham.

⁷ Ni uamategh Jeroboam bagh mangi, kamaghın Ikiavıra Itir Godın akamın a mikım, ‘Ki Ikiavıra

Itir God, Israelian God, ki kamaghin migei: Jeroboam, ki uan gumamaziba Israelia, men tongin ni amisevezi ni men atrivimin oto.

⁸ Ki Devitin adarazi da atrivir ingangarim adeghe, a isa ni ganingi. Ezi ni nan ingangarir gumazim Devit amizir arazir aghuibar gin zuir puvati. Devit nan Akar Gavgaviba bar adar gin ghua, uan navir averiamin aven na baghavira ikia, egha arazir nan damazimin derazibaram ami.

⁹ Ni arazir kuram gamua ghuavira ikia, faragha ikezir darazir arazir kuraba bar dagh afira. Ni ua bagha godin igharaziba ko marvir guar ni ainin amerezibar dar ingari. Egha akirim ragha na gasaragha aser kabar ziaba fe. Ezi ki nin arazir kaba bagha, bar nin aningaghe.

¹⁰ Bar guizbangira! Ki nin adarazigh asighasigham. Egh Jeroboam, Israelian aven nin gumaziba gin otivti, ki bar moghira me agivagham, gumazir igiaba ko aruaba sara. Ki bar me agivagham, mati gumazim buariba bar da suegha da makunizi tam ua itir puvati.

¹¹ Nin adarazir aven gumazitaba nguibar ekiamin arimighiregh men kuaba ikiti, afiaba dar amam. Eghti tarazi nguibar ekiamin azenan arimighireghti isaba men kuabar amam. Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.’”

¹² Egha Ahiya ua Jeroboamin amuim migia ghaze, “Ni uamategh uan nguibamin mangi. Ni nguibar ekiamin aven mangitimira nin otarim aremegham.

¹³ Eghti Israelia bar moghira an aziva anefam. A uabira Jeroboamin adarazir tongin, Ikiavira Itir God, Israelian God, an garima, an arazir aghuibagh ami. An kuamra gumaziba a isi mozim darigham. Eghti Jeroboamin adarazir gumazir igharaziba, puvatigham.

¹⁴ Eghti Ikiavira Itir God, gumazitam amiseveghti an atrivimin ikiam, egh atrivir kam Jeroboamin adarazi bar me agivagham. Bizir kam, datirighin ikegh mangivira ikiam.*

¹⁵ “Israelia, temer guarir aser amizim Aseran nedazim itiba dar ziaba fe, men arazir kam Ikiavira Itir God gamizi, a bar men aningaghe. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God, mizazim me gaseghti, me atiatigh akongam, mati aperiam uaghira ighurunim amozorozi a ivazvasi. Egh Ikiavira Itir God, nguazir aghuir a Israelian inazir afeziabagh aningizir kamın me batuegham. Egh Yufretisin Fanemin vongin tintinibar me agham-sigh me akunigham.

¹⁶ Jeroboam uabi arazir kurar kam gamigha, bar Israelia gekuizi me arazir kuram gami. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God Israelian arazir kurar kam ginighnigh, akirim ragh me gasaragham.”

¹⁷ Ezi Jeroboamin amuim akar kaba baregha dikavigha uamategha Tirsan nguibar ekiamin zui. A ghua uan dipenimin aven zuima, an otarim areme.

¹⁸ Ezi Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazim Ahiya mikemezi moghira, Israelia bar moghira otarimin azia, egha a isa mozim gati.

* **14:14:** Hibrun akam, deragha akar kamın mingarim abighizir puvati.

Jeroboam areme

19 Atrivim Jeroboam amizir araziba, da bar akinafarir mamın aven iti, akinafarir kam me kamaghın a dıbori, Israelian Atrivibar Eghaghaniba.† Akinafarir kamın, a uan apanibav soghezir eghaghaniba ko, a kantri gativagha amizir bizibar eghaghaniba, an aven iti.

20 Jeroboam 22plan azenibar atrivimın ikegha uan inazir afeziabar mın aremezi, me an kuam isa anefa. Ezi an otarim Nadap an danganim ingha atrivimın iti.

Rehoboam Judabar atrivimın iti (2 Eghaghaniba 11:5--12:16)

21 Solomonın otarim Rehoboam, a Judabar atrivimın iti. A 41plan azeniba ikia, egha atrivimın oto, egha 17plan azenibar atrivimın ike. A Jerusalemın aperagha iti, nguibar ekiar kam Ikiavıra Itir God, Israelian nguibar ekiar igharazibar tongın, ua bagha a ginaba, eghti danganir kamın Israelia bar Godın boroghın izıva an ziam fam. Rehoboamın amebam, an ziam Nama, a kantri Amonian amizim.

† **14:19:** En Godın Akinafarimın aven, akinafarir pumuning iti, me kamaghın aning dıbora ghaze, Israelia ko Judabar Atriviba 1 ko, Israelia ko Judabar Atriviba 2. Ezi uaghan akinafarir igharazir pumuning iti, me aning dıbora ghaze, Atrivibar Eghaghaniba 1 ko, Atrivibar Eghaghaniba 2. Ezi marazi kamaghın nıghnısi, bar fomıra akinafarir igharazimning uaghan ike, Kar, Israelian Atrivibar Eghaghaniba ko, Judan Atrivibar Eghaghaniba. Dughiar mabar, Godın Akinafarimın aven itir akinafariba, akinafarir igharazir kamningin akaba dar iti. Ezi datırighın akinafarir igharazir kamning, bar ovenge, ezi e uam adar ganam kogham.

²² Dughiar kamın Judabar gumazamiziba arazir kurar avırıba Ikiavıra Itir Godın damazımın dagh ami. Ezi arazir kurar me amizir kaba, Ikiavıra Itir Godın anıngagharım gamızı, a ghua bar ekefe. Men inazir afeziaba faragha arazir kurabagh ami, ezi Ikiavıra Itir Godın adarir datırighın Judabar itim, a bar ekevegha adarir fomıra men inazir afeziabar ikezim bar a gafıra.

²³ Judaba datırighın mıghsiaba ko temer ekiabar apebabar, dagıar guarir dıghorıba itıba ko temer guarir aser amizim Aseran nedazim itıba, isa danganır kabar da asava dar ziaba fe.

²⁴ Ezi arazir bar kurar mam oto. Gumazir maba, me asebar ziaba fer danganır kabar poroghamıba uarı isava akuir arazıbagh ami. Judan gumazamizıba, me gumazamizir fomıra nguazir kamın ikezıbar mın, arazir bar kurir kı aghuazıbagh ami. Gumazamizir fomıra ikezir kaba, Ikiavıra Itir God me batuegha, nguazir kam isa Israelia ganıngı.

²⁵ Ezi Rehoboam atrivimın itıma an namba 5ın azenım otozi, Isıpiyan Atrivim Sisak uan midorozir gumazıba ko ıza Jerusalem ko misosi.

²⁶ Egha me Jerusalemia misogha, me abınıgha Ikiavıra Itir Godın Dıpenim ko, atrivimın dıpenimın bizir bar aghuıba, me bar da ini. Egha uaghan Solomon midorozim bagha ingarıgha golin noghezir oraba, me bar ada inıgha Isipin ghue.

²⁷ Ezi gın Atrivim Rehoboam uan ingangarir gumazıbav kemezi, me bras inıgha uam orar igıabar

ingarigha brasin da noke. Ezi da Isipia okemezir orabar danganiba ini. Ezi Rehoboam da isa, ingangarir gumazir an dipenimin tiar akabagh eghuvibagh aningizi me dar suigha tiarakabar gari.

²⁸ Atrivim Ikiavira Itir Godin Dipenimin zuir dughiabar, a geghuvir gumazir kaba orar kaba inigh an aku mangam. Eghti atrivim uamategh uan dipenimin izeghti, me orar kaba inigh da itir dipenimin mangi dar arigham.

²⁹ Atrivim Rehoboam amizir arazir igharaziba, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Judabar Atrivibar Eghaghaniba.

³⁰ Rehoboam ko Jeroboam aning atrivimningin itir dughiamin, kantrin pumuning zurara uaning misosi.

³¹ Ezi gin Rehoboam uan inazir afeziabar min aremezima, me Devitin Nguibar Ekiamin an inazir afeziabar kuaba afir danganimin anefa. Ezi an otarim Abiya an danganim inigha atrivimin oto. Rehoboamin amebam an ziam Nama, a kantri Amonin amizim.

15

Abiya Judan atrivimin oto (2 Eghaghaniba 13:1--14:1)

¹ Nebatin otarim Jeroboam, Israelin atrivimin itima, an namba 18in azenimin, gumazir ziam Abiya, an ziar igharazim Abijam, a Judan atrivimin oto.

² A 3plan azenibar Jerusalem in atrivimin iti. Ezi an amebamin ziam Maka, Apsalom in guivim.

³ Abiya arazir kurar an afeziam amizibar mīraram ami. A uan inazim Devit amizi moghin, a bar uabi isa Ikiavira Itir God, an God ganidir puvatigha, a ko navir vamiran itir puvati.

⁴ Ezi Ikiavira Itir God Devit bangin, an otarir mam isa Abiya ganingi, an an danganim inigh Jerusalem in atrivim in ikiam. Eghti a Jerusalem damighti, a deraghvira iki gavgavigham.

⁵ Devit Ikiavira Itir God in damazim in arazir aghuibagh ami, egha zurara an Akar Gavgavibar gin zui. Dughiar bar vavira, Devit pazav Hitian gumazim Uria gami.

⁶ Abiya angamira itir dughiam in,* Rehoboam in midorozir gumaziba, ko Jeroboam in midorozir gumaziba, zurara uariv soghavira iti.

⁷ Atrivim Abiya amizir arazir igharaziba, da akinafarir me kamagh in diborim in aven iti, Judabar Atrivibar Eghaghaniba.

⁸ Abiya uan inazir afeziabar min aremezi, me Devit in Nguibar Ekiam in aven anefa, ezi an otarim Asa an danganim inigha atrivim in iti.

*Asa Judabar atrivim in oto
(2 Eghaghaniba 15:16--16:14)*

⁹ Jeroboam Israelian atrivim in itima, an azenir namba 20 in, Asa Judan atrivim in oto.

¹⁰ Asa 41 plan azenibar Jerusalem in atrivim in iti. An inaghamim Maka, an Apsalom in guivim.

15:4: 1 Atriviba 11:36 **15:5:** 2 Samuel 11:1-27 **15:6:** 2 Eghaghaniba 13:3-21 * **15:6:** Hibrun akinafarir bar ghuriba, danganir kam in, dar akaba ko uaghara garir puvati. Dar aviriba, ziar kam, Rehoboam dar iti, ezi vabara ziar kam, Abiya dar iti.

¹¹ Asa uan inazim Devitin min arazir aghuir Ikiavira Itir Godin damazimin derazibagh ami.

¹² Egha Asa asebar ziaba fer danganibar, gumazir poroghamiba uari bakia uari koma akuir arazim gamiba, a bar me batoke. Egha an inazir afeziaba dighoregha asezir asebar marvir guaba, a bar da batoke.

¹³ Egha uan inaghamim Maka, atrivir danganimin a batoke. Ikiavira Itir God bar aghuazir aser amizim Asera, Maka an nedazimin ingari, ezi atrivim an danganimin a batoke. Egha nedazir kurar kam okegha a inigha ghua Kidronin Fanemin danganir zarimin a gaborozi a isi.

¹⁴ Ezi asebar ziaba fer danganir bar pin itiba ikiavira iti. Asa dagh asighasighizir puvati. Egha dughiabar zurara Asan navir averiam Ikiavira Itir God baghavira iti.

¹⁵ Egha Asa, an afeziam Ikiavira Itir God bagha inabazir biziba ko a uabi inabaziba, kar silvaba ko gol ko itarir igharagha gariba, a da inigha Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghu.

¹⁶ Egha Asa ko Basa atrivimningin ikia, zurara uaning misogha mamaghira iti.

¹⁷ Basa dughiar mamın uan midorozir gumaziba inigha ghua Judaba ko misosi. Me Raman nguibar ekiam inigha, uam an divazimin ingarigha anevini, eghti gumazamiziba Judan mangigh izegh damuan kogham.

¹⁸ Ezi Atrivim Asa silva ko golin nar Ikiavira Itir Godin Dipenimin itiba ko atrivimin dipenimin itiba sara ini. Egha uan ingangarir gumazibagh aningi, eghti me da inigh nguibar ekiam

Damaskusin mangi Sirian Atrivim Benhadat daningam. Benhadat, a Taprimonin otarim, egha Hesionin igiavotarim. Asa kamaghin Benhadat mikimasa uan ingangarir gumazibav keme,

19 “Datirighin ga uaning ko akar dikirizir gavgavim damigh, egh namakar aghuimningin ikiam, mati nan afeziam ko nin afeziam amizi mokin. Ki ni bagha silva ko gol amadi. Eghti ni mangi Israelian Atrivim Basa ko amizir akar dikirizir gavgavir mam abikigh, eghti a uan midorozir gumaziba inigh mangi nan nguazim atakigh.”

20 Ezi Atrivim Benhadat, Atrivim Asan migirigiamin amamangatigha, uan midorozir gumazibar dapaniba amangizi, me ghua midorozir gumaziba inigha ghua, Israelian nguibar ekiaba konasa ghue. Me ghua nguibar ekiar kaba kora, Ijonin nguibar ekiam isava, Dan ko Abel Betmaka ini. Egha uaghan Galilin Dipar Akaremin boroghin itir nguazim isava, Naptalin anabamin nguazim bar moghiram a ini.

21 Ezi Atrivim Basa kamaghin akam baraki, Sirian midorozir gumaziba iza Israelia misosi, ezi a ingangarir Raman nguibar ekiamin amim ategha, ua ghua Tirsan nguibar ekiamin iti.

22 Ezi gin Atrivim Asa Raman nguibamin mangasa, Judan gumaziba bar moghira me bagha akam amada. Ezi me ghua, dagiaba ko temer kaba bar da ini, kar Atrivim Basa gavgavim divazim daningasa akuvazir biziba. Egha me da inigha zui, ezi Asa da isa, Mispan nguibam avinizir divazim ko Geban nguibar ekiam avinizir divazim gav-

gavim aning ganingi. Nguibar kamning, Benjaminin anabamin nguazimin iti.

²³ Atrivim Asa amizir arazir igharaziba, ko an gavgavir ekiaba, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Judabar Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, an Atrivim Asa nguibar ekiaba avinizir divaziba, gavgavim dagh aningizir ingangarir ekiaba ko ingangarir igharazir an amizibagh eghari. Ezi Asa ghurigha givazi, arimariar kurar mam an dagarimningin oto.

²⁴ Egha Asa uan inazir afeziabar min aremezi me an kuam inigha Devitin Nguibar Ekiamin, an inazir afeziaba koma anefa. Ezi an otarim Jehosafat, an danganim inigha atrivimin oto.

Nadap Israelian atrivimin iti

²⁵ Asa namba 2in azenimin Judabar atrivimin itima, Jeroboamin otarim Nadap, Israelian atrivimin oto. Egha an azenir pumuningra atrivimin ike.

²⁶ Egha Nadap uan afeziamin arazir kurabar gin ghua, Ikiavira Itir Godin damazimin uabi arazir kurabagh ami. Egha a uaghan Israelia getuima me uaghan arazir kurabagh ami.

²⁷ Ezi Isakarın anabamin gumazim Ahiya, an otarim Basa, a Nadapın misueghti an aremeghasa tuaviba buri. Ezi Nadap uan midorozir gumaziba ko ghua Filistiaba ko misogha, Gibetonin nguibar ekiam ekiaruzir dughiamin, Basa, Nadap batogha a misoghezi an areme.

²⁸ Ezi Asa uabi Israelian atrivimin iti. Asa Judan atrivimin itima, an namba 3in azenimin, bizir kam oto.

²⁹ Ezi Basa zuamira Jeroboamin adarazi bar me misuaghariki. A men tav ataghizi a itir puvati. Bar puvati. Ezi arazir kamin, akar Ikiavira Itir God uan ingangarir gumazimin akamin aven mikemezim, a guizin oto. Akam inigha izir gumazim Ahiya, a Silon nguibamin gumazim.

³⁰ Jeroboamin adarazir batozir bizimin mingarim kamakin, Jeroboam faragha uabi arazir kuram Ikiavira Itir God, Israelian Godin damazimin a gami, egha a uaghan Israelia getuima, me arazir kuram gami. Jeroboamin arazir kurar kaba Ikiavira Itir God gamima, a bar aningaghe, kamaghin amizi a Jeroboamin adarazigh asighasiki.

³¹ Atrivim Nadapin arazir igharaziba, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba.

Basa Israelian atrivimin oto

³²⁻³³ Asa namba 3in azenimin Judan atrivimin itima, Ahiyan otarim Basa, Israelian atrivimin oto. Egha a 24plan azenibar Tirsan nguibar ekiamin atrivimin ike. Dughiar Asa ko, Basa atrivimningin itim, aning uaning misoghavira iti.

³⁴ Egha Basa uan afeziam Jeroboamin min, Ikiavira Itir Godin damazimin arazir kurabagh ami. Egha a uaghan Israelia gekuizi, me arazir kurabagh ami.

16

¹ Ezi Ikiavira Itir God, akam Basa daningasa, akam inigha izir gumazim Jehu mikeme, a Hananin otarim. Ikiavira Itir God ghaze,

² “Basa, ni deraghvıram oragh. Ni faragha gumazir kınım, ezi ki ni gamizi ni atrivimın otogha, nan gumamaziziba Israelia gativagha men gari. Egha ni Jeroboamın mın arazir kurabagh amua, gumamazizibagh etuima, me arazir kurabagh ami. Ezi men arazir kuraba na gamima, ki men anıngaghe.

³ Kamaghın amizi, ki Nebatın otarım Jeroboamın adarazi gasıghasıghizi moghın, ki ni ko nın adarasi, bar ia gasıghasıgham.

⁴ Nın adarazir aven gumazitaba, nguıbar ekiamın arımıghiregh men kuaba ikiti, afiaba dar amam. Eghtı tarazi nguıbar ekiamın azenan arımıghireghti, isaba men kuabar amam. Ki Ikiavıra Itir God, ki mikemegha gıfa.”

⁵ Atrivim Basa amizir arazir ıgharaziba, ko an gavgavir ekiaba bar, da akınafarir me kamaghın dıborımın aven iti, Israelian Atrivıbar Eghaghanıba.

⁶ Ezi Basa uan inazir afeziabar mın aremezi, me Tirsan anefa. Ezi an otarım Ela an danganım inıgha atrivimın oto.

⁷ Atrivim Basa Ikiavıra Itir Godın damazımın arazir kurabagh ami, mati Atrivim Jeroboam fomıram amizi moghın, ezi an arazir kurar kaba Ikiavıra Itir God gamima an anıngaghe. Basa uaghan Jeroboamın adarazi bar me mısuaghariki. Ezi Ikiavıra Itir God, Basa ko an adarazıgh asıghasıghasa akam isa akam inıgha ızir gumazım Jehu ganıngi. Jeroboamın adarazi kuavaremezi moghın Basan adarazi uaghan kuavaremegham.

Ela Israelian atrivimın oto

⁸ Atrivim Asa namba 26in azenimin, Judan atrivimin itima, Basan otarim Ela, Israelin atrivimin oto. Egha a Tirsan nguibar ekiamin azenir pumuningra atrivimin ike.

⁹ Ezi Elan ingangarir gumazir mam, Simri, a Elan karisin mabar garir gumazibar dapanim, a Ela misueghti an aremeghasa tuaviba buri. Dughiar mam, Ela a Tirsan nguibar ekiamin ikia, Arsan dipenimin dipar onganiba apava onгани. Arsa, an atrivimin dipenimin garir gumazim.

¹⁰ Ezi Simri dipenimin aven ghugha, Ela misoghezi an areme, ezi an an danganim inigha atrivimin oto. Asa Judan atrivimin itima, an namba 27in azenimin arazir kam oto.

¹¹ Simri atrivimin otozi dughiamin, a zuamira Basan adarazir gumaziba, bar me misuaghariki. Egha uaghan an anababa ko namakaba bar me misuaghariki. A tav ataghizi a itir puvati.

¹² Kamaghin amizi Simri, Basan adarazi bar me agifa. Arazir kamın, Ikiavira Itir God, uan akam isa akam inigha izir gumazim Jehu ganingizim, a guizin oto.

¹³ Basa uan otarim Ela ko, Ikiavira Itir God, a Israelian God, an damazimin arazir kuram gamua asebar ziaba fe. Egha Israelia gekuizi, me uaghan arazir kurabagh ami. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God aningaghegha, bar Basan adarazigh asighasiki.

¹⁴ Atrivim Ela amizir arazir igharaziba bar, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba.

Simri Israelian atrivimin oto

15 Atrivim Asa namba 27in azenimin, Judan atrivimin itima, Simri Israelian atrivimin oto. Egha a Tirsan nguibar ekiam 7plan aruebar atrivimin ike. Dughiar kamın Israelian midorozir gumaziba kantri Filistian, Gibetonın nguibar ekiam iniasa anekiarugha me ko misosi.

16 Me misogha ghua kamaghın oraki, Simri arazir bar kuram gamigha atrivim misoghezi an areme. Ezi aruer kamra, midorozir gumaziba uan gumazir dapanim, an ziam Omri, me anemisevezi a Israelian atrivimin oto.

17 Ezi Omri uan midorozir gumaziba ko Gibeton ategha ghua, Tirsan iniasa an ekiarugha misosi.

18 Ezi Simri Tirsan nguibar ekiamın garima, Omrin midorozir gumaziba an adarazi abiragha, nguibar ekiam isi, ezi a ghua atrivim iti naghın, dipenir gavgavir mamın aven ghu. Egha an avim gaborogha atrivimin dipenibagh aboi. Egha a uabi avir kamın aven areme.

19 Bizir Simri batozimın mingarim kamakin: Jeroboam faragha uabi arazir kuram Ikiavira Itir God, Israelian Godın damazimın a gami, egha a uaghan Israelia getuima, me arazir kuram gami. Ezi Simri, Jeroboamın arazibar gin ghua, arazir kuram gamigha, an ivezir kurar kam ini.

20 Atrivim Simri amizir arazir igharaziba bar, da akınafarir me kamaghın diborimın aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. Akınafarir kam, a Atrivim Ela abirazir eghaghanim, uaghan an aven iti.

Omri Israelian atrivimin oto

21 Atrivim Simri aremezi, Israelian ikizim bigha, ikizir pumuningın oto. Israelian gumazamizir

maba, Ginatin otarim Tipni amisevegti, an atrivimin ikiasava ami, ezi igharaziba Omri baka.

²² Egha gin Omrin adarazi Tipnin adarazi abira. Ezi Tipni aremezi, Omri atrivimin oto.

²³ Atrivim Asa namba 31in azenimin, Judan atrivimin itima, Omri Israelian atrivimin otogha 12plan azenibar atrivimin ike. An 6plan azenir faragha zuibar, a Tirsan nguibar ekiamin ike.

²⁴ Egha gin Omri mighsiar muziarim itir nguazir mam givese. Egha mighsiar kamın divazir gav-gavim avinizir nguibar ekir mamın ingari. Gu-mazir an a da nguazir kam givezirim, an ziam Semer, Omri 60,000 silva isa Semer ganingi. Egha Omri gumazim Semer ginighnigha ziar kam nguibar ekiam ganingi, Samaria.

²⁵ Egha Omri arazir kurar avirim Ikiavira Itir Godin damazimin dagh ami. An arazir kuraba bar ekevegha atrivir, faragha ikezibar arazir kurabagh afira.

²⁶ Omri, a Nebatin otarim Jeroboamin arazir kurabar gin ghua, Ikiavira Itir Godin damazimin uabi arazir kurabagh amua, uaghan Israelia getuima me arazir kurabagh ami, ezi me aseba fer arazim, Ikiavira Itir God, Israelin God gamizi, a puvira men atari.

²⁷ Atrivim Omri amizir arazir igharaziba bar, da akinafarir me kamaghın diborimin aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, a Omrin ingangarir gavgavibagh eghari.

²⁸ Ezi Omri uan inazir afeziabar min aremezi, me Samarian nguibar ekiamin mozimin an efa.

Ezi an otarim Ahap, an danganim inigha atrivimın oto.

Ahap Israelian atrivimın oto

²⁹ Atrivim Asa namba 38ın azenimın, Judan atrivimın itima, Omrin otarim Ahap Israelian atrivimın oto. Egha a 22plan azenibar Samarian nguibar ekiamın ike.

³⁰ Egha Ahap arazir kurar avırım Ikiavıra Itir Godın damazimın dagh ami. An arazir kuraba bar ekeveggha atrivir faragha ikezibar arazir kurabagh afira.

³¹ A Jeroboamın mın arazir kurabagh amua, egha ghaze, pura bizim. Egha a Saidonian nguibamın Atrivim Etbalın guivim Jesebelın iti. Egha Saidonian asem Balın ziam fe.

³² Egha Ahap asem Bal bagha Samarian dipenir mamın ingarigha, ofa gamir dakozir mam dipenir kamın aven an ingari.

³³ Egha a datirighın aser amizim Aseran marvir guamın ingarigha, an ziam fe. An arazir kam, Ikiavıra Itir God, Israelian God, gamizi, a bar an aningaghe. An arazir kuraba bar ekeveggha, atrivir faragha ikezibar arazir kurabagh afira.

³⁴ Dughiar Ahap atrivimın itimın, Betelin nguibar ekiamın gumazim Hiel, a ua Jerikon nguibar ekiamın ingari. Hiel nguibar ekiamın avınamin divazir mıngarim bagha dagiar ekiaba arızima, an otarir ivariam Abiram areme. Egha a nguibam avınizir divazimın tiar akar ekiabar ingarima, an otarir abuananam Segup areme. Bizir kam Hiel bato, mati akar Ikiavıra Itir God

bar fomira Nunin otarim Josua mikemezimin min oto.*

Akam inigha izir gumazim Elaijan eghaghanim

17

(Sapta 17--21)

Elaija ghaze, Israelin kantri, amoziba puvatigham

¹ Akam inigha izir gumazir mam, Elaija, a Gileatin Distrighin itir nguibar ekiam Tisben gumazim. Dughiar mamın, a iza Atrivim Ahap batogha kamaghın a miġia ghaze, “Ki Godin ingangarir gumazim. Ikiavira Itir God, Israelian Godin bar zurara itim, ki an ziamın, guizbangira ni miġei: Amoziba ko dimagarimin ghuariamin dipaba azenir tabar nguazim giran kogham. Egh kamaghira iki mangiti azenir taba givagham. Egh kamaghira iki mangiti, ki mikemeghti, amozim ua izam.”

² Ezi Ikiavira Itir God kamaghın Elaija miġei,

³ “Ni danganir kam ategh, Jordanin Fanemin aruem anadi naghın mangi, Keritin Daghurimin boroghın uabi modogh iki.

⁴ Egh ni daghurir kamın dipabar ami. Ki kuarazir kotkotbav kemegha gifa, eghti me ni bagh dagheba inigh izam.”

⁵ Ezi Elaija Ikiavira Itir Godin akamin gin ghua, Jordanin Fanemin aruem anadi naghın Keritin Daghurimin boroghın iti.

* **16:34:** Ni Josua 6:26in gan. **17:1:** Luk 4:25; Jems 5:17

⁶ A dıpar kam apa itima, kuarazir kotkotba mızarazıba ko guaratızıbar, a bagha bretba ko asızıba isa izi, ezi a dapi.

⁷ Ezi dughiar mabar kantri İsrailın amozıba puvati, ezi daghurir dıpar kam uaghan dake.

Elaija, amizim uan otarim ko aningın akura

⁸ Keritin Daghurim dakegha gıvazi, İkiavıra Itir God kamaghın Elaija mıgei,

⁹ “Ni dikavigh Saidonın nguıbar ekiamın boroghın itir nguıbar mam Sarefatın mangi, egh kagh daperagh iki. Ni oragh, nguıbar kamın, amızir mam iti, an pam areme. Ki, dagheba ni daningıva egh nın gan nın akurvaghasa, ki amızir kam amısevegha a mikeme.”

¹⁰ Ezi Elaija dikavigha Sarefatın nguıbamın ghu. A ghua nguıbar kamın divazımın tiar akamın otogha garima, amızir pam aremezir mam dazıbagh eghufi. Ezi an amızımın diagha an azaragha ghaze, “Ga uaning, ki dipatam amasa. Ni na bagh dipatam minemin a tuigh a inigh izi.”

¹¹ Ezi amızim Elaijan akam baregha dipam ini-asa zuıma, a uam an diagha ghaze, “Noki, ni na bagh bretın otevitam sara inigh izi.”

¹² Ezi amızim a ikaragha ghaze, “İkiavıra Itir God, nın Godın ikia mamaghıra itim, a nan gari. An ziamın, ki guızbangıra mıgei, ki bretba puvati. Plauan bar muziarımra, a nguazir minemin iti, ezi olivin borer muziarım, uan mısevımın iti. Ki datırighın plauan muziarım tuasa dazıba akumakui, egh da inigh uan dipenımın mangıgh a tuam. Ki uan otarım ko, ga aneramegh gıvaghti,

dagheba ua puvatigham. Mar ga ovengsivira mizuum ikiam.”

¹³ Ezi Elaija a migia ghaze, “Ni mamaghin nighnigh atiatingan marki. Ni uan dipenimin mangi, ni mikemezi moghira damu. Egh, ni faragh plauan muziarir tam ko borem inigh egh bretin muziarim tuagh a inigh izi na daningigh, egh ni gin uan otarim ko gua uaning bagh damu.

¹⁴ Guizbangira, Ikiavira Itir God, a Israelian God, a kamaghin migia ghaze: Nin plauan muziarim ko borer muziarim ikivira ikiti, Ikiavira Itir God uam amozim amadaghti a ua nguazim gizam.”

¹⁵ Ezi a dipenimin ghugha Elaija a mikemezi moghiram ami. Egha amizir odiarir kam uan adarazi ko Elaija, me dughiabar damamin dagheba zurara izivagha mamaghira iti.

¹⁶ Ikiavira Itir God, akam Elaija ganingizi, a mikemezi moghin, an plauan minem ko borer misevimin itim givazir puvati.

¹⁷ Dughiar maba givazi, dipenir kamin ghuanizimin otarim arei. An arimariam ghua bar ekevezima an areme.

¹⁸ Ezi amizim Elaija migia ghaze, “Ni Godin ingangarir gumazim, ni manmaghsua arazir kamin na gami? Ni ti kagh izegha nan arazir kuraba isa Godin damazim gati, ezi bizir kam bangin nan otarim areme.”

¹⁹ Ezi Elaija a ikaragha ghaze, “Ni otarim inigh izi na daningigh.” Egha Elaija otarimin kuam amebamin dafarimningin a inigha, a firagha dipenimin pin itir ghuriamin ghuavanabogha uan dakozimin aneti.

²⁰ Egha a pamten Ikiavira Itir Godin diagha ghaze, “O Ikiavira Itir God, ni nan God. Amizir odiarir kam uan dipenim nan taghizi, ki a ko iti. Ezi ni manmaghsua osimtizir ekiar kam amizir kam gatigha, an otarim gamizi, an areme?”

²¹ Egha Elaija dughiar 3plan uabi aminegha otarim gisin irighav ikia, kamaghin Godin dia a migia ghaze, “O Ikiavira Itir God, ni nan God, ni otarir kam damighti, a ua dikavigh angamira iki.”

²² Ezi Ikiavira Itir God, Elaijan dimdiam baregha otarim gamizi a ua dikavigha angamira iti.

²³ Ezi Elaija akui naghin pin, otarim fegha a firagha izaghira an amebam ganiga, kamaghin an amebam migei, “Ni gan. Nin otarim ua dikavigha angamira iti.”

²⁴ Ezi amebam a ikaragha ghaze, “Bar guizbangira, ki datirighin fo, ni Godin ingangarir gumazim. Ezi Ikiavira Itir Godin akar nin akatorimin otiviba, da bar guizbangira.”

18

Elaija ko asem Balin akam inigha izir gumaziba

¹ Aruem dughiar ruarimin iti, ezi an dughiar namba 3in azenimin, Ikiavira Itir God kamaghin Elaija migei, “Ni mangi Atrivim Ahapin ganigh, eghti ki uam amozim amadaghti a izam.”

² Ezi Elaija dikavigha Ahap bagha ghu. Dughiar kamın, Samariaba dagheba bar puvati.

³ Atrivim Ahap, faragha uabin ganasa Obadia bagh akam amada. Obadia a gumazir atrivimin

dipenimin garim. Obadia Ikiavira Itir Godin ziam fa bar an apengan iti.

⁴ Dughiar Atrivir Amizim Jesebel Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazibav sozi me ariagherimin, Obadia akam inigha izir gumazir 100pla inigha, me isa dagiar torir ekiabar me monge. A 50pla isa torir mamın me muegha, egha 50pla isa torir mamın me monge. Egha a dagheba ko dipaba me ganiga men gara iti.

⁵ Ezi Obadia Ahap bagha izezi, Ahap kamaghın a migei, “Ga kantrin danganiba bar dar mangıva, tintinibar danganir mozir dipaba faragha ikeziba ko, daghurir muziarir dipaba faragha ikeziba bar adar mangam. Egh ga ti danganir kamın dadaba buriam, eghti hoziaba ko donkiba dar amam. Dadaba ikiti, en hoziaba ko donkiba arımighiran kogham.”

⁶ Egha aning kantrin aven danganiba amisefe, Ahap tamın mangı dadaba buriti, Obadia tamın mangı dadaba buriam. Egha aning ghu.

⁷ Obadia zuima, Elaija iza tuavimın a bato. Ezi Obadia an ganigha fogha, uan guam isa nguazim gatigha Elaijan ziam fe. Egha a kamaghın an azara, “Elaija, nan gumazir ekiam, kar nırara?”

⁸ Ezi Elaija kamaghın an akam ikaragha ghaze, “Are, ki Elaija. Ni ua mangı Atrivim Ahap kamaghın a mikim suam, Elaija izegha gıfa.”

⁹ Ezi Obadia kamaghın an azara, “Gumazir ekiam, ki bar arazir kurar manam gamizi, Atrivim Ahap na misueghti ki aremeghasa ni ifonge?”

¹⁰ Ikiavira Itir God, nin Godin zurara itimin ziamın, ki bar guizbangıra migei, atrivim ua nin ganasa bar ifongegha, nguazir kamın danganiba

bar ni buria ni bagha gari.* Eghti kantrin tamin gumazir dapanitam kamagh mikim suam, ni an kantrin itir puvati, egha Ahap akar gavgavimin gumazir dapanibav gia ghaze, ni itir puvati. Eghti Ahap kamaghin guizbangira darigh mikim suam, ni itir puvati.

¹¹ Ezi datirighin ni ifueghti, ki mangi atrivim mikim suam, Elaija ua izegha gifa. Ki kamaghin damuan bar aghua.

¹² Ki ni ateghti, Ikiavira Itir Godin Duam ti ni inigh danganir ki fozir puvatizimin mangan maraghe. Eghti Atrivim Ahap izi ni buri nin apighan kogh, nan atar na misueghti ki aremegham. Ni na amangan marki. Markiam. Guizbangira, ki igiamra ikia zurara Ikiavira Itir Godin apengan ikia, an ziam fa iza datirikin. Kamaghin amizi, ni nan apangkufigh.

¹³ Egha Jesebel Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazibav soghezi me ariaghirir dughiamin, ki 100plan akam inigha izir gumaziba dagiar torir ekiabar me monge. Ki 50pla mozir igharazimin me mongegha, 50pla mozir igharazimin me monge. Egha ki dagheba ko dipaba me ganiga men gara iti. Ni ti ingangarir aghuir ki amizir kam gifos, o?

¹⁴ Ezi datirighin ni kamaghin ifonge, ki mangi atrivim mikim suam, Elaija ua izegha gifa. Egh ki ni mikemezi moghin damighti, atrivim gin izi nin apighan kogh na misueghti ki aremegham.”

* **18:10:** Aruer ekiamin dughiam otozi, kantrin biziba bar ikufi. Kamaghin, Atrivim Ahap, Elaija buri. A kamaghin ifongegha ghaze, Elaija mikimti, amozim ua izam. (Ni 1 Atriviba 17:1in gan.)

15 Ezi Elaija a ikaragha ghaze, “Ni atiatingan marki. Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin ingangarir gumazim, a zurara ikia mamaghira itim. Ezi an ziamin ki ghaze, bar guizbangira, Ahap aruer kamın nan ganam.”

16 Ezi Obadia ghua, Atrivim Ahap bativasa ghua a batogha, kamaghin a migei, “Elaija ua izegha gifa.” Ezi Ahap dikavigha Elaija bativasa zui.

17 Egha Ahap an garavira a migia ghaze, “Datirighin, ki nin apigha gifa. Nin osimtizim bangin, Israelia osimtizir ekiam ini.”

18 Ezi Elaija kamaghin Ahapin akam ikaragha ghaze, “Ni ifari. Ia Ikiavira Itir Godin Akar Gavgaviba batoke, egha aser Balbar ziaba fe. Kamaghin amizi, kar nin afeziamin adarazi ko ian osimtizim. Nan osimtizim puvati.

19 Ni datirighin Israelian gumazamiziba bagh akam amadaghti, me izi Karmelin Mighsiamin na bativam. Egh ni uaghan asem Balin akam inigha izir gumazir 450pla, ko aser amizim Aseran akam inigha izir gumazir 400pla inigh izi. Kar Atrivir Amizim Jesebel akuaghampir akam inigha izir gumaziba.”

20 Ezi Ahap Israelian gumazamiziba ko akam inigha izir gumazir ifavariba bar moghira men diazi, me ghua Karmelin Mighsiamin uari akufa.

21 Ezi Elaija ghua gumazamizibar boroghin tughav ikia, kamaghin migei, “Ia gumazamizir nighnizir pumuning itiba, ia manadzoghin nighnizir vamira ikiam? Egh Ikiavira Itir God, a guizbangira God, ia anarira an ziam fam. Eghti

Bal a guizbangira God, ia anarira an ziam fam.” Ezi gumamaziba tong akatam ikarazir puvati. Bar puvati.

²² Ezi Elaija me migia ghaze, “Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazitam ua itir puvati. Ki uabira iti. Ezi asem Balin akam inigha izir gumazir 450pla iti.

²³ Ia bulmakaun apurir igiar pumuning inigh na bagh izi. Eghti Balin akam inigha izir gumaziba uari bagh bulmakaun kamningin tam inigh. Egh a misuegh an aghoregh ofa damusi, a isi ofa gamir dakozimin dazibagh isin anetigh. Egh avim a darighan marki. Eghti ki uaghan bulmakaun igharazim inigh ofa damuamin arazimin a damuam. Egh ki uaghan avim a datighan kogham.

²⁴ Eghti ia uan asem Bal ko mikim an dim, eghti ki Ikiavira Itir God ko mikim an dimam. Eghti godin manam en azangsizim baregh avim amadaghti, a izighiri ofan kamın isighti, e bar fogh suam, a guizbangira God.”

Ezi gumamaziba akar kam baregha dia ghaze, “Bar dera! E mamaghira damuam.”

²⁵ Ezi Elaija kamaghin Balin akam inigha izir gumazibav gia ghaze, “Ia aviraseme, kamaghin amizi ia faragh mangi, uan bulmakau amisevegh a misuegh aneghoregh, a isi ofa gamir dakozim darigh. Egh avim arighan marki. Egh ia uan asem ko mikim an diaghti an avim amadaghti, a izighiri ofan kamın isi.”

²⁶ Ezi asem balin akam inigha izir gumaziba, bulmakaun gumazamiziba inigha izezir kamningin mam ini. Egha ofa damuasa bizibar kiri. Egha me mizaraghara asem Bal ko migia, an dia ghua aruer arizimin tu. Me kamaghin dia migia ghaze, “Bal, ni en dimdiam baraghosa e ifonge.” Ezi me dia migeir migirigiar bar ikarvaziba pu. Bar puvati. Me onger akaba banga, igha uari akura ofa gamir dakozir gumaziba ingarizir kam gighuagha ru.

²⁷ Egha aruer arizimin Elaija kamaghin me dipova ghaze, “Ia amirvaghan marki. Kar ti godra. Ia tong mighigh a ko ua mikim. A ti bizitam ginighnigha iti, o a ti daviasa ghu, egha ian dimdiam baraghizir puvati. A bizir igharazibagh amuama, o a ti nguibar igharazitam in ghughama. O, a ti akuama, kamaghin amizi ia a gaghuragh.”

²⁸ Ezi akam inigha izir gumaziba pamtemin dia, egha afuaba ko midorozir sababa inigha uan asem in ziam fer arazibar gin ghua, uari uan namnaba aghori. Ezi ghuziba men namnabar emira izaghiri.

²⁹ Me mati gumazir onganibar min dia ghuavira itima, guaratizimin ofa damuamin dughiam oto. Ezi men dimdiar ararebar ikarvaziba puvati, ezi bizitam bar otozir puvati. Bar puvati.

³⁰ Ezi datirighin Elaija kamaghin gumazamizibav gei, “Ia nan boroghira izi.” Ezi me bar iza uari akuvagha an ekiaru. Ezi Elaija uam Ikiavira Itir Godin ofa gamir dakozim akiri, gumaziba fomiram a gasighasiki.

³¹ A ofa gamir dakozimin ingarasa 12plan

dag̃iaba ini. Dag̃iar kaba, dar dibobonim, men inazir afeziam Jekop̃in otarir 12plan otivizir ababanim gami. Fomira Ikiavira Itir God kamaghin Jekop̃ mikeme, “Gumamaziziba ziar kam Israel ni darigham.”

³² Egha Elaija dag̃iar kaba inigha Ikiavira Itir God bagha ofa damuamin dakozimin ingari. An ofa gamir dakozimin ingarigha givagha, egha afemozir mam gikua dakozim gighui. Afemozir kam, me 14 litan dipam a gingeghti a izivagham.†

³³ Egha Elaija daziba inigha ofa gamir dakozim gatigha, bulmakaun tuziba aghoregha da isa dazibagh isin ariki.

³⁴ Egha a kamaghin gumamazizibav gei, “Ia 4plan miner dipar izeveziba inigh izi ofan asizir tuziba ko dazibagh isin dagh ingegh.” Me amigha givazi, a me mikemezi me uam ami. Ezi me uam amigha givazi, a ua me mikemezi me uam ami. Ezi me kamaghin ami.

³⁵ Ezi dipam ofa gamir dakozimin miriamin emira uaghira afemozir kam gizifa.

³⁶ Egha bar guaratizimin, ofa damuamin dughi-amra, akam inigha izir gumazim Elaija ofa gamir dakozim boroghin ghugha kamaghin God ko migei, “O Ikiavira Itir God, ni Abraham ko Aisak ko Israelin God, ki kamaghin ifonge, ni datirighin gumamaziziba kamaghin men akagh, ni uabira Israelian God. Egh ni uaghan kamaghin men akagh suam, ki nin ingangarir gumazim, egha nin akamra gin ghua bizir kaba bar dagh ami.

† **18:32:** Hibrun akam deragha akar kam̃in mingarim abighizir puvati. **18:36:** Diboboniba 16:28

37 O Ikiavira Itir God, ni nan dimdiam baregh, egh ki nin azarazi moghin damu, eghti gumazamizir kaba fogh suam, nirara guizbangira Ikiavira Itir God, egh ni men navir averiabar amighti, me ua ni bagh izi.”

38 Ezi Ikiavira Itir God avim amadazi, a iza ghira ofan bar isia mighirir kam bar an isia, daziba ko ofa gamir dakozimin dagiaba, ko nguazir minemeniar an miriamin itim sara isi. Ezi afemozimin itir dipam uaghan bar dake.

39 Ezi gumazamiziba kamaghin ganigha, uari isa nguazimin uari akunigha kamaghin dia migei, “Ikiavira Itir God, a uabira guizbangira God! Ikiavira Itir God, a uabira guizbangira God!”

40 Ezi gin Elaija kamaghin me migei, “Ia dikavigh Balin akam inigha izir gumaziba bar moghira men suikigh. Ia men tav ateghti an arimangan marki!” Ezi me akam inigha izir gumazir ifavarir kabar suighizi, Elaija me inigha Kisonin Daghurimin miriamin uaghirigha me misoghezi, me ariaghire.

Amozim ua Israelin kantri gizi

41 Me danganir kamin ikiavira ikiava, Elaija kamaghin Ahap migei, “Ni zuamira mangi egh dami. Ki amozir ekiam barazi, a iza nidi.”

42 Ezi Ahap ghuava api. Ezi Elaija uan ingangarir gumazim ko Karmelin Mighsiar orazimin ghuavanabo. Egha Elaija uan guam aviragha uan tevimmingin tizim gati.

43 Egha kamaghin uan ingangarir gumazim migei, “Ni munagh mangi ongarimin gan.”

Ezi ingangarir gumazim ghua ganigha ua izegha ghaze, “Ki bizitamın ganizir puvatı.”

Ezi Elaija ingangarir gumazim uam a miġei, “Ni mangi ua ganigh.” Ezi ingangarir gumazim kamaghırama ami. Ezi Elaija 7plan dughıabar miġiriġiar kamram ami.

⁴⁴ Egha namba 7ın dughıamın ingangarir gumazim ua iza kamaghın miġei, “Ki ghuariar muziarir mamın garıma, an ongarım gısın oto. A suvıgha gumazımın dafarımın mın gari.”

Ezi Elaija uan ingangarir gumazim miġei, “Ni zuamıra Atrivim Ahap bagh mangi a mikemeghti, a uan karis inıgh zuamıra magırıgh. Amozim an tuavim apırıgham.”

⁴⁵ Ezi ghuariar pızıba zuamıra otivıgha overiam bar anevara. Ezi aminim dikavizi amozir ekiam suaghiri. Ezi Ahap uan karısın ghuana bogha, Jesrılın zuir tuavımın zui.

⁴⁶ Ezi İkiavıra İtir Godın gavgavım Elaijan ize. Ezi Elaija pamtemın uan inim ikegha Ahapın karısın faraghavıra ivegha zui. A kamaghıra ive-mara ghua aning Jesrılın oto.

19

Elaija ara Sainain Miġhsiamın ghua

¹ Atrivim Ahap Jesrılın otogha ġıvagha, Elaija amizir bizıba bar dar gun uan amuir Atrivir Amizim Jesebel mikeme. Egha uaghan Elaija asem Balın akam inıgha izir gumazıbav soghezi me ariaghırezıbar miġiriġiamın gun a miġei.

² Ezi Jesebel Elaija bagha akam amaga ghaze, “Ni asem Balın akam inıgha izir gumazıbav soghezi

me aremezi moghin, ki ni misueghti ni aremegham. Ni gurumzaraghan dughiar kamra, ni aremegham. Ki kamaghin damighan koghti, aseba narara misueghti ki aremegham.”

³ Elaija kamaghin oregha, atiatigha uabi inigha arav ghu. A uan ingangarir gumazim inigha aning ghua, kantri Judan itir nguibam Berseban oto. Egha Elaija uan ingangarir gumazim nguibar kamin anetaki.

⁴ Egha Elaija uabira gumazamiziba puvatizir danganimin aruer vamiran an zui. A ghua temer muziarir mam batogha, an povimin aperagha aremeghasa God ko migei. Egha ghaze, “O Ikiavira Itir God, osimtizir na bativir kaba da kamaghira tugh, ni na inighti ki ovegh mangam. Ki gumazir aghuim puvati, nan ovaviba ovengezi moghin, ki ovengam. Kamaghin ni datirighin na ateghti ki aremeka.”

⁵ A God ko mikemegha givagha, temer kamin povimin irighava akui.

Ezi enselin mam zuamiram otogha, an suiragha a migia ghaze, “Ni osegh dikavigh dami.”

⁶ Ezi Elaija osegha uan dapanvirin gari dagiabar tuezir bretin baravim ko dipar misevimin itim, aning iti. Ezi an apava dipam amegha, uamategha mitogha akui.

⁷ Ezi Ikiavira Itir Godin ensel ua iza an suiragha a migia ghaze, “Ni dikavigh dami. Ni dameghan koghiva, tuavir ruarimin mangiva avegham.”

⁸ Ezi Elaija dikavigha uam apa egha dipam api. Ezi dagher kaba gavgavim a ganingizi, a 40plan

arueba ko 40plan dimagaribar arua ghua, Godin mighsiam Horep o Sainain oto.

⁹ Ezi aminim pirizi, Elaija ghua dagiar torir mamın aven ghugha akui. Elaija torir kamın aven ikiavıra itima, Ikiavıra Itir God a batogha an azara, “Elaija, ni tizim gamua kagh iti?”

¹⁰ Ezi an a ikaragha ghaze, “Ikiavıra Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki zurara nin ziamra fasa gavgafi. Ni fo, Israelia nin Akar Dikirizir Gavgavim abigha, nin ofa gamir dakoziba akaragharigha, nin akam inigha izir gumaziba, me midorozir sabamin bar me misoghezi me ariaghire. Ezi ki uabıra iti, ezi me uaghan na misueghti ki aremeghasa.”

¹¹ Ezi Ikiavıra Itir God a migia ghaze, “Ki Ikiavıra Itir God, ki mighsiamın boroghıra izi mangam, kamaghın amizi, ni azenan mangıva mighsiamın pin nan damazimın tugh.” Ezi Elaija garima, Ame! Ikiavıra Itir God iza zui! Ezi aminir bar gavgavir mam, iva iza Ikiavıra Itir Godin guamin mighsiaba ko dagıaba abiagharısi. Ezi Ikiavıra Itir God aminir kamın aven itir puvati. Aminim iva iza ghugha gıvazi, mikimkızim oto. Ezi Ikiavıra Itir God, mikimkızir kamın aven itir puvati.

¹² Ezi mikimkızimın gın, avim oto. Ezi Ikiavıra Itir God, avir kamın aven itir puvati. Ezi avimın gın, Elaija orazi, tiarir muziarir mam matı gumazim sighsirir akabav gei.

¹³ Ezi Elaija a baregha, korotiar ruarimın uan guam avaragha, azenan ghua torir akamın tughav iti. Ezi tiarir mam, kamaghın an azara, “Elaija, ni tizim gamua kagh iti?”

14 Ezi an a ikaragha ghaze, “Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki zurara nin ziamra fasa gavgafi. Ni fo, Israelia nin Akar Dikirizir Gavgavim abigha, nin ofa gamir dakoziba akaragharigha, nin akam inigha izir gumaziba, me midorozir sabamin bar me misoghezi me ariaghire. Ezi ki uabira iti. Ezi me datirighin na misueghti ki aremeghasava ami.”

15 Ezi Ikiavira Itir God kamaghin a migei, “Tu-avir ni izezir kamra, ni uamategh an mangi, Damaskusin nguibar ekiamin boroghira itir gumazamiziba puvatizir danganimin otogh. Egh gin ni nguibamin aven mangi, Hasaelin ganigh borem an dapanim gingegh, anemiseveghti a Sirian kantrin atrivimin otogh.”

16 Egha Ikiavira Itir God ua kamaghin a migei, “Ni uaghan, Nimsin adarazir gumazir mam Jehu batogh borem isi an dapanim gingegh anemiseveghti, a Israelian atrivimin ikiam. Egh ni uaghan nguibam Abel-Meholan itir gumazim Safatin otarim Elisa, batogh borem isi an dapanim gingegh anemiseveghti, a nin danganim inigh egh akam inigha izir gumazimin otivam.

17 Eghti Hasael atrivimin ikiamin dughiamin, a gumazamizir aviribav soghti me arighiregham. Eghti tarazi an aregham, eghti Jehu me misueghti me arighiregham. Eghti tarazi an aregham, eghti Elisa me misueghti me arighiregham.

18 Eghti ki Israelian tongin itir gumazamizir 7,000in varazira amamangatighi, me angamira ikiam. Me asem Bal bagha teviba apirizir puvati.

Egha an nedazibar torava, an ziam fer puvati. Gumazamizir kaba na baghavira ikia nan gin zui.”

Elaija Elisa bato

¹⁹ Ezi Elaija miġhsiam ategha uamategha Israelin nguazimin ghua, Safatin otarim Elisan api. A 11plan gumazir igharaziba ko azenim gutui. Gumaziba vaghvagha bulmakaun pumuning ko ingari. Me bar moghira 24plan bulmakauba abirima da nguazim abizir biziba mikirvasi. Ezi 11plan gumazir kaba uan bulmakauba ko faragha zui, ezi Elisa uan bulmakaun pumuning ko, me gin izi. Ezi Elaija, Elisa bagha ghua, uan korotiar ruarim suegha Elisa garu.

²⁰ Egha Elaija zuima, Elisa uan ingangarir bulmakauning ategha ivegha an gin ghua kamaghin Elaija miġei, “Ni na ateghti, ki uamategh mangi uan amebam ko afeziamin toregħ aningin agharibar suiragh, egh izi nin gin mangam.”

Ezi Elaija a miġia ghaze, “A dera, ni mangi. Ki nin anogoreghan kogham.”

²¹ Ezi Elisa anetegha uamategha ghu. A ghua uan bulmakaun pumuning misoke. Egha bulmakauningin tuemning gatizi, aning uaning inigha ingangarim gamizir temer kam inigha, avim atigha bulmakaun asiziba tue. Egha da isa gumazamizibagh aningizi, me da api. A kamaghin amigha givagha, Elaijan gin ghua an ingangarir gumazimin oto.

20

Siriaba Israelia misosi

¹ Sirian Atrivim Benhadat, uan midorozir gumaziba akuvagha, Israelia misoghasa zui. Ezi 32plan atrivir igharaziba midorozir hoziaba ko karisba inigha iza an akura. Egha me bar ghua Samarian nguibar ekiam ekiarugha Israelia misosi.

² Dughiar kamın, Atrivim Ahap Samarian itima, Benhadat gumaziba amangizi,

³ me ghua Ahapın miġia ghaze, “Ni uan silvaba, ko golba, ko amizir diriba, ko nin otarir gavgaviba, ni bar da na daningigh.”

⁴ Ezi Atrivim Ahap, Benhadat bagha kamaghın akam amaga ghaze, “O Atrivim Benhadat, nan gumazir ekiam, ki ni mikemezi moghın damuam. Ki uan biziba ko, e bar nin bizibara.”

⁵ Ezi ġin Benhadat ua gumazir igharazir maba, kamaghın Ahap mikimasa me amada, “Ki faragha silvaba ko golba, ko amuiba, ko boriba uabi daningasa ni mikeme.

⁶ Eghti gurumzaraghan dughiar kamra, ki uan gumazir dapaniba ameghti, me nin dipenim ko, nin gumazir dapanibar dipenibar izam. Egh me bizir aghuir ni bar ifongeziba inigh mangam.”

⁷ Ezi Atrivim Ahap akar kam baregha, Israelian gumazir dapanibar diazi, me iza uari akuvazi, a kamaghın me miġei, “Ia gan, gumazir kam osimtıziba buri. A faragha ghaze ni uan amuiba ko boriba, ko silvaba ko golba na daningigh. Ezi ki an akamın amamangati. Ezi a uam akam ġira, kar a ti e gasighasighasa.”

⁸ Ezi gumazir dapaniba ko gumazamiziba bar Atrivim Ahap miġia ghaze, “Ni an akar kamın ġin mangan marki. Egh arazir kam damuan marki.”

⁹ Ezi Atrivim Ahap kamaghin Benhadatin gumazibav gia ghaze, “Ia mangi Atrivim Benhadat kamaghin a mikemegh: Ki an akar a faragha mikemezim gifonge. Egha akar a gin migeim, ki an amamangatighan kogham. Bar puvatigham.” Ezi gumazir kaba ghua Ahapin akabar gun Benhadat mikeme.

¹⁰ Ezi Benhadat ua me amangizi, me iza akar igharazim Ahap ganiga ghaze, “Ki datirighin uan midorozir gumazir aviriba inigh iziti, me nin nguibar ekiam kam gasighasigham. Me bar bizibagh asighasighti da pura minezibar min iregham. Ki kamaghin damighan koghti, nan aseba na misueghti ki aremegham.”

¹¹ Ezi Israelian atrivim a ikaragha kamaghin gumazir kabav gia ghaze, “Ia mangi Benhadat kamaghin a mikemegh. Gumazim a guizbangira midorozir gumazim, a misoghsi mangasa midorozir sabam ikegha dia ifaghata uan ziam fer puvati. A midorozim agivagh egh gin uan ziam fi bar akuegham.”

¹² Dughiar kamın, Atrivim Benhadat atrivir igharazir maba ko, uan averpenibar ikia dipar onganiba api. Ezi gumaziba Ahapin akam inigha iza a migei. Ezi an akar kam baregha uan midorozir gumazibav gia ghaze, e dikavigh mangi Samariaba ko misogham. Egha me uan averpeniba ategha zui.*

* **20:12:** Gumazir maba ghaze, Hibrun akam ves 12 ko ves 16in itir Sukotin nguibar ekiam migei. Ezi gumazir maba kamaghin nighnisi, a midorozir gumazibar averpenibav gei.

13 Dughiar kamın, akam inigha izir gumazir mam Atrivim Ahap bagha ghua a miġia ghaze, “Ikiavira Itir God kamaghın miġei, ‘Ni gan, Benhadatın midorozir gumazir avirir kaba izasa. Eghti ki nin amamangatıghti, ni datirighın me abinigham. Egh ni datirighın kamaghın fogh suam, kirara ki İkiavira Itir God.’”

14 Ezi Ahap kamaghın akam inigha izir gumazim miġei, “Tinara me misogh me abinigham?”

Ezi akam inigha izir gumazim kamaghın a miġei, “Ikiavira Itir God ghaze, distrighbar gavmanın gumazir dapanibar midorozir gumazir igiaba, me dikabinigham.”

Ezi atrivim ua men azara, “Tinara midorozimın faragh mangi midorozim foram?”

Ezi akam inigha izir gumazim ghaze, “Nırara.”

15 Ezi atrivim, distrighbar gavmanın gumazir dapanibar midorozir gumazir igiar kabar diazi, me iza uari akufa. Men dibobonim 232in ghu. Ezi ġin a İraelian midorozir gumazir igharazibar diazıma, me iza uari akufa. Men dibobonim 7,000in ghu.

16 Egha me aruer arızimın nguibar ekiam ategha midorozim bagha ghue. Ezi Benhadat 32in atrivir maba ko, uan averpenibar ikia, puvıra dipar onganiba apa, egha ongani.

17 Egha Benhadat midorozir gumazir maba amangizi, me moga İraelian ganasa ghue. Egha me İraelian midorozir gumazir igiar kabar garima me izi. Ezi me uamategha ghua Benhadat miġia ghaze, “Gumazir maba Samarian nguibar ekiam ategha izi.”

18 Ezi Benhadat kamaghin uan midorozir gumazibav gei, “Ia mangi men suigh, egh me misoghinarighan marki. Me ti misoghasa izi o, me e ko navir vamiran ikiasa en azangsighasa izi, pura bizim. Ia me ateghti, me angamira iki.”

19 Ezi Israelin midorozir gumazir igiaba nguibam ategha faragha zuima, Israelian midorozir gumazir igharaziba men girakirangin zui.

20 Egha midorozimin, Israelian midorozir gumaziba deravira misogha, vaghvagha Siriabar midorozir gumaziba inigha bar me misuaghariki. Ezi men marazir arima, Israelia men agintisi. Ezi Benhadat hoziam gaperagha midorozir gumazir hoziabagh apia misoziba ko arav ghu.

21 Ezi Atrivim Ahap midorozir gumazir maba ko Samarian nguibar ekiam ategha ghua, Sirian midorozir gumazir hoziaba ko karisbar itiba ko misosi. Egha me Sirian midorozir gumazir avirim misuagharigha, bar me abini.

22 Ezi gin, akam inigha izir gumazim, Atrivim Ahap bagha ghugha ua kamaghin a migei, “Siriabar atrivim azenir munamin ua izi ia ko misogham. Kamaghin amizi, ni ua mangi uan midorozir gumaziba gavgavim me daning, egh Siriaba ko misoghsi deragh nighnigh iki.”

Siriaba ua Israelia ko misosi

23 Ezi gin Atrivim Benhadatin gumazir dapaniba kamaghin a migei, “Israelian aseba, da mighsiabar aseba. Kamaghin amizi, aser kaba Israelian akurazi, me e abira. E me ko danganir zaribar uariv sogh, egh guizbangira me abinigham.

24 Kamaghin amizi, ni kamaghin damu: Ni atrivir kaba faragh me batueghti, me ua nin midorozir gumazibar faragh mangan marki. Ni uan midorozir gumazibar faragh mangamin gumazir dapanitaba amisefegh.

25 Egh ni uaghan gumazir aviriba inighti, me nin midorozir gumazibar ikiti, nin midorozir gumaziba fomira avirasemezi moghin ikiam. Egh e mangi danganir zarimin Israelia misogh, me abinigham.” Ezi Atrivim Benhadat akar kam baregha, me mikemezi moghirama ami.

26 Egha azenir gin izimin a uan midorozir gumaziba inigha, me Israelia misoghasa Afekin nguibamin ghue.

27 Ezi Israelian atrivim uan midorozir gumazibar diazi, me iza uari akuvagha, midorozir bizibar kiri. Egha me ghua danganir Sirian midorozir gumaziba itimin boroghira ghugha, danganir pumuning aghuigha aningin iti. Israelian ikizim, a bar suvigha, mati memen okoruar bar muziarir pumuning. Ezi Sirian midorozir gumaziba bar avirasemegha tintinibar danganiba bar dar iti.

28 Ezi akam inigha izir gumazir kam ghua kamaghin Atrivim Ahap migei, “Ikiavira Itir God ghaze, ‘Sirian gumazamiziba ghaze ki mighsiabar asem, egha danganir zaribar itir puvati. Kamaghin amizi, ki ian amamangatighti, ia men midorozir gumazir avirir kam abiragham. Eghti ia Israelia kamaghin fogh suam, ki uabi ki Ikiavira Itir God.’”

29 Ezi Siriabar midorozir gumaziba ko Israelian midorozir gumaziba uan averpenibara ikia ghua aruer namba 7in tu. Egha aruer namba 7in, me

dikavigha uariv sosi. Egha aruer kamra Israelia, Sirian midorozir gumazir bar aviribav suaghariki, men dibobonim 100,000in tu.

³⁰ Ezi Sirian midorozir gumazir maba bar ara Afekin nguibar ekiamin aven ghue. Ezi nguibar ekiam avinizir divazim akariagherigha ira ua 27,000plan gumazibav suaghariki. Ezi Benhadat uaghan ara ghua nguibar ekiamin aven ghugha, dipenir mamın danganir bar aven itimin uabi modo.

³¹ Ezi an gumazir dapaniba ghua an ganigha kamaghin a migei, “E kamaghin akam baraki, Israelian atriviba, me apangkuvim itir gumaziba. Egha e kamaghin nighnisi, e azirakar korotiabar aghuigh, benibar uan firibar afegh Israelian atrivim bagh mangam. E kamaghin damighti, a ti nin apangkuvigham, egh ni misueghti ni aremeghan kogham.”

³² Ezi Benhadat men azangsizimin amaman-gatizi, me azirakar korotiaba aghuigha, benim inigha uan firibagh ike. Egha me Atrivim Ahap bagha ghua kamaghin a migei, “Nin ingangarir gumazim, Benhadat ghaze, ni an apangkuvigh, a misueghti an aremeghan marki.”

Ezi Ahap me migia ghaze, “An angamira iti, o? A dera. A mati nan aveghbuam.”

³³ Ezi Benhadatin gumazir dapaniba deraghavira kuariba arigha Ahapin akaba baragha, zuamira nighnizir gavgavim an akar otevir kamın iti. Egha me zuamira kamaghin migei, “Bar guizbangira. Are, Benhadat nin aveghbuam.”

Ezi Ahap me miġia ghaze, “Ia mangi a inigh na bagh izi.” Ezi me ghua Benhadat mikemezi an Ahap bagha ghu. Ezi Ahap uan karis gaperagha Benhadatin gara a mikemezi, an an karisin ghuanabo.

³⁴ Egha Benhadat kamaghin Ahap miġei, “Ki nguibar ekiar nan afeziam faragha nin afeziam ko misogha iniziba, da isi ua ni daningam. Egh ni uaghan dagiar ingangarir taba Damaskusin dar amu. Nan afeziam fomira Samarian nguibar ekiamin amizi moghin ni damu.”

Ezi Ahap kamaghin a miġei, “Ni mamaghin damusi, ki nin amamangatighti, ni mangam.” Egha Ahap Benhadat ko akar mam akirigha, an amamangatizi a ghu.

Akam inigha izir gumazir mam ghaze, Ahap ikuvigham

³⁵ Ezi Atrivim Benhadat ghugha ġivazima, Ikiavira Itir God, akam inigha izir gumazibar ikizimin tongin mavin nighnizim fezi, a kamaghin akam inigha izir gumazir igharazim miġei, “Ni na misoghasa, ki ifonge.” Ezi akam inigha izir gumazir kam, a misoghan ifongezir puvati.

³⁶ Ezi akam inigha izir gumazim, akam inigha izir gumazir igharazir kam miġia ghaze, “Akar ki ni ganingizir kam, kar Ikiavira Itir Godin akamra. Ezi ni Ikiavira Itir Godin akam batoke, kamaghin amizi ni na ategh mangiti, laion tam ni misueghti ni aremegham.” Ezi akam inigha izir gumazir igharazir kam zuima, laion otogha a misoghezi an areme.

³⁷ Ezi gin akam inigha izir gumazir kam, gumazir igharazim bagha ghua, kamaghin a miġei, “Ni na misoghasa ki ifonge.” Ezi gumazir kam a misogha, mizazir kuram a gasegha an mikarzim gasighasiki.

³⁸ Ezi akam inigha izir gumazir kam, nir avizir mam isa uan guam avara, eghti gumazamiziba a gifoghan kogham.† Egha an Atrivim Ahapin mizua tuavir miriamin tughav iti.

³⁹ Ezi atrivim izima, akam inigha izir gumazim an diagha ghaze, “Atrivim, ki midorozir ekiamin aven itima, en midorozir gumazir mam, apanir mam inigha iza na miġia ghaze, ‘Ni deraghvira gumazir kam in gan. An arimangighti, ki ni misueghti ni aremegham. Puvatightima, ki ni damuti, ni 30,000plan kina isi uan ikirimirim uam a givezam.’ Midorozir gumazir kam na mikemegha ghu.

⁴⁰ Ezi Atrivim, ki ghua ingangarir avirir igharaz-ibagh amua itima, gumazir kam arav ghu.”

Ezi Atrivim Ahap a miġia ghaze, “Ni uabi isa kotiam gatigha gifa. Egha ni uabi fo, ivezir kurar manam ni bativam.”

⁴¹ Ezi akam inigha izir gumazir kam, zuamira nir avizir uan guam avarazim adangizi, atrivim maghira a gifo, an akam inigha izir gumazim.

⁴² Ezi akam inigha izir gumazim atrivim miġia ghaze, “Ikiavira Itir God kamaghin miġia ghaze: Ki faragha ia mikeme, ia midorozim gamir dughiamin, ia apaniba bar me misueghti

† **20:38:** Akam inigha izir gumazir maba, ababanir maba uan guabagh arisi. Ezi akam inigha izir gumazir kam, ababanir kam modi. Ni Esekiel 9:4in gan.

me arimighiregh. Ezi ni Benhadat ataghizi an arav ghuzi, an midorozir gumaziba uaghan are. Kamaghin amizi, ni an danganim inigh aremegham. Eghti nin midorozir gumaziba an midorozir gumazibar danganiba inigh bar ikuvigham.”

⁴³ Ezi Atrivim Ahap akar kam baregha givagha, atara navim ikuva, uamategha uan nguibar ekiam Samarian ghu.

21

Atrivim Ahap, Nabotin wainin azenim baka

¹ Ezi gin, bizir igharazir mam kamaghin oto. Nabot, a Jesrilin nguibamin gumazir mam, an wainin azenim Jesrilin iti, a Samarian Atrivim Ahapin dipenir ekiamin boroghin iti.

² Ezi Ahap Nabot migia ghaze, “Nin wainin azenim nan boroghin iti. Kamaghin, ni a isi na danighti, ki nguazir kam inigh, an ua bagh zuravariba oparam. Ni a isi na danighti, ki wainin azenir bar aghuir igharazitam ni danigham, eghti a bar deragh, ni datirighin itir wainin azenir kam bar a gafiragham. O ni ifongegh, maghsuegh dagiaba bagh anemangiti, ki ivezir aghuimin ni givezam.”

³ Ezi Nabot ghaze, “Fomira fomira, nan inazir afeziaba nguazir kam in ghuaviba ikiangi, ezi ki datirighin a gativagha an gari. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir Godin ziamin, ki a isi ni danighan kogham.”

⁴ Nabot kamaghin Ahap mikemezi, an navim bar ikuvizi, an osemeghava atari. Egha a uamategha uan dipenir nguibar ekiam Samarian itimin ghu, egha dakuasava amua uan misiam girigha guam isa birim misuegha, daghebar aman aghua.

⁵ Ezi an amuim Jesebel a bagha ghua an azara, “Ni manmaghsua bar osemegha daghebar aman aghua?”

⁶ Ezi a uan amuim ikaragha ghaze, “Jesrilin gumazir kam Nabot, nan akam baraghizir puvati. Ki a migia ghaze, Ki an wainin azenim givezam. O maghsuegh, a dagiabar aghuaghti, ki wainin azenir igharazitam a daningam. Ezi a na daningan aghua.”

⁷ Ezi Jesebel a migia ghaze, “Tinara kantri Israelin atrivim? Ni, o igharaz tav? Ni osiman marki! Ni dikavigh daghetam ami. Ki Nabotin wainin azenim isi ni daningam.”

⁸ Egha Jesebel akinafarir maba osirigha, Ahapin ziam dagh arigha, an ababanim sara dagh atigha, Jesrilin itir gumazir dapaniba ko gumazir aruaba bagha ada amangi.

⁹ Akinafarir kabar osiziriba kamaghin migei, “Ia dagheba ataghiraghamin dughiatam amisefegh. Egh dughiar kamın, ia Jesrilin gumazamiziba bar men diaghti, me izi uari akufagh. Egh faraghavira itir dabirabim Nabotin teghti an a daperagh.

¹⁰ Egh gumazir kuratamning an boroghin aning afaghti, aning daperagh akam a gasiva kamaghin a mikim, ‘Nabot, ni akar kurabar God ko atrivim mikeme.’ Ia Nabot inigh nguibar ekiamin azenan mangiva, dagiabar a ginivti an aremegh.”

¹¹ Ezi Jesrilin gumazir dapaniba ko gumazir aruaba Jesebelin akınafariba inigha a mikemezi moghin ami.

¹² Egha dagheba ataghiraghasa, dughiam amisevegha gumazamizibar diazi, me iza uari akufa. Egha faraghavıra itir dabirabir danganim, me a isa Nabot ganingizi an a gpera.

¹³ Ezi gumazir kurar pumuning iza Nabotin boroghin apera. Egha gumazamizibar damazibar akaba agasa a miġia ghaze, “Nabot akar kurabar God ko atrivim mikeme.” Ezi gumazamiziba kamaghin oregha, a inigha nguibar ekiamin azenan ghugha, dagiabar a ginivizi an areme.

¹⁴ Ezi me Jesebel bagha akam amaga ghaze, “Me Nabot dagiabar a ginivizi an areme.”

¹⁵ Ezi Jesebel kamaghin oregha zuamıra ghua kamaghin Ahap miġei, “Nabot aremegha ġifa. Kamaghin amizi, ni datirighin dikavigh mangi, wainin azenir a faragha nin anogoroghezir kam ini.”

¹⁶ Ahap kamaghin oregha wainin azenir kam iniasa zui.

¹⁷ Ezi Ikiavıra Itir God, Tisben nguibar ekiamin itir akam inigha izir gumazim, Elaija miġia ghaze,

¹⁸ “Ni Israelin Atrivim Ahap bagh mangi egh a mikemegh. A Samaria ategha, Jesrilin nguibamin ghua Nabotin wainin azenim in iti. A ua bagh azenir kam iniasava ami.

¹⁹ Ni kamaghin a mikim suam: ‘Ki Ikiavıra Itir God, ki ghaze, Ni gumazir kam misoghezi an aremegha ġivazi, ni ua an wainin azenim sara ini-asa, a? Ki guizbangıra ni miġei, Danganir afi-

aba Nabotin ghuzim ozighizimin, da uaghan nin ghuzim ozigham.’”

²⁰ Ezi Elaija Ahap bagha zuima, Ahap an apigha kamaghin miği, “O nan apanim, ni iza ua na bato, a?”

Ezi Elaija ghaze, “Are, ki ni mikimasa izi. Nin nighniziba ko ifongiaba, Ikiavira Itir Godin damazimin, arazir kurabar amuasa bar gavgafi.

²¹ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God kamaghin ni miği, ‘Ki Ikiavira Itir God, ki ni gasighasigham. Egh nin adarazir gumazir igiaba ko aruaba sara bar me agivagham.

²² Ni Israelia getuima, me arazir kuram gamima, nin arazir kurar kam na gamima, ki bar aningaghe. Ki faragha Nebatin otarim, Atrivim Jeroboamin adarazi ko Ahiyan otarim Basan adarazigh amizi moghin, ki uaghan nin adarazir amuam.’

²³ Egha Ikiavira Itir God, uaghan akam Jesebelin iti. Egha kamaghin a miği: Jesebel aremeghti, afiaba Jesrilin nguibar ekiam avinizir divazimin boroghin, an kuam amam.

²⁴ Eghti Ahap, nin tarazi nguibar ekiamin aven arimighireghti, afiaba men kuabar amam. Eghti nin tarazi nguibar ekiamin azenan arimighireghti, kuarazir isaba men kuabar amam.”

²⁵ Bar guizbangira, fomira gumazitam Ahapin min Ikiavira Itir Godin damazimin, uabi isa arazir kurabagh aniga dagh amir puvati. An amuim Jesebel, anarira anebira a getuima, an a baragha arazir bar kurar kabagh ami.

²⁶ Ahap asebar ziaba fava, Amorian gumazimizir fomira nguazir kamın ikeziba, a men arazir bar kuribar gin zui, kar arazir kurar God bar a aghuaziba. Ezi Ikiavira Itir God me batuegha, nguazir kam isa Israelia ganingi.

²⁷ Ezi Ahap, Elaijan akam baregha givagha bar oseme. Egha uan korotiam abigha, azirakar korotiam arugha uan dakozim girighav ikia, dagheba ataki. A nighnizir aviribagh amua, egha deragha uan ingangaribagh amir puvati.

²⁸ Ezi Ikiavira Itir God kamaghın akam inigha izir gumazim Elaija migei,

²⁹ “Datirighın Ahap nan damazimın uabi abira. Ni an arazir kamın gari, o puvati? An arazir kam gami, kamaghın amizi, dughiar an angamira itimın, ki an adarazigh asighasighan kogham. Puvatigham. An otarim atrivimın ikiamin dughiamın, ki an adarazigh asighasigham.”

Akam inigha izir gumazim Mikaian eghaghanim

22

(Sapta 22)

Akam inigha izir gumazim Mikaia ghaze, Ahap aremegham

(2 Eghaghaniba 18:2-27)

¹ Israelia ko Siriaba ua uariv sozир puvatigha, 3plan azenibar uari koma apiagha deravira iti.

² Ezi namba 3in azenimın, Judan Atrivim Jehosafat, Israelin Atrivim Ahapın ganasa Israelin ghu.

³ Ezi Ahap uan gumazir dapanibav gia ghaze, “Ia fo, Gileatin Distrighin aven itir nguibar ekiam Ramot, kar en nguibar ekiam. Ezi Siriaba a ini. Ezi manmaghsua e bizitam Sirian atrivim gamizir puvatigha, a dama uan nguibar ekiam Ramot inizir puvati?”

⁴ Egha Atrivim Ahap, Atrivim Jehosafat migia ghaze, “Ni na ko izam ti? Ki kamaghsua, ga mangi Ramotin nguibam bagh misuegh uam a iniam?”

Ezi Atrivim Jehosafat a ikaragha ghaze, “Ki nin gin mangasa purama oragha iti. Nan midorozir gumaziba ko, hoziaba ko karisba, nin akurvaghasa pura iti.”

⁵ Egha Atrivim Jehosafat uaghan kamaghin Israelin atrivim migei, “Bizir ga damuamin kam, ga ti faragh a bagh Ikiavira Itir Godin ifongiam gifoka.”

⁶ Ezi Atrivim Ahap 400plan akam inigha izir gumazibar diazi me izima a men azara, “Ki mangi Ramotin nguibar ekiam uam a iniam, o puvatigham?”

Ezi me ghaze, “A deragham, ni mangi. Ekiam nin akuraghti, ni me abiragham.”

⁷ Ezi Atrivim Jehosafat kamaghin Atrivim Ahapin azara, “Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazir igharazitam ua iti, o puvati? Tam ikiti, ga an azaragh, egh Ikiavira Itir Godin ifongiam gifogham.”

⁸ Ezi Ahap a ikaragha ghaze, “Akam inigha izir gumazir igharazir mam iti, an ziam Mikaia, a Im-lan otarim. A dughiatamin, Godin akam baragha, akar aghuitamin na migeir puvati. Dughiaba bar,

a na gasighasighamin akar kuram na ganıdi. Kamaghın amızı, ki gumazir kam bar an aghua.”

Ezi Jehosafat ghaze, “Ni mamaghın mikıman marki.”

⁹ Ezi Atrivim Ahap uan gumazir dapanir mamın diazi a izezi an a miġia ghaze, “Ni zuamıra mangi, Imlan otarim Mikaia inigh na bagh izi.”

¹⁰ Dughiar kamın, Atrivim Ahap ko Atrivim Jehosafat uan atrivir korotiaba aghuigha, uan atrivir dabirabimning gaperaghav iti. Me aningın atrivir dabirabimning, Samarian nguibar ekiam avınizir divazimın tiar akamın boroghın itir nguazir zarir mamın aning afa. Kar wıtın ovızibar iniba kua dar dagheba isir danganim. Ezi akam inigha izir gumaziba aningın guamın tugha, ġın otivamin bizibav gei.

¹¹ Ezi Kenanan otarim, Sedekaia, a uaghan 400pla akam inigha izir gumazir kabar mav. An ainın mam inigha, ua bagha bulmakaun komın mın garir bizir mamın ingari. Egha uan dapanim garugha iza Ahap miġia ghaze, “Ikiavıra Itir God ghaze, Ni Siriabav sogh me abiragham. Mati ni komın kamın me gasivıra ikiti me bar ġivagham.”

¹² Ezi akam inigha izir gumazir igharaziba uaghan kamaghıra miġei. Me ghaze, “Ni Ramotın nguibar ekiamın mangi misogh, egh guizbangıra nguibar ekiar kam iniam. Ikiavıra Itir God, nın akuraghti, ni me abiragham.”

¹³ Ezi, gumazir dapanir Ahap Mikaia iniasa amadazi ghuzim, an a inigha izi. Aning atrivim boroghın iza, gumazir dapanir kam Mikaia miġia ghaze, “Akam inigha izir gumaziba bar moghıra ghaze, atrivim midorozimın Siriaba abiragham.

Kamaghin amizi, ni uaghan kamaghira, akar atrivim bar akueghamin tamın atrivim mikim.”

14 Ezi Mikaia ua a ikaragha ghaze, “Ikiavira Itir Godin zurara itimin ziamin, ki guizbangira ni migei, akar manam Ikiavira Itir God a mikimasa na mikeme, anarira ki an gun mikimam.”

15 Egha a ghua Atrivim Ahap batozi, Ahap an azara, “Mikaia, e Ramotin nguibar ekiam bagh mangi, misogh uam a iniam ti, puvati?”

Ezi Mikaia atrivim dipova ghaze, “A dera, ni mangi misogh egh Ramotin nguibar ekiam ini. Ikiavira Itir God nin akuraghti, ni me abiragham.”

16 Ezi Atrivim Ahap a migia ghaze, “Ni ifaran marki. Ki zurara ni migia ghaze, ni Ikiavira Itir Godin ziamin guizbangira na mikim. Ni manadizoghın nan akam baragham?”

17 Ezi Mikaia Ahap migia ghaze, “Ki garima Israelian midorozir gumaziba mati, ghuaviba puvatizir sipsipbar min pura tintinibar mighsiabagh miri. Ezi ki Ikiavira Itir God barazi, a ghaze, ‘Gumazamizir kabar faragh mangamin gumazir dapaniba puvati. Ni me amangighti, me vaghvagh uan nguibabar mangi egh deraghvira iki.’”

18 Ezi Israelian Atrivim Ahap kamaghin oregha Atrivim Jehosafat migia ghaze, “Ni ge, ki ni mikemegha gifa. Akam inigha izir gumazir kam bizir aghuitamin gun na migeir puvati. A zurara bizir kurar na bativamibara gun na migei.”

19 Ezi Mikaia ua kamaghin migei, “Ni datirighin deragh kuarim atigh oraghti, ki Ikiavira Itir God

nan akazir bizibar ni mikimam. Ki garima, Ikiavira Itir God uan Nguibamin uan atrivir dabirabim gaperaghav iti, ezi an enselba bar an okarigha tuivigha iti.

²⁰ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin men azara, ‘Tinara mangi Ahap gifariva a gekuighti, a Ramotin nguibamin mangi midorozimin aven ovengam?’ Ezi enselba vaghvaghera uan nighniziba Ikiavira Itir God ganidi.

²¹ “Me kamaghin amua ikiav itima, duar mam iza Ikiavira Itir Godin damazimin tugha, kamaghin a migei, ‘Ki mangi a gifaragh a gekuigham.’

²² “Ezi Ikiavira Itir God an azara, ‘Ni manmaghiram a gifaram?’

“Ezi duam kamaghin Ikiavira Itir God migei, ‘Ki mangi Ahapin akam inigha izir gumazibar amuti, me a gifaragh.’

“Ezi Ikiavira Itir God duar kam migia ghaze, ‘Ni mangi a gifaraghti, a nighnizir gavgavim nin akamin ikiam.’”

²³ Ezi Mikaia bighavira Ahap migia ghaze, “Ikiavira Itir God, ni ikuvighasa a ifonge, egha ni gifarasa duar kam amadazi, a nin akam inigha izir gumazir kabagh amizi, me ni gifaragha gifa.”

²⁴ Ezi akam inigha izir gumazim Sedekaia, a Kenanan otarim, an orazi, Mikaia akar kam in Ahap migeima, an an boroghin ghua an koviam misuegha ghaze, “Ikiavira Itir Godin Duam manmaghin na ategha, nin ghugha akar kam ni ganingi?”

²⁵ Ezi Mikaia, Sedekaian akam ikaragha ghaze, “Apaniba gin izi Israelia ia abinighti, ni ari mangi dipenitamın aven danganir mogomemın modogh ikiam. Egh dughiar kamra ni fogham, Ikiavira Itir God uabi akar kam na ganingizi, ki an gun migei.”

²⁶ Ezi Atrivim Ahap uan gumazir dapanir mam migia ghaze, “Ni Mikaiian suiragh nguibar ekiamın garir gumazir ekiam, Emon ko nan otarim Joas, aning bagh mangi.

²⁷ Egh kamaghın aning mikemegh, ‘Atrivim kamaghın migei: Gua gumazir kam isi kalabuziam datigh. Egh bretin muziariba ko dipabara, a daning mangiti midorozim givaghti ki uamategham.’”

²⁸ Ezi Mikaia ghaze, “Ia gumazamiziba bar devira nan akar kam baragh!”

Egha kamaghın Ahap migia ghaze, “Ni osimtizitam inighan kogh ua deraghvira nguibamın izegh, egh ni kamaghın fogh suam, Akar ki migeir kam, a Ikiavira Itir Godın izezir puvati.”

*Ahap ghua misosi
(2 Eghaghaniba 18:28-34)*

²⁹ Kamaghın amizi, Israelın Atrivim Ahap ko Judan Atrivim Jehosafat, aning uan midorozir gumaziba inigha, Siriaba ko misoghasa ghua, Gileatın Distrighın itir nguibar ekiam Ramotın otifi.

³⁰ Midorozim tighar akuighirighasava amima, Atrivim Ahap kamaghın Atrivim Jehosafat migei, “Ga midorozim bagh mangi, ki uan atrivir korotiaba sueghiva korotiar igharazitabar aghuighti,

mīdorozir gumaziba nan atamangiḡham. Egħti nī uan atrivir korotiabar aḡhuigh.” Egħa Israelian atrivim korotiar iḡharaziba aḡhuigha aning mīdorozim bagħa zui.

³¹ Dughiar kamra, Sirian atrivim uan 32plan mīdorozir gumazir karisīn pīn tuiva mīsozibar dapaniba, akar gavḡavim me ganīga ḡhaze, “Ia Israelian atrivim bagħvīra gan a mīsoḡh, eḡh gumazir iḡharazibav soḡhan markī.”

³² Ezi me mīsozir dughiamīn, mīdorozir gumazibar dapanir kaba Atrivim Jehosafatīn ganigha ḡhaze, a ti Israelian atrivim. Egħa atrivim mīsoḡhasa ḡhua tiarim akara deima,

³³ me fo, kar Israelian atrivim puvatī, eḡha me anetaki.

³⁴ Mīdorozim ḡhuavīra itima, Sirian mīdorozir gumazir mam, uan barir pimīn Israelia iti naghīn puram asavamada. Ezi barim ḡhua Ahapīn mīkarzir mīdorozir korotiam avarazir puvatizim gasara. Ezi Ahap uan karisīn suizir gumazim mīḡīa ḡhaze, “Kī ikuvigha ḡīfa. Nī zuamīra ua karis ḡiragh mīdorozir danganim atakigh.”

³⁵ Ezi mīdorozim ḡhuavīra ikīa bar gavḡavizi, Atrivim Ahap mīdorozim ategħ mangan iburaghburaghizi, me karisīn aven puram anefazi, a Siriabar damazimīn uan karisīn aven aperaghav ikīa Siriabar gari. Ezi an duar torim ḡhuzim puvīra ivemara izaghira karis ḡizivagħa, kamaghira itima, aruem ḡevima an areme.

³⁶ Aruem ḡhuaghira mīḡorogħasava amīma, Israelia ko Judan mīdorozir gumaziba me bar dia kamaghīn mīḡei, “E bar mogħira uamateḡh uan kantriba ko uan nguibabar mangam!”

³⁷ Kamaghin amizi, Atrivim Ahap aremezi, me an kuam inigha ghua Samarian anefa.

³⁸ Egha an karis, Samarian dipar akarer mamın a rue. Ezi afiaba izava an ghuzim apima, tuavimın amiziba izava an ghuzim itir dipar akarem gure. Bizir kaba, Ikiavira Itir God mikemezi moghin otifi.

³⁹ Atrivim Ahap amizir araziba bar, da akınafarir me kamaghin diborimın aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. Akınafarir kam, dipenir a ingarigha elefanın ataribar asingiziba ko, an nguibar ekiaba avınizir divaziba gavgavim dagh aningizir ingangarir amizibagh eghari.

⁴⁰ Ahap uan inazir afeziabar mın aremezi, an otarim Ahasia an danganim inigha atrivimın oto.

*Jehosafat Judan atrivimın oto
(2 Eghaghaniba 20:31--21:1)*

⁴¹ Ahap Israelian atrivimın itima, an namba 4 azenimın aven Asan otarim Jehosafat Judan atrivimın oto.

⁴² Jehosafat azenir 35plan ikia atrivimın oto, egha 25plan azenibar Jerusalemın atrivimın iti. An amebam, Silhin guivim, an ziam Asuba.

⁴³ Jehosafat uan afeziam Asa faragha ikiava amizi moghin, a Ikiavira Itir Godın damazimın arazir aghuibagh ami. Egha bizir vamira, an a gamizir puvati, a mighsiabar pın itir asebar ziaba fer danganibagh asighasighizir puvati. Kamaghin amizi, gumazamiziba danganir kabar ofabagh amua, egha pauran mughurir aghuim zuiba tue.

44 Jehosafat uaghan Israelian atrivim ko aning uan dafarimning suiragha, aning deraghavira aperaghav ikia, ua uaning misozir puvati.

45 Atrivim Jehosafat amizir araziba bar, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Judan Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, a uan apanibav soghezir eghaghaniba ko, an gavgavir ekiabar eghaghaniba an aven iti.

46 Fomira Jehosafatin afeziam Asa, asebar ziaba fer danganibar, gumazir poroghamiba uari bakia uari koma akuir arazim gamiba batoke. Ezi men marazi ikiavira itima, Jehosafat bar me agifa.

47 Dughiar kamin, Idomin kantri atriviba puvati. Ezi Judan atrivimra Idomin kantri gativagh, an ganasa gumaziba amisefi.

48 Atrivim Jehosafat mikemezi, ingangarir gumaziba kantri Ofirin mangamin kuribar ingari, eghti da ongarimin mangi kantri Ofirin gol inghizam. Ezi kurir kaba, da nguibar ekiam Esiongeberin ikuvigha, puram apiaghav iti. Kamaghin amizi, me Ofirin ghuzir puvati.

49 Ezi gin, Israelian Atrivim Ahasia kamaghin oraki, Jehosafatin kuriba ikufi, ezi a kamaghin Jehosafat migei, "Ni uan kuriba ua da amangighti, ki uan kurimin ingangarir gumaziba, nin ingangarir gumaziba ko me amadaghti me mangam." Ezi Jehosafat an nighnizimin aghua.

50 Egha gin Atrivim Jehosafat uan inazir afeziabar min aremezima, me an kuam isa Devitin Nguibar Ekiamin, an inazir afeziabar kuaba afezir danganimin anefa. Ezi an otarim Jehoram an danganim inigha atrivimin oto.

Ahasia, Israelian atrivimîn oto

⁵¹ Jehosafat Judan atrivimîn itima, an namba 17in azenimîn aven, Ahapîn otarim Ahasia Israelian atrivimîn oto. Egha azenir pumuningîn Samarian atrivimîn ike.

⁵² A uan afeziam ko amebamîn mîn arazir kuraba Ikiavîra Itir Godin damazimîn dar gîn ghua, Nebatîn otarim Jeroboamîn mîn ami. Jeroboam faragha Israelia gekuizi, me arazir kurar avîribagh ami.

⁵³ Ahasia, asem Balîn ziam fe. An arazir kam bangîn, Ikiavîra Itir God, Israelian God, an afeziam Ahapîn anîngaghezi moghîn, an anîngaghe.

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir
Ghurim ko Igiam
The Holy Bible in the Aruamu language of Madang
Province, Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins
long Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea